

Muutoksen symbioosi

Pohdiskelua Hanasaaren vaihtoehtoisesta suunnitteluprosessista

Ria Aasholm | Diplomityö 2022 | Arkkitehtuurin yksikkö

Tampereen yliopisto
Rakennetun ympäristön tiedekunta
Arkkitehtuurin yksikkö
Diplomityö
Helmikuu 2022

Työn tekijä Ria Aasholm
Työn nimi Muutoksen symbioosi: Pohdiskelua Hanasaaren vaihtoehtoisesta suunnitteluprosessista

Työn tarkastaja professori Ilmari Lahdelma
Työn ohjaajat Jenni Poutanen ja Ted Schauman

Muutoksen symbioosi

Pohdiskelua Hanasaaren vaihtoehtoisesta suunnitteluprosessista

Ria Aasholm

Diplomityö

2022

Tampereen yliopisto - Arkkitehtuurin yksikkö

TIIVISTELMÄ

Ria Aasholm: Muutoksen symbioosi - Pohdiskelua Hanasaaren vaihtoehtoisesta suunnitteluprosessista
Tampereen yliopisto
Arkkitehtuurin tutkinto-ohjelma
Diplomityö
Helmikuu 2022

Niin sanottu rakennettu ympäristö käsitetään yleensä kokonaisuutena, missä elolliset ja elottomat tekijät eivät toimi keskenään symbioosissa. Näkemys tuottaa kuitenkin ristiriitaa kestävästä tulevaisuuden näkökulmasta. Siksi tämä diplomityö käsittelee suhdetta rakennetun ympäristön ja elollisen luonnon välillä, missä alamme hahmottamaan rakennukset ekosysteemiin kuuluvina organismeina irrallisuuden sijaan. Monimuotoista aihetta lähestytään aistihavainnoin. Vaihtoehtoinen lähestymistapa ja suunnitteluprosessi ohjaavat ja kuljettavat työn tekijää ja sen lukijaa läpi diplomityön. Itseohjaava diplomityö on tyyliään esseistinen, joka tuo esiin työn tekijän pohdintoja ja omakohtaisuuden aiheesta.

Diplomityön tavoitteena on käsitellä aineellisten ja aineettomien rajapintojen vuorovaikutusta, näkemyksiä rakentamisen kulttuurista ja sen kehityksestä, mahdollisuuksista ja resursseista sekä miten ja mitkä tekijät vaikuttavat vaihtoehtoisten ajatusmallien ja prosessien muodostumiseen. Työssä käsiteltävät aihepiirit sidotaan ajankohtaisuuteen, paikkaan, ilmastonmuutokseen, identiteettiin, luontolähtöiseen suunnitteluun sekä merellisyyteen unohtamatta ajan tuomaa vaikutusta.

Diplomityön aihepiirejä käsitellään Helsingin kantakaupunkiin sijoittuvan Hanasaaren tehdasalueen kautta, missä muutaman vuoden sisällä lakkautettava Helenin voimalaitos sijaitsee. Alueella ei tällä hetkellä ole voimassa olevaa asemakaavaa, ja jatkosuunnitelmat ovat avoimet. Tämän takia diplomityön erityisenä painopisteenä toimii kysymys; tulisiko Hanasaaren tulevaisuudesta keskustella vaihtoehtoisen suunnitteluprosessin näkökulmasta? Työn lähestymistapa ottaa vahvasti huomioon alueen ympäristön ominaispiirteet, ja pohtii antavatko tavanomaiset suunnitteluratkaisut useassa eri mittakaavassa tarkasteltuna oikeutta Hanasaarelle ja Helsingin kantakaupungille rakennetun ympäristön tasolla.

Diplomityö koostuu kirjallisesta Hanasaaren aluetta taustoittavasta analyysistä, teoriaan tukeutuvasta sekä sitä täydentävästä työn tekijän pohdinnasta ja visiosta, joka havainnollistaa vaihtoehtoisen suunnitteluprosessin muodostaman tulevaisuudenkuvan Hanasaaren alueelle. Kirjallinen osuus yhdessä käsin piirrettyjen visuaalisten tutkielmien ja vision kanssa muodostavat tulevia ilma ennalta määrättyjä rajaehdot sen sijaan, että antaisi täsmällisiä ratkaisuja tai vastauksia. Työn visiossa Hanasaaren alue tuottaa puitteet testaustoiminnalle, missä esitettävä arkkitehtuuri on sekä "kertaluontoista" että "ikuista" arkkitehtuuria, joka kunnioittaa rakennettua ympäristöä ja luontoa.

Diplomityön tekijän omakohtaisen kokemuksen kautta Hanasaari paikkana on ohjannut vahvasti työtä sekä näkökulmia vaihtoehtoihin uusiin suuntiin eli toiminut vuorovaikutteisena prosessina työn tekemisessä. Työn tarkoituksena on osoittaa, että tarvitsemme maailman muutokseen mukautuvaa vaihtoehtoista suunnittelua - muutoksen symbioosin, jossa ilmastonmuutoksen vaikutukset ja sen ehkäiseminen sekä ihmisten tarpeet otetaan huomioon. Niiden parempi käsittäminen hyödyttäisi koko yhteiskuntaa merkittäväillä ja yllättävillä tavoilla. Työn tavoitteena on herättää eri ihmisryhmien keskuudessa mielenkiintoa, keskustelua ja pohdintaa sekä kriittistä ajattelua vallitsevista rakentamisen kulttuurin käytännöistä ja näkemyksistä arkkitehtuurin keinoni.

Avainsanat: rakennettu ympäristö, symbioosi, ilmastonmuutos, vaihtoehtoisuus, kestävä arkkitehtuuri, Hanasaari

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

ABSTRACT

Ria Aasholm: Symbiosis of change: Reflections on an alternative design process in Hanasaari
Tampere University
Master's Programme in Architecture
Master's thesis
February 2022

The so-called built environment is often perceived as an entity where animate and inanimate objects do not function in symbiosis. However, from the perspective of sustainable development such an outlook creates a conflict. Thus, this Master's thesis focuses on the relationship between the built environment and the biotic environment where we start to embrace buildings as integral organisms of the ecosystem instead of them being separate. The diverse subject is considered with sensory perception. The alternative approach and design process guide both the author and reader along through this essayistic and auto-instructional thesis, which brings forth the author's own reflections and subjectivity.

The aim of this thesis is to consider the interaction of animate and inanimate boundary surfaces, approaches to the cultures of construction and its development, possibilities, resources as well as how and which factors influence the formulation of alternative approaches and processes. Themes considered in the thesis are tied to current times, place, climate change, identity, nature-based design and the marine environment, without forgetting the effect of time.

The themes of the thesis are considered through the industrial area of Hanasaari in the inner city of Helsinki where a power plant is to be shut down within the next few years. Currently the area does not have a valid city plan and the next steps are unclear. Thus, a special focus of the thesis is to ask: should the future of Hanasaari be discussed from the viewpoint of alternative design process? The approach of this thesis strongly considers the characteristics of the defined area and discusses whether traditional design solutions, on several scales, give homage to the built environment in Hanasaari and Helsinki.

The thesis consists of a literature-based background analysis of Hanasaari, and the author's reflections and a vision based on a theoretical approach which showcases the future vision for Hanasaari through an alternative design process. Instead of concrete solutions or answers, the written part of the thesis together with visual representations and the vision form possible outcomes without predefined boundaries. In the thesis vision, Hanasaari acts as a testing site for performative architecture that is both contemporary and eternal and respects the built environment and nature.

Through the author's subjective experience, the area of Hanasaari has had a strong effect in guiding the thesis and its approaches into alternative directions, with it being an interactive process during the thesis. The thesis aims to showcase that we are in need of alternative design approaches capable of adapting to the changing world - a symbiosis of change, where the effects of climate change and its mitigation and the needs of people are taken into account. Comprehending this better would benefit the society considerably and in surprising ways. Using architecture, this thesis tries to raise interest, discussion, pondering and critical thinking of current practices and approaches in construction, in different groups of people.

Keywords: built environment, symbiosis, climate change, alternativeness, sustainable architecture, Hanasaari

The originality of this thesis has been checked using the Turnitin OriginalityCheck service.

Yrittäessäni täysin ymmärtää ketään tai mitä tahansa, olen aina halunnut saada tuntumaa fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen *maisemaan*.

Millainen tunnelma paikassa vallitsee, mitä ääniä kuulen entä mitä hajuja ilmassa on, miten ihmiset käyttäytyvät ja heijastavat ympäristöään käytöksellään jatkuvasti muuttuvassa *rakennetussa ympäristössämme*.

13	KÄSITTEET
15	PROLOGI
17	I: KESKUSTELUA RAKENNETUSTA YMPÄRISTÖSTÄ Kaiken nähdyn takana Herkeämätön luonne Havainnointia olevan ja tulevan välillä
51	II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ AJAN JA PAIKAN MERKITYS Mikä puhuttelee kulkijaa Paikan löytäminen Uuden luonti TILAA TULEVALLE Uutta henkeä testaamisella Kaupungistumisen verkosto Moniulotteinen rakentaminen Ranta-alueen puskurisaarekkeet Urbaani vihreys VUOROVAIKUTUSTA UUSISSA VESISSÄ Prosessi Kulkijan kaupunki Identiteetti
101	III: TULEMA Pohdiskelun ja ymmärryksen synergia
107	EPILOGI
109	KIITOS
110	LÄHTEET

KÄSITTEET

BIODIVERSITEETTI

Luonnon monimutaisuus; maapallolla esiintyvän elollisen luonnon monimuotoisuus

EKOSYSTEEMI

Eliöyhteisön ja sen elottoman ympäristön muodostama toiminnallinen kokonaisuus

EKOLOGIA

Eliöiden ja elollisen sekä elottoman ympäristön suhde

GENTRIFIKAATIO

Työväenluokkaisen asuinalueen muuttuminen keskiluokkaiseksi

ILMASTONMUUTOS

Sääolojen yleisen luonteen muuttuminen pitkällä aikavälillä

LUONTOLÄHTÖINEN SUUNNITTELU

Luonnonmateriaaleja ja elementtejä hyödyntävää suunnittelua

ORGANISMI

Elävä toiminnallinen yksikkö jakautuvassa sukupolvien sarjassa

RAJAPINTA

Kahden tilan, tekijän tai ilmiön välinen yhtymäkohta

SYMBIOOSI

Yhteiselo; eri elollisia ja elottomia lajeja hyödyttävä yhteiselämä

SYNERGIA

Yhteisvaikutus, joka on suurempi kuin tekijöiden erillisvaikutusten summa

VISIO

Työn tekijän oma tulevaisuudenkuva, näkymä, hahmotelma, kuvitelma

Käsitteet ovat työn tekijän omaa tulkintaa

PROLOGI

Meillä on harmaantunut maailma, joka on kyllästynyt kiireeseen kuluttamaan varojaan. Tuhoamme hitaasti huomista. Tuotamme enemmän kuin tarvitaan. Kiskomme samaa köyttä eri suuntiin, vaikka havainnoimme ja aistimme samaa ilmaa.

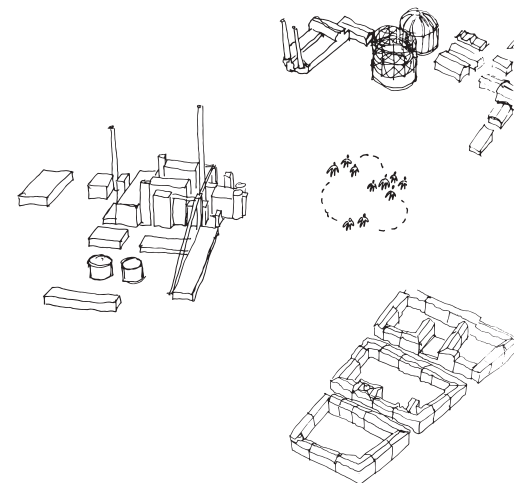
Millainen on maailmamme kriisien jälkeen? Mihin suuntaan haluamme sitä viedä? Kuinka parantaa elämänlaatua sekä tukea fyysistä kasvua ilman, että unohdamme kokemuksellisuuden? Tähtäämmekö sokeasti tulevaan, jossa yhteys paikkaan on menetetty?

Suunnittelijana oleminen ja itse suunnittelun prosessi vaatii mielikuvitusta, rohkeutta, normeja haastavaa keskustelua ilman ennakkoluuloja ja -käsityksiä. Toisin sanoen suunnittelun ja prosessin vuoropuhelu on matka, jota kuljettaa sen varrella löydetyt uudet havainnot ja löydökset. Tämä diplomityö on vaihtoehtoinen prosessi, joka ohjaa ja opettaa työn tekijää eli suunnittelijaa ajattelemaan ja tekemään toisin. Työn rajaehdot kehottavat lukijaa tutustumaan ehdoitta, suhtautumaan tulevaan kriittisesti, antamaan kanssatekijöille vapauden, havainnoimaan, tekemään virheitä, tulkitsemaan, onnistumaan ja nauttimaan.

Ilmastonmuutos, elinkaariajattelu, olemassa olevien resurssien hyödyntäminen, ranta-alue, rakennettu ympäristö - Hanasaari, jossa suunnittelemme ja elämme yhdessä luonnon kanssa ilman, että kulutamme maapallon luonnonvaroja loppuun. Tämän takia tarvitsemme vaihtoehtoista suunnittelua, joka mukautuu ja antaa tilaa tulevaisuudelle.

I: KESKUSTELUA RAKENNETUSTA YMPÄRISTÖSTÄ

Seuraavassa kappaleessa keskustellaan rakennetusta ympäristöstä, sen havainnoinnista ja merkityksestä. Kappaleessa tarkastellaan Helsingin kantakaupungissa sijaitsevan Hanasaaren teollisuusalueen historiaa, nykyistä ja tulevaa tilannetta. Kappaleessa Hanasaaren aluetta tarkastellaan sekä kantakaupungin mittakaavassa että alueellisesti. Lisäksi kappaleessa esitetään työn tekijän pohdintoja ja päätelmiä Hanasaaren tulevaisuudesta.

Kuva 1: Hanasaaren sijainti Helsingin kantakaupungissa

*Kaikki diagrammit, piirrokset ja illustraatiot ovat työn tekijän tekemiä, ellei toisin mainita.
Kuva 1: perustuu Helsingin kaupunki 2015.*

KAIKEN NÄHDYN TAKANA

Voimalaitos, suuret hiilikasat, valotaidetta – Helsinkiläisten Hanasaari.

Kalastajamökkejä, kohoavia saaria, rahtialuksia – vuosisadan vaihteen Hanasaari.

Postikorttimaisen kaunis saaristo, mielikuva, jota yritän kuvitella istuessani Merihaan rantapenkillä kesäisenä aamuna. Meri on täysin tyyni ja taivas vaalean sininen. Ketään ei ole missään. Ei lintuja, ei laivoja, vain muutama ohikulkija. Kahvi maistuu erityisen hyvältä samalla kun aamuaurinko lämmittää sekä poskia että otsaani. Siristän silmiäni auringolta ja kuvittelen eteeni historiallisen maiseman Hanasaaresta; hiilikasat muuttuvat vehreiksi saariksi, joita ympäröi seesteinen meri. Kuulen aaltojen lipatusten – kuten tälläkin hetkellä.

Kartassa on saari nimeltä Haneholmen vuonna 1876. Saaren nimi voisi tarkoittaa Kukkosarta sillä vierestä löytyy toinen pieni saari nimeltä Hönan - Kukko ja Kana. 1900-luvulla Kukko-saarella (Kuva 2) on vain neljä taloa ja kaksi laituria. Samalla saaren nimeksi nimeksi on muotoutunut Hanaholma eli Hanasaari. Molemmat saaret, Kukko ja Kana, olivat alkuun lähes asuttamatonta maaseutua – sillä asutus sijoittui lähinnä nykyisen Helsingin keskustan alueelle – osoittavat teollistumisen vahvan vaikutuksen alueen kehitykseen historiassa.

Kuva 2: Ilmakuva Kukosta (1940–1950) © Matti Pietilä

Kuva 3: Sörnäistenniemen teollisuusalue sekä vasemmalta luettuna saaret Kukko, Kana ja Sompasaari (1920–1929) © Helsingin kaupunginmuseo

Kaikki valokuvat ovat työn tekijän ottamia, ellei toisin mainita.

Pasilasta Sörnäisiin mahdollisti suuren ja modernin Sörnäisten sataman käytön, missä satamarata kulki nykyisen Teollisuuskadun ja Junatien linjoja. Rautatie yhdessä satamaradan kanssa mahdollisti suuret tavarakuljetukset sisämaasta satamaan, mistä ne lähetettiin meriteitse eteenpäin. Satama oli Suomen historian ensimmäinen satama, missä pystyttiin purkamaan aluksen lasti suoraan junavaunuihin tai toisinpäin. Satama-alueen ripeän muutoksen mahdollisti alueen rakentamattomuus, laivaväylien helppo toteutettavuus ja Sörnäisten, Kallion, Hermannin ja Vallilan läheiset kaupunginosat asuttivat työväen lähelle tehtaita ja satamaa. Työläistenasuntojen lisäksi alueelle alettiin rakentamaan herrashuviloita 1860–1890-luvuilla.¹

Matala rantavesi ja pienet alueelliset saaret eivät enää riittäneet vastamaan maapinta-alan tarpeita. Ratkaisuksi päädyttiin oikaisemaan rantaviivaa. 1950-luvulta alkaen Sörnäisten ranta-alueita laajennettiin huomattavasti täyttämällä merialueita samaan tyyliin kuin Helsingin kantakaupungin muilla vastaavilla alueilla (Kuva 5). Sörnäisten alue, nykyinen Kalasatama, on täyttömaata, jonka alle on jäänyt aikoinaan niin Kyläsaari, Pieni ja Iso Verkkosaari, Sompasaari, Nihti, Pannukakku, Hanasaari kuin Kanakin (Kuva 4). Täyttömaan alle jääneet saaret olivat luonteeltaan luontoparatiiseja teollisella toiminnalla, missä virkistäydyttiin ja kaupunkilaisten karja laidunsi kesäisin. Saarten yhdistäminen sekä liittäminen mantereeseen tuotti perustan teollisuuden lopulliselle vallankumoukselle.²

Kuva 4: Täyttömaan alle jääneitä saaria Sörnäisten alueella

¹ Helsingin kaupunki 2017.
² Helsingin kaupunki 2017.

Kuva 4: perustuu Helsingin kaupunki 2014.

Kuva 5: Merkittävimmät täyttömaa-alueet sekä niiden alle jääneitä saaria Helsingin kantakaupungissa

■ täyttömaa
■ vanha saari

22 Kuva 5: perustuu Helsingin kaupunki 2014.

I: KESKUSTELUA RAKENNETUSTA YMPÄRISTÖSTÄ

Hanasaaren voimalaitosrakennuksilla on historiallista arvoa Helsingin kaupungille. Se on sekä kaukolämmön historiaa että voimalaitoshistoriaa, että teollisuusperintöä. Arkkitehti Timo Penttilän suunnittelemat Hanasaaren A- ja B-voimalaitokset (Kuva 6) rakennettiin kahdessa vaiheessa; A-voimalaitos vuonna 1953 ja B-voimalaitos – joka on säilynyt tehdaskäytössä siitä lähtien – vuonna 1974. A-voimalaitos purettiin Hanasaaresta vuosina 2007–2008. Suvilahden voimalan 1970-luvulla korvannut B-voimalaitos on 70-luvun arvostettu teollisuusrakennus, jota pidetään näyttävänä esimerkkinä teollisuusrakentamisen modernismista. Kokonaisuus on hallittu, missä raskaat, erikorkuiset

suorakulmaiset rakennusmassat on sommiteltu ryhmittelyllisesti niin, että ne näyttävät kevyen ilmavilta³. Voimalaitoksen keveyttä tukee ja vahvistaa julkisivuelementeissä vaihtelevat punatiilitiilielementit ja teräspintaist Robertson-elementit. Tiilielementtijulkisivuissa on tasajaolliset, toistuvat vertikaaliviivoitukset. Detaljit ovat pelkistettyjä ja koostuvat lähinnä lasinauhamaisista ikkunakokonaisuuksista. Voimalaitokseen kuuluu kaksi piippua. Käytetyt materiaalit ovat Penttilälle tunnusomaisia.⁴

Teollisuuden rinnalla Sörnäisten satamalla (Kuva 7) on oma historiallinen roolin, joka on vaikuttanut alueelle

Kuva 6: Vasemmalla Hanasaaren purettu A-voimalaitos ja oikealla nykypäivään asti säilynyt B-voimalaitos. Taustalla Helsingin kantakaupunkia (1999) © Helsinki kuvia

³ Kallionpää 2018.

⁴ Finna 2022; Arkkitehtuurimuseo 2022.

Kuva 7: Sörnäisten satama (1994), josta on nykyisin muodostunut uusi asuinalue © Helsinki kuvia

muodostuneeseen identiteettiin. Satama toimi alueen tuonti- ja kalastussatamana sekä hetkellisesti myös matkustajasatamana. Satama-alueella on ollut kirjoitusten mukaan myös villi puoli. Sanotaan, että ”satamajätkät ansaitsivat paljon, mutta panivat myös paljon menemään”⁵. Alueen roolin ja identiteetin muodostuminen ulottuu jo historiassa urbaaniin elämään, missä on eletty varsin villiä elämää alakulttuuritoimintojen muodossa. Sataman jäätyä pois käytöstä vuonna 2008, vauhdikas elämä jatkui tyhjällä maa-alueella ulkoilmajuhlien muodossa, kunnes Sompasaaren rakennustyöt alkoivat vuonna 2015⁶.

Hanasaaren voimalaitoksen ja sitä ympäröivien alueiden historian näkeminen auttaa hahmottamaan alueen omaperäisyyttä alueellisesti, mutta myös isommassa mittakaavassa. Sörnäisten ranta-alueella on merkittävä rooli sekä maa- ja meriliikenteen solmukohtana Helsingin historiassa että energiatuotannon kehityksessä kantakaupungin laajimpana yhtenäisenä teollisuusalueena. Hanasaaren voimalaitoksella on yhä näkyvä, alitajuinen rooli Helsingin kantakaupungissa, joka sitoo ihmiset paikan historiaan. Vaikka paikat ja rakennukset merkitsevät meille eri asioita, Hanasaari paikkana on merkityksellä ladattu ja tärkeä osa elämänhistoriaa⁷, mikä saa pohtimaan; mikä tuntui vuosia sitten tärkeältä, mutta ei ole enää merkityksellistä, mitä kaikkea menneen ajan hyviä puolia voimme käyttää ja palauttaa?

Kuva 8: Hanasaaren A- ja B-voimalaitokset sekä hiilikasa Merihaasta kuvattuna (1980) © Taka, P

⁵ Helsingin kaupunki 2017.

⁶ Helsingin kaupunki 2017.

⁷ Viirilä 2013, 6.

Kuva 9: Hanasaaren teollisuusalue eri vuodenaikoina Merihaasta kuvattuna. Sivun 26 alemmassa kuvassa Sörnäisten mattolaituri, joka on alueella edelleen aktiivisessa käytössä (1980) © Taka, P.

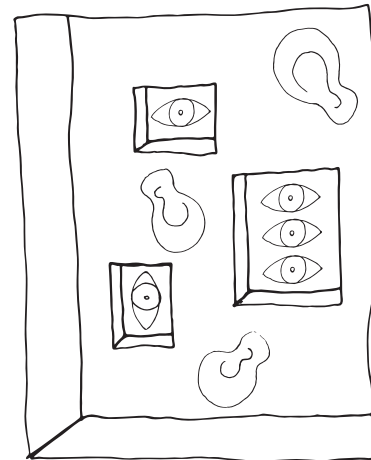

HERKEÄMÄTÖN LUONNE

Silmäkeskeisyys vallitsee minua havainnoinnissa. Kuljenko liian nopeasti? Miten suuri merkitys ajalla itsessään on havainnointiin? Jääkö minulta jotain oleellista huomaamatta, jolla on merkitystä Hanasaaren alueen kokonaisluonteeseen kannalta? Pystynkö näkemään asiat vielä objektiivisesti tehdessäni alueelle "tonttievierailua", joka on kestänyt jo useamman vuoden Hanasaaren voimalaitoksen ympäristössä.

Kokemuksellisuus jää usein toissijaiseksi muiden lähestymistapojen dominoidessa. Rakennettua ympäristöä ja sen luonnetta voi arvostaa ja havaita kokemuksen kautta. Hanasaaren aluetta lähestytään diplomityössä fenomenologian keinoin. Lähestymistapa kertoo työn tekijän kiinnostuksesta kokemuksellisuuteen ja paikan omakohtaiseen, useana eri ajankohtana tehtyyn havainnointiin, joka ilmenee ajoittain intuitioperäisenä puhdisteluna työn tekstissä.

Aistihavainnoinnilla on suuri vaikutus lähestymistapaamme rakennetussa ympäristössä. Rakennettu ympäristö voidaan nähdä vuorovaikutteisena jatkumona, missä havainnointi ei rajoitu vain esteettisyyteen fyysisten kohteiden kautta. Miten me sitten teemme havaintoja, mihin kiinnitämme huomiota ensiksi, millainen kokonaisuus havainnoista muodostuu, on havaitsijan vastuulla. Nykymaailmassa, missä älylaitteiden täyttämä kulttuuri asettaa aistimme erilleen toisistaan lisää näkö- ja kuuloaistien tärkeyttä (Kuva 10). Siksi kolmesta muusta aististamme muodostuu "aistijäänteitä - - nämä aistit ovat yleensä kulttuurisen koodin tukahduttamia."⁸. Aistimme tunnelmaa

Kuva 10: Näkö- ja kuuloaisti vallitsevat nykyajan ihmisiä rakennetun ympäristön havainnoinnissa

Kuva 11: Sörnäisten mattolaituri Hanasaaren vastarannalla luo alueelle kerroksellisuutta ja merkityksellisyyttä vuodesta ja vuodekaudenajasta toiseen

ja luonnetta tietoisesti, vaistomaisesti tai tiedostamatta. Muovaamme myös ajan myötä muistikuviamme. Alituinen rakennettu ympäristö on tulos eletystä elämästä, joka samalla luo paikoille merkityksen. Ihmiskeho sekä sen ajatteleva mieli tekevät yhteistyötä paikkaa eletessä, johon vaikuttavat niin muisti, havainnot kuin odotukset. Samalla paikka ja sen kokeminen on aina subjektiivista. Havaitun kerrostuneen elämämme seurauksena syntyy "paikkoja, jotka pitävät sisällään sekä maanettämielenmaisemat"⁹ muodostaen muistojemme paikkoja pienistä yksityiskohdista aina aineettomiin tekijöihin; riittää, kun havaitsijalle tarjotaan joku mieleenpainuva tekijä.¹⁰

Paikalle muodostuvan merkityksen ja sen ominaisuuksien muodostuminen riippuu tilanteesta ja sijainnista, kaupungin tarpeista ja mahdollisuuksista. Subjektitasolla paikasta tehdään merkityksellinen pohtimalla omia ja muiden kokemuksia. Kerrottujen asioiden sekä omien havaintojemme kautta teemme tulkintoja rakennetusta ympäristöstämme. Syntyneet paikat vaikuttavat perinteeseen ja tapoihin toimia samalla luoden kerroksellisuuden alueen havaittuun luonteeseen (Kuva 11). Kyse on siis paikoista ja sille tunnusomaisista rakennuksista, sillä mikään havaittu "ei tapahdu tyhjiössä vailla ajallista ja paikallista referenssiä"¹¹.

⁸ Pallasmaa 2016, 16.

⁹ Viirilä 2013, 31.

¹⁰ Kjisik ym. 2018, 128; 132.

¹¹ Viirilä 2013, 37.

I: KESKUSTELUA RAKENNETUSTA YMPÄRISTÖSTÄ

Paikan havaitseminen ja sitä kautta syntyvä kiintymys, tai kiintymättömyys, vaikuttavat siihen, miten näemme rakennetun ympäristön. Esteettinen kokemus ja havainnointi vaikuttavat meihin joka päivä; kaupunkitila on meidän asuinpaikkamme, kotimme sekä elinympäristömme, mutta myös fyysisten ja ei-fyysisten esteettisten havaintojen paikka. Rakennettu ympäristö on täynnä kiinnostavia mahdollisuuksia aistihavainnoille, kokemukselle erilaisten rajapintojen molemmilla puolilla sekä itse rajalla. Omakohtainen aistihavainnointi vaatii meiltä kuitenkin pysähtymistä, halua ja kiinnostusta havaita. Löytyykö sitä nykyajan ihmisiltä, ja jos löytyy niin mitä kaikkea se voisi tuoda ajattelumme arkkitehtuurista ja sen herkeämättömästä luonteesta – merkittävästä ja ajatuksia herättävästä kokonaisuudesta, joka on taidetta aisteillemme, mutta ei ole juurtunut ajatusmalliimme. Nykyajan vauhdittunut rakentamisenkulttuuri on ”asuttanut älyn

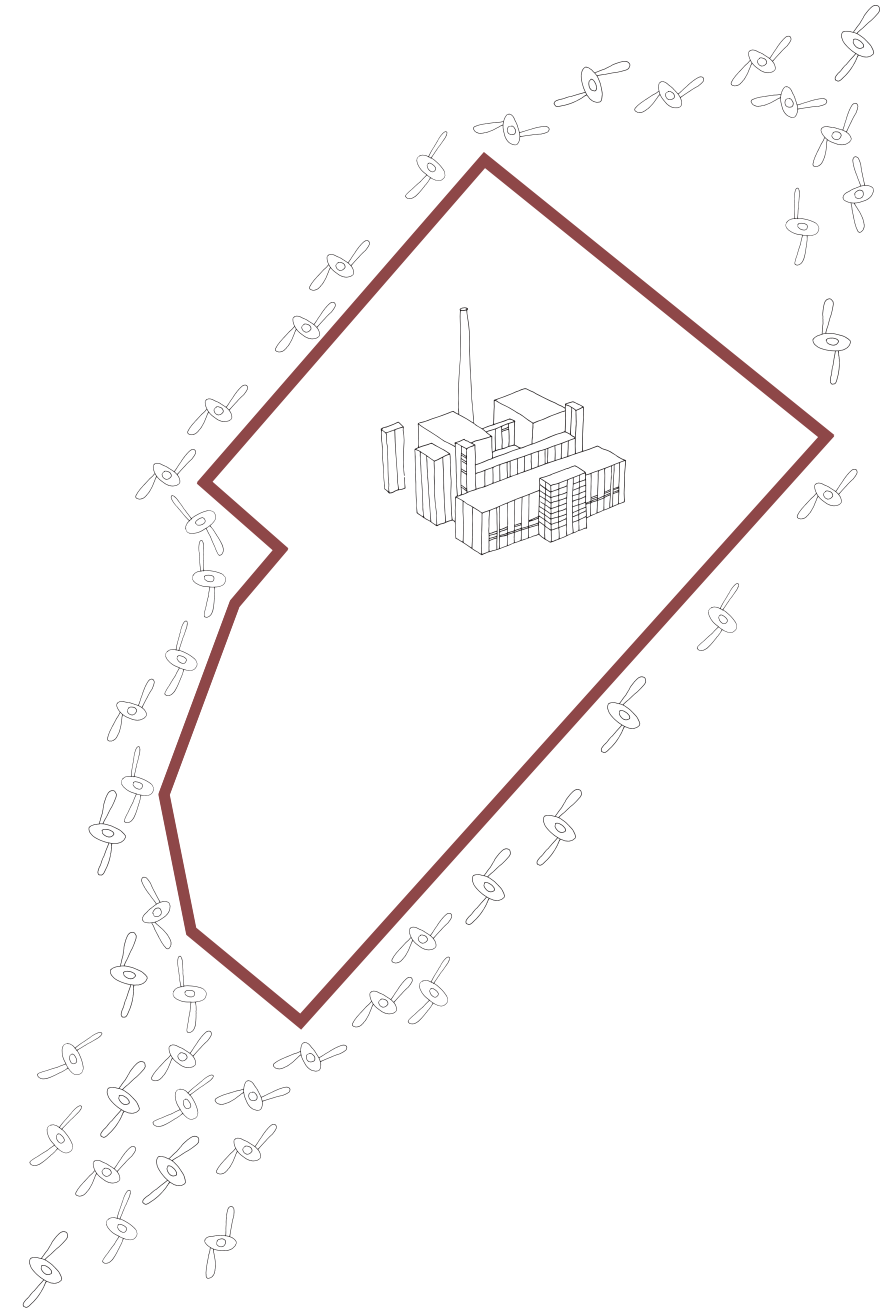
ja silmän, mutta se on jättänyt ruumiin ja muut aistit - - kodittomiksi”¹² samalla latistaen mielikuvituksen, unelmat ja utopiat ihmisten mielestä ja rakennetusta ympäristöstä.

Mitä voimme havaita Hanasaaresta ja sen muodostamasta luonteesta meille kaupunkilaisille; näyttävän voimalaitoksen, historiallisen maamerkin piippuineen, joka luo elävän kaupunkitilan jatkumon paikalle, joka on viimeinen vielä rankentamaton merellinen paraatipaikka kantakaupungissa. Paikka, joka on meille kaupunkilaisille jossain määrin etäinen (Kuva 13) on samalla tuttu näky kaupunkikuvassa. Hanasaaren voimalaitos on luonut pohjaa ja kunniaa alueen merkitykselle, missä teollisuusrakennuksista ja hiilikasoista on tullut osa paikallista perintöä – luonne, joka tulee siirtää alueen tulevaisuuteen voimalaitoksen lakkauttamisen jälkeen (Kuva 12).

Kuva 12: Hanasaaren voimalaitoksesta ja sen hiilikasoista on tullut osa paikallista perintöä

12 Pallasmaa 2016, 18.

Kuva 13: Hanasaaren alue näyttäytyy nykyisin etäisenä ihmisille

HAVAINNOINTIA OLEVAN JA TULEVAN VÄLILLÄ

Hanasaarella ja sen lähialueissa minua kiehtoo sen olemus – nykyisyys ja tulevaisuus, mutta samalla myös menneisyys ja sen vaikutukset siinä mitä me näemme ja koemme nyt. Asiat, jotka ovat koko ajan ympärillämme, jäävät meiltä usein huomaamatta. Kaikista tutuin on samalla myös vähiten tunnettu. Vasta muutoksen tuoma vaikutus saa meidän huomiomme kiinnittymään tarkemmin tuttuun ympäristöön ja sen tuomaan merkitykseen.¹³ Olemme nykyajan ihmisinä helposti todella kiinni omassa ajassamme ja sen kosketuspinnossa huolimatta siitä, että eläydymme ja siirrämme jatkuvasti tietoa ajasta toiseen. Vaikka rakennettu ympäristö ja kaupunkilaiset ovat jatkuvassa vuorovaikutuksessa päädymme silti usein tarkastelemaan oman kehon kautta muodostuvaa ”nykyistä kuvaa” ympäristöstämme, mikä usein muodostaa ohimenevän kuvan rakennetusta ympäristöstä ihmisille.

Kuva 14: Hanasaari sijoittuu Helsingin kantakaupungin vanhan kaupunkirakenteen ja uuden ranta-aluekokonaisuuden väliin. Vasemmalta luettuna Kruununhaka, Merihaan tornitalot, Hanasaaren voimalaitos, Redin tornitalot sekä rakenteilla oleva uusi asuinalue.

¹³ Viirilä 2013, 5.

Helsingin kantakaupungin mittakaavassa tarkasteltuna Hanasaaren ranta-alueen sijainnilla on merkittävä rooli, sillä alue sijoittuu vanhan kaupunkirakenteen ja uuden ranta-aluekokonaisuuden väliin (Kuva 14). Toisin sanoen Hanasaaren alue toimii ikään kuin eri aluekokonaisuuksien liittäjänä rantaviivan suuntaisesti (Kuva 16). Samalla alue sitoo mantereelta päin Kallion ja Sörnäisten alueet osaksi rantaa. Hanasaaren rooli on merkittävä myös siinä mielessä, että se on kantakaupungin viimeinen rakentamaton rannalla sijaitseva teollisuusalue. Kaikki muut vastaavat alueet ovat jo suunniteltu uusiksi ja fyysiset muutokset ovat joko alkamassa, käynnissä tai jo valmistuneet. Vastaavat alueet (Kuva 17) ovat suunniteltu asumisen ja julkisten tilojen muodostamiksi aluekokonaisuusiksi 2000-luvulle tyypillisen arkkitehtuurin

Kuva 15: Helsingin Jätkäsaari (2021) edustaa tyypillistä 2000-luvun uudisrakentamista

¹⁴ Helsingin karttapalvelu 2022.
¹⁵ Arkkitehtitoimisto ALA 2022.

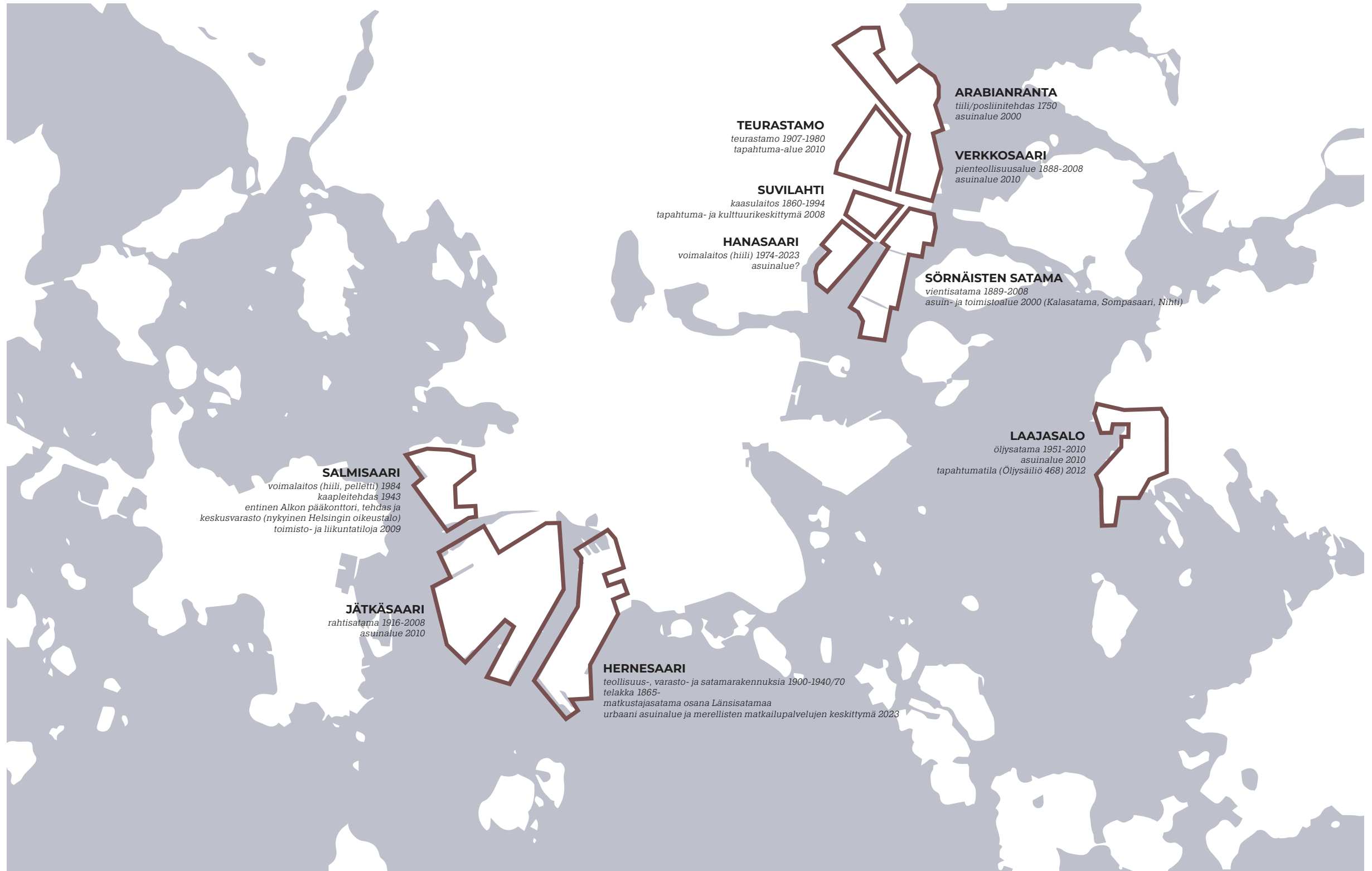
keinoin; tavoilla, missä vanhaa teollista kerroksellisuutta ja sen luomaa identiteettiä ei ole liaksi tuotu esille. Toiminnoiltaan alueet vastaavat myös melko vahvasti toisiaan, mikä on ymmärrettävää nykypäivän kysynnän ja toteutuksen näkökulmasta. Hanasaaren tulevaisuuden rooli kantakaupungissa on vielä varsin avoin, sillä lähes koko Hanasaaren nykyisestä alueesta on asemakaavoittamatonta aluetta¹⁴ eikä alueen suunnitelmat ole edennyt vuoden 2007 jälkeen, milloin arkkitehtitoimisto ALA voitti Helsingin kaupungin järjestämän alueen arkkitehtuurin kutsukilpailun¹⁵. Tämän takia Hanasaaren sijainnilla ja fyysisillä lähtökohdilla olisi tulevaisuudessa mahdollisuus tuoda muista ranta-alueen vastaavista alueista poikkeavaa tunnelmaa Helsingin kantakaupunkiin – alue, jolla on erilainen identiteetti suhteessa muihin, loisi tervetullutta uutta roolia kantakaupunkiin.

Pyöräilen aurinkoisen tuulisessa ja aavassa Jätkäsaarella. Maisemat vaihtuvat näkökentälläni. Suojellut makasiinit, terminaalin kiilto, hiekkakentät, keskeneräisyys, väriläikät, paikoittainen päälle liimattu tiiliverhoilu kertomassa teollisuuden aikakaudesta. Edessäni hämöttää pienimittakaavainen kanaali rantapromenadilla, joka ohjaa minut yksittäisen saarekkeen päässä olevalle puistoalueelle. Terassoitu rantarakenne on täynnä ihmisiä. Liityn joukkoon. Puuskainen tuuli lennättää ihmisten hiuksia. Tunnelma on seesteinen.

Kuva 16: *Urbaanisyyden ja vehreyden asteen vaihtelu Helsingin kantakaupungin ranta-alueella*

Kuva 16: perustuu Helsingin kaupunki 2015.

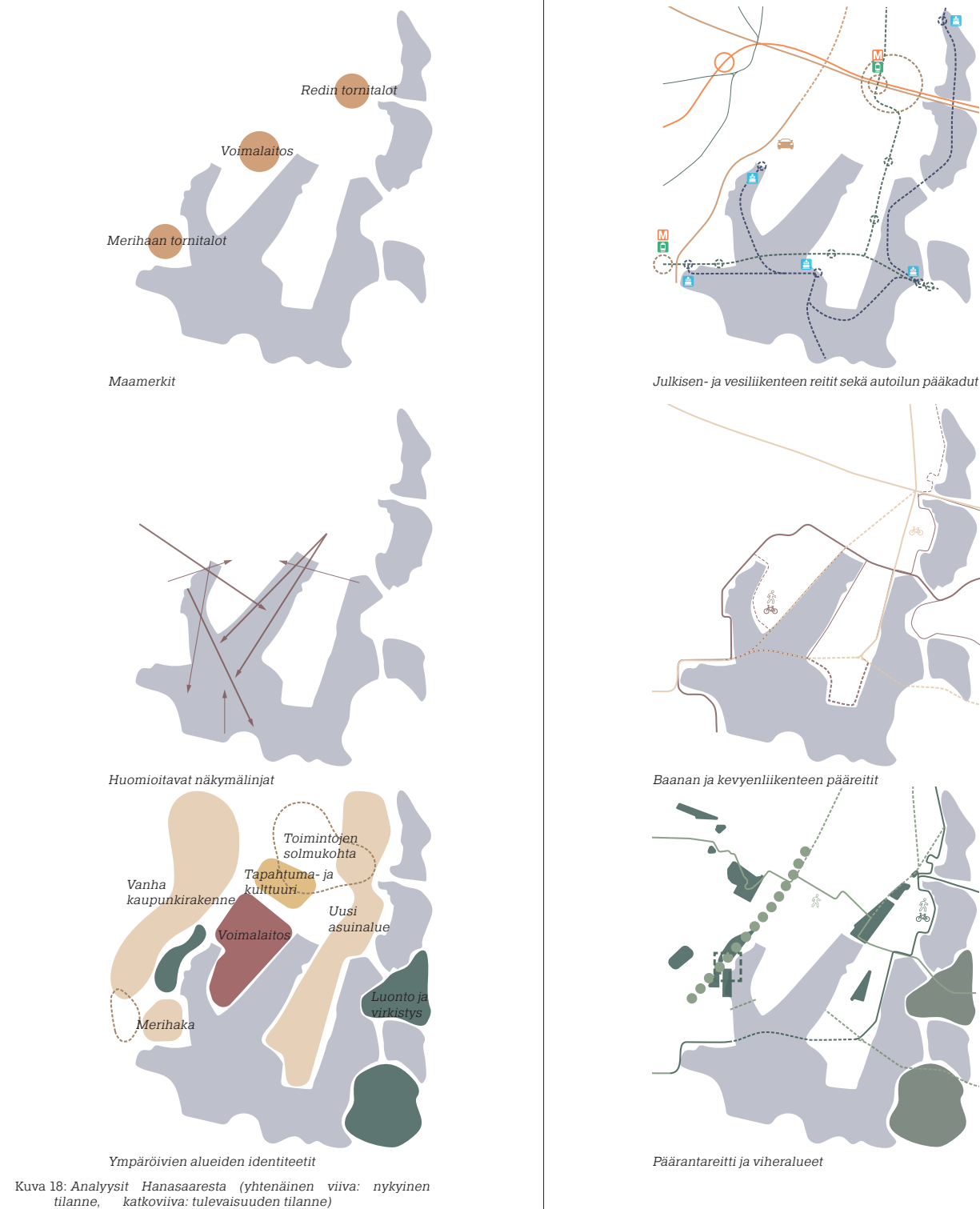
Kuva 17: Vastaavanlaiset ranta-alueen lakkautetut teollisuusalueet sekä niiden entiset ja nykyiset toiminnot Helsingin kantakaupungissa

Kuva 17: perustuu Helsingin kaupunki 2015.

I: KESKUSTELUA RAKENNETUSTA YMPÄRISTÖSTÄ

Hanasaaren alue ja sen rakennukset vallitsevat näkymiä jokaisesta ilmansuunnasta, mikä kertoo alueen keskeisestä sijainnista kaupunkirakenteessa. Kuitenkin nykyisin täyttömaalla sijaitseva teollisuusalue elää omaa elämäänsä etäisesti, mutta samalla läsnä vaikuttaen kaupunkilaisten päivittäiseen kokemukseen sen ympäröivillä alueilla kuljettaessa. Hanasaaren voimalaitoksen ei kutsuvaa luonnetta voimistaa myös viereisten alueiden kehittyminen, julkisuuden asteen lisääntyminen sekä parantunut kuljettavuus ranta-alueilla mistä hyvänä esimerkkinä toimii vastarannalla rakentuva Sompasaari-Nihti-aluekokonaisuus. Hanasaaren alueen toiminta teollisuusalueen keskiössä läpi historian vaikuttaa siis sekä nykyiseen saavutettavuuteen niin mereltä kuin mantereelta lähestyttäessä, että siihen miten hyvin nykyinen fyysinen voimalaitoskokonaisuus pystyy liittymään ja ottamaan huomioon sitä ympäröivien alueiden toiminnot ja kehityksen (Kuva 18). Haasteista huolimatta Hanasaaren voimalaitos on ainoa ja viimeinen toiminnassa oleva voimalaitos nykyisellä Kalasataman alueella, mikä luo jo itsessään Hanasaarelle alueellisesti potentiaalisen tulevaisuuden roolin ja lähtökohdan sen muodostumiseen.

Kantakaupunki kohtaa väestönkasvun yhä enenevässä määrin seuraavien vuosikymmenien aikana. Miten kaupungistuminen vaikuttaa alueiden kehittymiseen ja suunnitteluun Helsingissä? Kalasataman alueelle on lähivuosina tulossa merkittäviä hankkeita (Kuva 18), jotka vaikuttavat

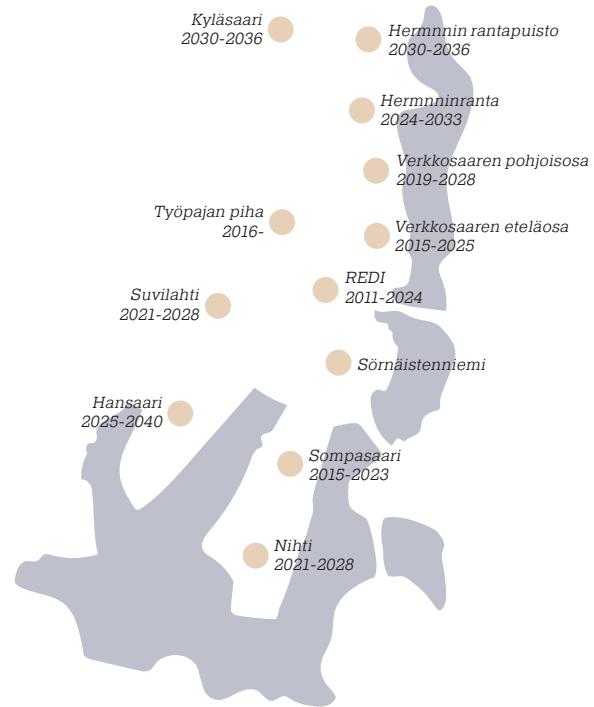
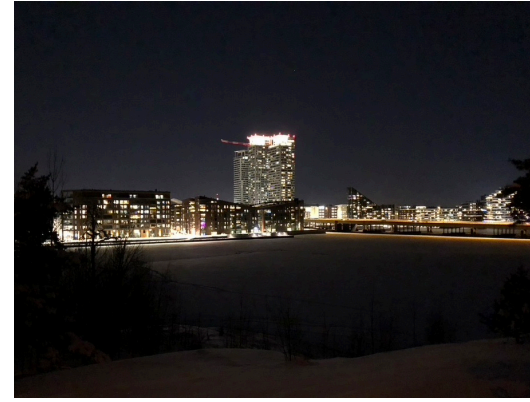
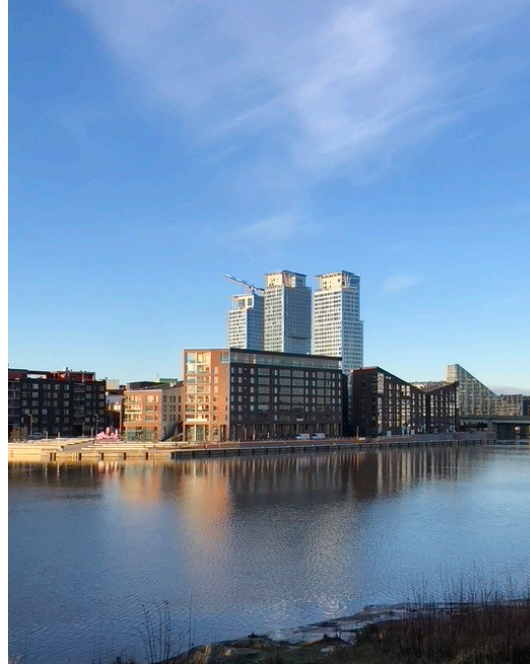
Kuva 18: Analyysit Hanasaaresta (yhdenäinen viiva: nykyinen tilanne, katkoviiva: tulevaisuuden tilanne)

niin kaupunkirakenteeseen kuin liikkumisen verkostoon; Kruunusillat, saaristoraidelinja, Kalasatama-Pasila-raidelinja, Sörnäistentunneli, baana, meri- ja rantareitit, Nihti, Sompasaari, Sörnäistenniemi, Verkkosaari, Hermanninranta, Kyläsaari, Työpajanpiha, Suvilahden tapahtuma-alue, Koksikadun kolmio ja REDI-kauppakeskus. Hankkeet sisältävät asuin-, hotelli-, ravintola-, liike- ja toimistokortteleita (Kuva 19), mikäli Helsingin kaupungin suunnitelmat etenevät ongelmitta. Lisäksi alueelle on suunniteltu uusi päiväkotit ja pienvenesatama, sekä mahdollisesti julkinen sauna ja uimapaikka. Alueelle on suunniteltu myös virkistys- ja ulkoilualueita. Uusi kaavaratkaisu mahdollistaa toteutuessaan uuden merellisen kaupunginosan noin 30 000 uudelle asukkaalle vuonna 2040. Kantakaupungin mittakaavassa kaavailtujen suunnitelmien toteutuminen merkitsee Kalasataman alueen yhteyden vahvistamista kantakaupungin ja ydinkeskustan välillä sekä sen aseman paranemista alue- ja yhdyskuntarakenteessa. Tulevaisuudessa Kalasataman yhdistyy Nihdin ja rakennettavien Kruunusilltojen kautta osaksi kantakaupunkia.¹⁶

Hiilenpolton on määrä päättyä lähes kaksi vuotta etuajassa alkuperäisestä suunnitelmasta Suomen kolmanneksi suurimmassa teollisuuden päästölähteessä. Päätöksellä, että voimalaitos suljetaan alkuvuodesta 2023, on huomattava positiivinen ilmastovaikutus Helsingin kantakaupungille sekä koko Suomen hiilijalanjäljelle.¹⁷

16 Jokinen 2019.
17 Helen 2021.

Kuva 18: perustuu Helsingin kaupunki 2015, 2022.

Kuva 19: Kalasataman osa-alueiden arvioituja rakentamivuosiä sekä havainnollistavia kuvia alueen nykyisestä tilanteesta (2021–2022). Vasemmalta luettuna rakenteilla oleva Nihti, Verkkosaaren pohjoisosa ja Redin tornitalot, Sörnäistenniemi, Verkkosaaren etelä- ja pohjoisosa, Suvilahti sekä Hansaari, jonka taustalla näkyy Sompasaari

Kuva 19: perustuu Helsingin kaupunki 2022.

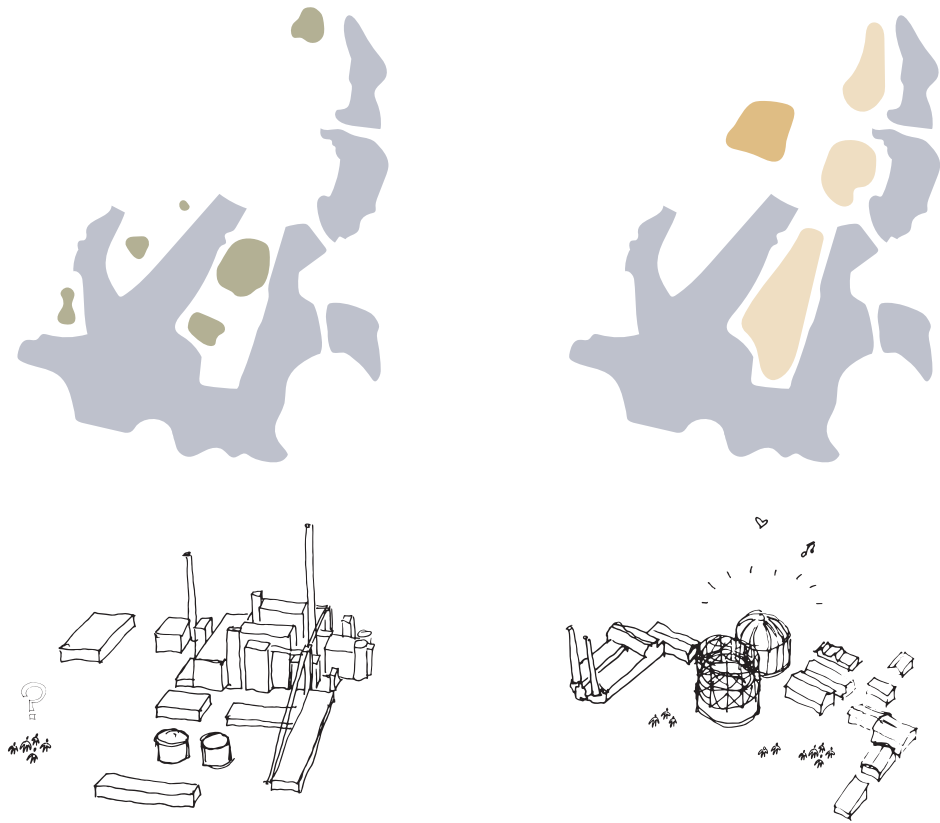
Kuva 20: Havainnollistavia kuvia Hanasaaren alueen nykyisestä tilanteesta ja sitä ympäröivistä alueista. Alavasemmalta luettuna Merihaan ranta-alue, näkymälinja Sompassaaresta kohti voimalaitosta, merkittävä näkymälinja voimalaitoksen hiilikasojen ja Merihaan välistä, venesatama voimalaitoksen vieressä Sompassaaren puolella, merkittävä näkymälinja Sompassaaren ja Hanasaaren välistä sekä venesatama voimalaitoksen hiilikasojen vieressä Sörnäisten puolella

I: KESKUSTELUA RAKENNETUSTA YMPÄRISTÖSTÄ

Alueellisesti tarkasteltuna Kalasataman alue pitää sisällään väliaikaista ja pysyvää kulttuuria asumisen, julkisten palveluiden ja teollisuuden rinnalla. Alueella on jo kauan järjestetty musiikki- ja taidetapahtumia; Verkkosaaren ja Sompasaaren ulkoilmatapahtumat, Flow, Tuska, Rakkautta & Anarkiaa, DIY skeittiparkin Helride sekä kaupunkitaidetta. Alueella on havaittavissa pysyvän väliaikaisuuden rooli musiikin ja taiteen osalta. Kaupunkilaisten itse luoma alakulttuuritoiminta ja underground-tapahtumat sävyttävät alueen luonnetta

sen historiasta nykypäivään. Onko kyseinen rooli vaarassa kadota nykyisillä suunnitelmilla ja "ohjatulla kulttuurilla"? Mikä on fyysisten muutosten rooli kulttuurin ilmaisuun ja säilyvyyteen?

Helsingin tavoite on kehittyä yhä vetovoimaisemmaksi merelliseksi kaupungiksi, joka haluaa tukea omaleimaisen ja paikallisen kulttuurin syntymistä. Kalasataman alueella tämä tarkoittaa kaupunkirakenteen tiivistämistä täydennysrakentamisella, Suvilahden ympärivuotisen kulttuuri- ja tapahtuma-alueen kehittämistä, kauppakeskus

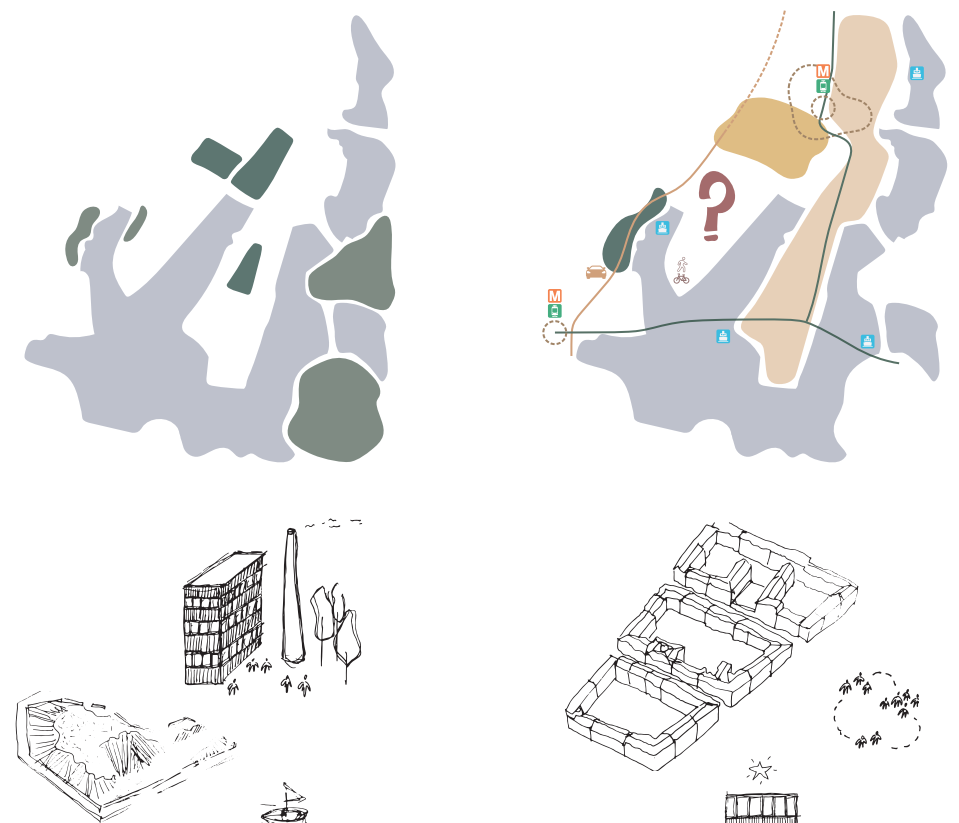
Alueen historian ja identiteetin vaikutus

Kulttuurin ja erilaisten tapahtumien merkitys

Kuva 21: Työn tekijän pohdintoja ja päätelmiä Hanasaaren alueen tulevaisuudesta

REDI:n palvelujen täydentämistä, Hanasaaren teollisuusalueen kehittämistä sekä liikumisverkoston parantamista. Alueesta halutaan luoda yhtenäinen ja vetovoimainen ranta-alueen kokonaisuus itäiselle kantakaupungille¹⁸. Kokonaisuutta tarkasteltaessa ja pohtiessa Hanasaaren tulevaisuuden muutoksia voimalan sulkeminen näkyy hiilikasojen poistumisena katukuvasta, mutta ennen kaikkea vapautuvana alueena kaupunkilaisten käyttöön. Hanasaaren alue tarjoaa loistavia mahdollisuuksia meren äärellä integroituna osana kantakaupunki ja mantereen jatkumoa

unohtamatta läheistä yhteyttä Suvilahteen ja sen identiteettiin. Alueella kirjoitetaan olevan "valtava potentiaali kehittyä uudeksi urbaanin kulttuurielämän keskittymäksi"¹⁹.

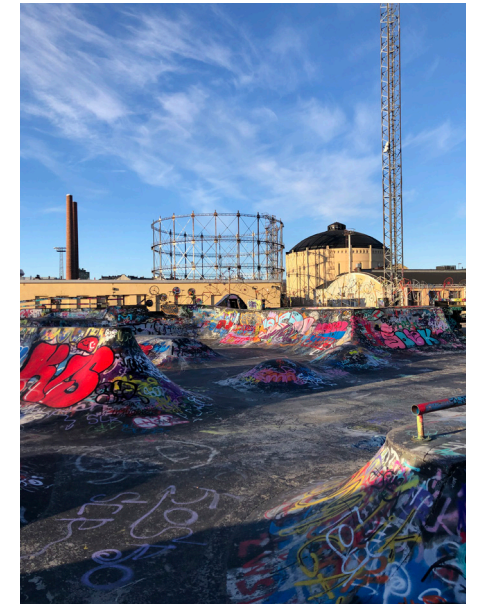
Sini- ja viherverkoston sekä rantaviivan ja merellisyyden huomioiminen

Alueen keskeinen sijainti ja potentiaali tulevaisuudessa

¹⁸ Helen 2021.

¹⁹ Karhu&Valtanen 2021.

Kuva 21: perustuu Helsingin kaupunki 2014, 2015, 2022.

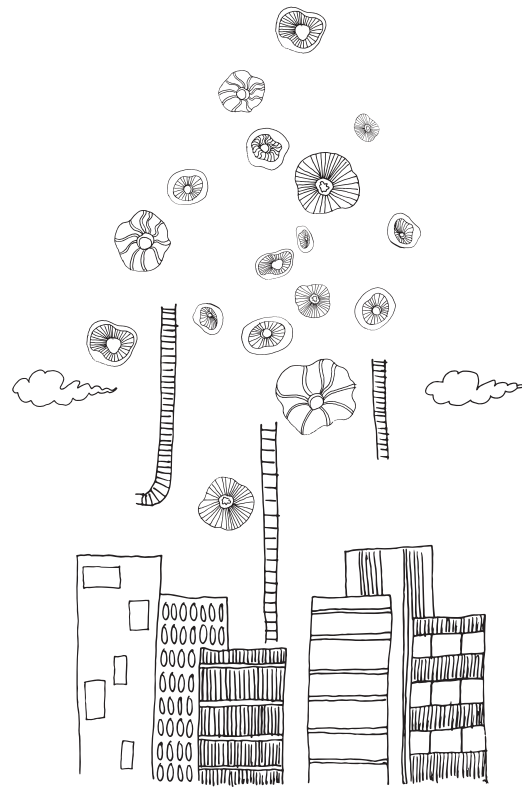

Kuva 22: Havainnollistavia kuvia alueen nykyisestä tilanteesta (2021) Vasemmalla Hanasaaren voimalaitoksen rakennuksia ja oikealla Suvilahden kulttuuri- ja tapahtuma-alue. Lisäksi oikealla Hanasaaren ja Suvilahden väliin jäävä kaupunkilaisten graffiteilla kuvittama työmaa-aita.

I: KESKUSTELUA RAKENNETUSTA YMPÄRISTÖSTÄ

Uudisrakentamisen vastapainona lakkautettavat teollisuusalueet ovat merkityksellisiä uusien aluekokonaisuuksien identiteettien muodostumisessa, mikä lisää niiden roolia kasvavassa kaupunkirakenteessa. Hanasaaren merkittävä teollisuushistoriallinen kerrostuma sekä optimaalinen sijainti kaupunkirakenteen näkökulmasta mahdollistaa tiivistämisen, monimuotoisen toiminnan sekä ympäristön ja ranta-alueen laadun parantamisen; herää kysymys, millaista itse suunnittelun tulisi olla, jotta arkkitehtoninen kokonaisote muodostaa aluetta ympäröivään rakennettuun ympäristöön sovitettua massoitettua, merellisyyden ja viheralueiden muodostaman eheän kokonaisuuden, joka samalla ottaa huomioon paikan luonteen ja ennalta määräämättömät tulevaisuudentekijät? Ajatellaan, että muutamia vuosia sitten esitetty kilpailusuunnitelma alueesta tai 2000-luvun tyyppinen uudisasuinalue rakennettaisiin Hanasaareen niin mitä se antaisi alueen luonteelle, käyttäjille ja tulevaisuuden Helsingille? Antavatko tavanomaiset suunnitteluratkaisut useassa eri mittakaavassa tarkasteltuna oikeutta Hanasaarelle ja Helsingin kantakaupungille rakennetun ympäristön tasolla? Yleisellä tasolla on mahdollista saavuttaa hyvää rakennettua ympäristöä, mutta tulisiko Hanasaaren tulevaisuudesta keskustella vaihtoehtoisesta näkökulmasta; siitä kuinka monimuotoiseksi alueeksi Hanasaari mahdollisesti pystyisi muotoutumaan (Kuva 23). Tämän takia vielä vailla suunnittelun lopullisia suuntalinjoja oleva Hanasaaren alue mahdollistaa ja antaa perusteet vaihtoehtoiselle

lähestymistavalle tulevaisuuden tarkastelussa; toisin sanoen se vaatii tulevaisuuteen suuntautuvaa strategiaa, jotta se voi saada uuden merkityksen niin Helsingin kantakaupungissa, alueellisesti kuin osana merellistä Helsinkiä.

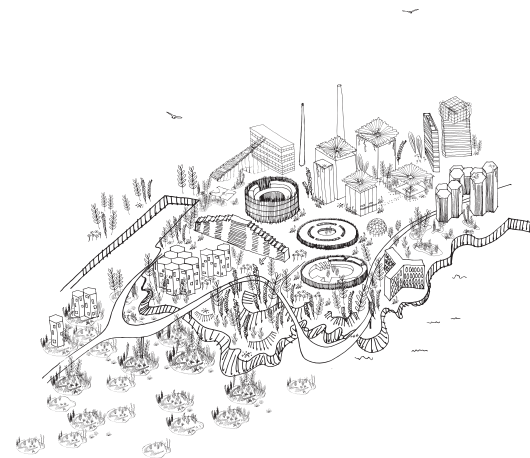
Kuva 23: Hanasaaren alueella on tulevaisuudessa potentiaalia muodostua uudeksi monimuotoiseksi aluekokonaisuudeksi Helsingin kantakaupungissa

Kuva 24: Hanasaaren hiihtäjäkatu valaistuna Lux Helsinki tapahtumassa (2022). Valotaideteos käsittelee hiihtäjäkadun väistymistä uuden kaupunkikuvan tieltä

II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ

Seuraavassa kappaleessa käsitellään diplomityön suunnitteluprosessia ja miten sen vaikutuksesta muodostuneet työn suunnitteluratkaisut liittyvät rakentamisenkulttuuriin ja laajempiin kaupunkikehitystä käsitteleviin teemoihin. Kappaleen tarkoituksena on pohtia ja havainnollistaa ennalta määräämätöntä tulevaisuutta Hanasaaren alueella vaihtoehdoisen suunnittelun keinoin. Kappaleessa esitetään lisäksi työn suunnitteluratkaisujen osatekijöitä, jotka yhdessä ohjaavat ja vaikuttavat työn tekijän vision muodostumiseen; tulevaisuudenkuvaan Hanasaaren alueesta.

AJAN JA PAIKAN MERKITYS

MIKÄ PUHUTTELEE KULKIJAA

Lakkaamaton rakennettu kerroksellisuus rakennetussa ympäristössä, joka synnyttää merkitystä ja pureskeltavuutta? Kaupunki, joka ei ole vain pikaruokaa vaan hitaasti hautuva pata²⁰ (Kuva 25). Siirryn mielikuvissani Italiaan. Kapeat kujat, barokkikirkot, keskiaikaiset talot rönsyilevine kasveineen, antiikin monumentit sekä aukiot suihkulähteineen. Lista aikakausten tekijöistä, jotka ovat edelleen luonnollinen osa nykyistä kaupunkirakennetta. Palaan miettimään Suomen vastaavia tekijöitä meidän yhteiskuntamme ja kaupunkirakenteemme näkökulmasta. Systemaattinen ruutukaava, sotien jälleenrakentaminen, kivikirkot, hajalleen rakennetut lähiöt keskustojen ulkopuolella, funkki, pienet kaupungit, saaristo- ja kesämökkit, puu- ja hirsitalot, matala rakentaminen, laakeat pellot, ylväät mäntymetsät.

Onko enää mahdollista sanoa, että nykyihminen pystyy ja haluaa säilyttää tietoisuuden kontaktin ”omaan historiaansa, menneen kerrostumiin, josta omakin identiteetti on joskus rakentunut”²¹. Onko enää relevanttia ajatella vastaavasti nykymaailmassa, jossa jätetään jatkuvaa uudistusta ja teknologian ankkuroimista rakennettuun ympäristöömme. Toisaalta nykyisin ihmiset suhtautuvat kaupunkieihin ja paikkoihin entistä kiinnostuneemmin. Rakennushistorian emeritusprofessoria Tallqvistia lainaten ”aikasyvyyden tajuaminen on – olennaista sekä kulttuurimaiseman että rakennetun ympäristön luennassa, analysoinnissa ja suunnittelussa”²². Tämän takia tällä hetkellä tulisi arvioida, miten kytkemme asioita menneeseen ja tuomme sitä kautta ympäristöömme tunnetta menneestä; tekijöitä, joiden historiasta kulkija ei ehkä tiedä, mutta arvostaa ja aistii rakennuskulttuurin arvo-ominaisuudet – arkkitehtuurin toimivuus, rakenne, tyyli, maisema, perinteen identiteetti, tunnelma, aitous.²³

Kuva 25: Työn tekijän näkemys hitaasti hautuvasta kaupungista

²⁰ Kjisik ym. 2018, 8.

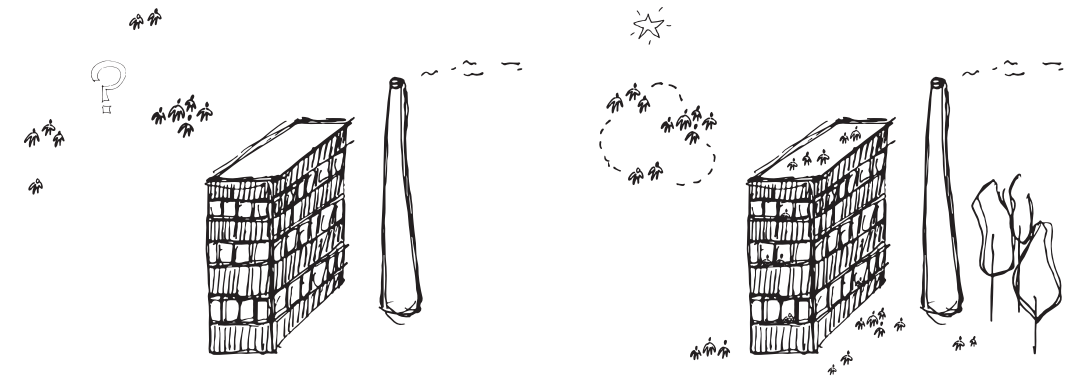
²¹ Westö 2010, 17.

²² Holmila 2021.

²³ Holmila 2021; Kjisik ym. 2018, 132.

Miten sitten gentrifikaatio liittyy kaupunkien rakentamisen kulttuuriin? Onko paikallisyhteisöjen syrjäytyminen kaupunkikehityksen ei-toivottu sivuilmiö? Ajaako kunnostaminen luonnostaan gentrifikaatiota, ja voidaanko kaupunkiympäristöjä elvyttää eettisesti ja siten lisätä rakennetun ympäristön aineellisen ja aineettoman luonteen olemassaoloa? Kaupunkiympäristöt ovat jatkuvassa muutoksessa sekä sosiaalisen evoluution, poliittisen että taloudellisen muutoksen piirissä. Tämän takia gentrifikaatio liittyy ajatukseen kaupunkien uudistamisesta, sillä määritelmän mukaan gentrifikaatio on prosessi, jossa kaupungin pienituloisen alue kokee kunnostusta ja uusien asukkaiden virtaa. Tämä johtaa yleensä asuntojen arvojen nousuun ja katukuvan muutokseen, mutta ennen kaikkea aikaisempien asukkaiden siirtymiseen pois alueelta.²⁴

Mikä on ymmärryksemme gentrifikaatiosta Kallion, Sörnäisten ja Kalastaman alueella. Näkymättömän näkyvää elpymistä ja elävöitymistä. Työväenluokasta luovaan luokkaan, jotka suosivat lähiöiden ja esikaupunkien

Kuva 26: Monimuotoisuus tulee huomioida rakennetussa ympäristössä, sillä yhdessä – ihmiset ja rakennukset – ovat enemmän

²⁴ Cutieru 2021.

²⁵ Ilmavirta & Schmidt-Thomé 2020, 8.

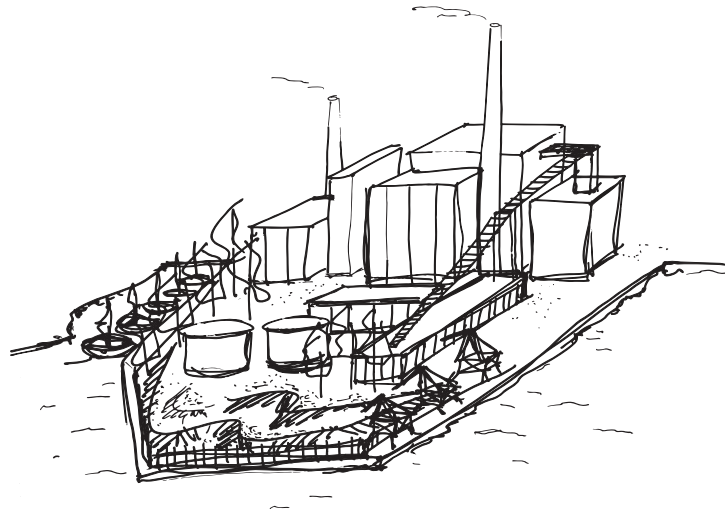
sijaan keskustoja ja tiivistä urbaania asuinympäristöä²⁵. Miten alueen luokkalaisten nähdään sitten vaikuttavan alueen luonteeseen? Ajatellaan kysymys esteettisyyden rajapinnalta – millaiset tekijät puhuttelevat eri lähtökohdista ja ympäristöistä olevia henkilöitä? Asuinvalinnat kertovat gentrifikaatiosta sekä laajemmin ajateltuna alueiden havaitun luonteen muutoksesta.

Saamme erilaisuudesta voimaa. On rikkaus tulla monenlaisista taustoista. Erilaiset taustat havaintojen takana – mitä se kertoo meille, entä mitä aspekteja meidän tulisi ottaa siitä huomioon? Henkilöiden taustat ovat yhä monikulttuurisempia. Tämä antaa perusteet sille, että on syytä ajatella sen mahdollisia vaikutuksia isommassa mittakaavassa rakentamisen kulttuurissa. Monimuotoisuus ja sen tuomat arvot ja havainnot ovat tärkeitä. Rakennuksien tulisi sen takia kertoa myös monimuotoisuudesta, jotta ne tavoittavat ja puhuttelevat kaikkia kulkijoita, sillä yhdessä – ihmiset ja rakennettu ympäristö – olemme enemmän (Kuva 26).

PAIKAN LÖYTÄMINEN

Palataan alkuvuoteen 2020. Tiedostan, että diplomityöni aihe pyöri päässäni yhä enemmän. Käytän aikaa miettimiseen; mikä minua oikeasti kiinnostaa, mistä haluaisin tietää lisää, mitkä ovat vahvuuteni ja heikkouteni. Kiinnostuksen kohdentaminen on haasteellista. Lopulta aikaa kuluu lähes 1,5 vuotta, minkä aikana olen ehtinyt sivuttaa – vallitsevan maailmantilanteen takia – mahdollisuuteni tehdä diplomityöni ulkomailla, tehdä töitä inspiroivien ihmisten, projektien ja ajatusten parissa, keskittyä elämään itselle tärkeiden asioiden parissa haasteista huolimatta sekä tärkeimpänä löytänyt suunnan diplomityölleni. Monien tekijöiden summa, jossa tärkeimpänä kirkastavana tekijänä toimi lopulta työympäristö, minkä parissa olin saanut viettää aikaa ja keskustella.

Alan hahmottamaan ja hyväksymään, että diplomityöni fyysinen paikka löytyy Suomesta. Jostain, mistä olen alitajuntaisesti ollut vaikuttunut jo pitkään, mutta en tiedä sitä vielä. Katselen arvioiden ympärilläni. Tarjoaako lähiympäristöni sen mikä minua kiehtoo – ajankohtaisuus, ranta-alue, usean mittakaavan salliva tarkastelu. Alue, jonka tulevaisuus olisi vielä riittävän avoinna, mutta samalla herättäisi keskustelua ja mielenkiintoa laajassa ihmisryhmässä. Paikka, joka tarjoaa ja mahdollistaa monia toteuttamattomia potentiaaleja. Käsitys lopullisesta paikasta alkaa muodostua ja lopulta ratkaisu tuntuu itsestään selvältä.

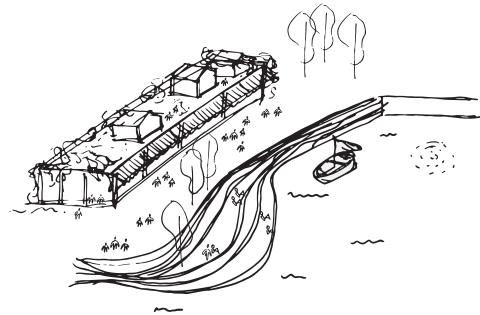
Kuva 27: Työn tekijän kuvitus Hanasaaren teollisuusalueesta

Kaikki alkaa ja päättyy paikkaan: Hanasaaren robustiseen teollisuusalueeseen (Kuva 27). Paikkaan, jolla on ollut diplomityön tekijään vaikutus ja läsnäolo läpi elämän. Paikan läheisyyden taso on elänyt työn tekijän elämäntilanteen mukaan. Tällä hetkellä paikan läsnäolo on erittäin läheinen, sillä voimalaitoksen fyysinen sijainti löytyy työn tekijän jokapäiväisestä elämästä; elämässä, jossa ei ole montaa päivää viikossa, jolloin voimalaitoksen rakennus ja sen savua tupruttava piippu ei piirtyisi työn tekijän verkkokalvolle. Hanasaaren alueen kohtaamisen läheisyys, ilmapiirin koettu kerros ja sen kokemuksellisella tasolla havainnointi ovat ohjannet työn tekijää löytämään diplomityön aihepiirejä sekä fyysisen suunnittelualueen; paikan, joka puhuu ja ottaa huomioon tunnelman, jonka keskellä se on syntynyt ja vaikuttanut ja vaikuttaa edelleen.

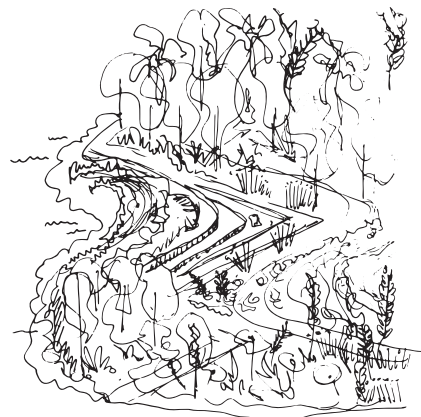
UUDEN LUONTI

Asukasliikkeet, katukuva, elämäntapavalinnat. Mentaliteetin muutos. Puhuva kaupunki. Kehitystä on tapahduttava. Meidän on muutettava ajatuksiamme, sopeuduttavatulevaan. Miten asioiden huomioiminen jasisäilyttäminen suunnitteluun onnistuu tuottaen samanaikaisesti kestävä ja puhuttelevaa kaupunkiympäristöä? Ei ole aika valita puolta, missä annetaan asioiden edetä samalla tavalla nykyisen kehityksen mukana ja alistua mukavuuden illuusion. Siksi tulee etsiä parempia korvaavia tapoja, jotta voimme elää ja rikastuttaa kaupunkiympäristöämme yhdessä toisiamme kunnioittaen.²⁶

Paikan lähtökohdat – niin fyysiset tekijät kuin havaintojen päätelmät – vaikuttavat uuden luonteen. Perustan Hanasaaren fyysisille lähtökodille muodostaa teollisuusarkkitehtuuri, yksipuolinen maankäyttö, alueen puutteellinen saavutettavuus sekä ranta-alue (Kuva 30). Voimalaitoksen nykyiset rakennukset ja toiminnot hallitsevat aluetta monofunktionaalisesti, eikä alueen ulko- ja sisätilojen välille muodostu synergiaa. Teollisuustoiminta näkyy myös alueella kovina pintamateriaaleina eli pääsääntöisesti asfalttina. Lähtökohdat yhdessä ajallisen mittakaavan, ihmisten tarpeiden ja ilmastonmuutoksen tuomien tekijöiden kanssa muodostavat seuraamuksia, jotka tulee ottaa huomioon suunnittelussa. Hanasaaren alueella tämä tarkoittaa muun muassa rantaviivan maksimaalista käyttöä samalla torjuen vedenpinnan nousua, vapautuvien teollisuusrakennusten tarjoamaa mahdollisuutta (Kuva 28) tiivistää kaupunkia poikkeavalla tavalla sekä poistamalla kovia pintamateriaaleja (Kuva 29) kaupunkien kuumenemisen hillitsemiseksi.

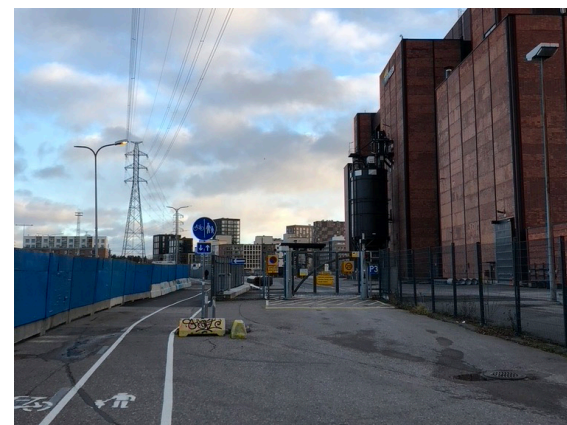

Kuva 28: Vapautuvat teollisuusrakennusten sekä ranta-alue tarjoavat pohjaa ja mahdollisuuksia alueen tulevaisuuden suunnitteluun

Kuva 29: Nykyisten kovien pintamateriaalien korvaaminen kasvillisuudella hillitsee alueen kuumenemistä

²⁶ Kjisik ym. 2018, 22.

Kuva 30: Havainnollistavia kuvia Hanasaaren alueen nykyisistä kovista pintamateriaaleista ja alueen puutteellisesta saavutettavuudesta

II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ

Maapallon kantokyky haastaa hyvinvointikäsityksen rakennetussa ympäristössä. Mitä kestävyys on - 100 vuoden käyttöikä, kestävät materiaalit, identiteetin jatkumo? Yksi ajatusmalli "kestävyydestä on, että se on jotain todella pitkäaikaista"²⁷. Onko tämä ajatusmalli kestäväälle arkkitehtuurille nyt ja tulevaisuudessa? Kestävyyskriisillä nähdään kaksi puolta: uhka ja suhteellinen mahdollisuus. Kestävyys riisi on muodostunut ja kehittynyt ihmisten toiminnan seurauksena. Tämän takia meillä on mahdollisuus ratkaista se muutamalla meidän omia toimintamallejamme kohti kestävämpää tulevaisuutta²⁸ sillä kaupungit itsessään ovat kestävyys- että ilmastokriiseissä ratkaisevassa asemassa; nollapäästöt, liikenteen vallankumous, hiilijalanjäljen minimointi ja hiilikädenjäljen maksimointi, kiertotalous, urbaani vihreys tasapainottamassa kuumenevaa ilmakehää ja mikroilmastoa sekä hiilensidonta ovat tekijöitä kestäväen rakentamisen puolesta. Kestävyysajattelussa tulisi ottaa huomioon myös väliaikaiset ratkaisut, elinkaariajattelu, muokattavuus, näkemys rakennusten kuulumisesta ekosysteemin organismeina, teknologia sekä luontolähtöinen suunnittelu.

Mitä täytyy tehdä ja mitä tapahtuu itsestään? Millaisena tulevaisuus näyttäytyy? Vastuu on meillä, miten paljon ja millä tavalla haluamme välittää rakennetusta ympäristöstämme ja rakentamisen kulttuurista. Kyse ei ole siitä, miten ja millä energia tuotetaan, vaan koko yhteiskunnan on muututtava nopeasti vähähiiliseksi ja resurssiviisaaksi. Tämä takia

kulutushysteriakulttuurin ja rakennusten purkamisen (Kuva 31) keinot on muututtava, jotta voimme löytää uusia näkökulmia muuttuvassa maailmassa ja kehittää rakennettua ympäristöä "aikansa eläneistä lähtökohdista"²⁹. Ilmastonmuutos ja biodiversiteetin kaventuminen sekä niiden vaikutus ovat tekijöitä, jotka eivät ole katoamassa. Tulevaisuudessa nämä tekijät vaikuttavat suunnitteluun ja päätöksentekoon; voidaanko siis ilmastokriisi nähdä uuden ajan vallankumouksena rakentamisen kulttuurissa ja rakennetun ympäristön muodostumisessa?

Kuva 31: Havainnollistavia kuvia Hanasaaren alueen tyhjille jääneen, käyttökeltvottoman rakennuksen purkutöistä (2021)

²⁷ Ilonen ym. 2021, 20.
²⁸ Järvinen ym. 2017, 6.
²⁹ Kjisik ym. 2018, 6.

II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ

Kantakaupunki on nykypäivänä tiivis, minkä takia se ei salli haaskattavaksi kallista tonttimaata. Millaisena kaupunkisuunnittelun kehitys sitten nähdään? Nykyistä Suomen rakentamisen kulttuuria ohjaa huolestuttava turbobuustatrendi, jolla viitataan korjauskelvollisen rakennuksen purkamiseen, jotta kaupungin tiivistäminen olisi mahdollista monoliittisella uudisrakentamisella (Kuva 32; VE01). Kyseisellä tavalla menetämme peruuttamattomasti ajallista kerrostumaa kaupunkikuvastamme, ja luomme köyhää tiivistä rakentamista mikä ei luo urbaania ympäristöä. Tiivistäminen itsessään on moninainen käsite – mikä on hyvää tiivistä rakentamista, millainen tiivis kaupunkirakenne sopii minnekin, millaisia keinoja meillä

on tiivistää. Lisäsiivet, korottaminen ja ”luonnollinen uudistaminen” ovat muutamia keinoja tiivistämiseen, joka tukee ajatusmallia, jossa fyysisillä rakennuksilla on oma elinkaari ja ne uudistuvat omilla ehdoillaan (Kuva 32; VE02) Korjauskelpoisten rakennusten purkaminen ei puolestaan ole ”luonnollista uudistamista” vaan kyseessä on ennemminkin virhearvio.³⁰

Tutkimukset ja käytäntö osoittavat, että tarvitsemme uudenlaista, joustavaa ajattelua muutokselle rakennetun ympäristön suunnittelussa. Onko aika uuden ajattelun, missä ”ekologisuus pakottaa löytämään uusia tapoja rakentaa”³¹. Rakentamisen kulttuuriin tarvitaan muutakin kuin ”kaikki kerralla” rakennettuja aluekokonaisuuksia –

vastapainoa suunnittelun tavoille, jossa ei nähdä tarvetta muutokselle ja kestäväälle jatkuvuudelle. Toisin sanoen rakentamisen kulttuuri tarvitsee lähestymistavan, joka herättää keskustelua erilaisuudellaan ja tukee rakennetun ympäristön kestävästä tulevaisuudesta. Tämän takia diplomityön suunnitteluprosessin tarkoituksena on muodostaa Hanasaaren alueelle vaihtoehtoinen lähestymistapa rakentamisen kulttuuriin; alusta rakentamisen uudelle ajattelulle, joka mahdollistaa muutokseen sopeutuvaa suunnittelua ja rakentamista samalla ottaen huomioon kestävästä rakentamisen keinot (Kuva 32; VE03). Lisäksi työn lähestymistavan tavoite on voimistaa Hanasaaren alueen vallitsevaa teollisuusidentiteettiä siirtämällä

se tulevaisuuteen. Diplomityössä voimalaitoksen teollinen kehitys saa uuden muodon vaihtoehtoisen rakentamisen keinoin, mikä muodostaa työssä Hanasaaren alueelle vahvan paikallisen identiteetin suhteessa kantakaupungin muihin vastaaviin lakkautettuihin, jo suunniteltuihin teollisuusalueisiin. Työlähestymistavan erityisenä tarkoituksena ei ole esittää vain päälle liimattua punatiilijulkisivua läpi saman tasoisen suunnittelun vaan ennen kaikkea muodostaa Suomen rakentamisen kulttuurista puuttuvan tärkeän osakokonaisuuden vaihtoehtoisten suunnitteluratkaisujen luomiseen ja käyttöönottoon.

VE01 tavaomainen: uusi tiivis asuinalue

VE02 luonnonvoima: uudistamista omilla ehdoilla

VE03 vaihtoehtoinen lähestyminen: uusi ajattelu rakentamisen kulttuuriin

Kuva 32: Työn suunnitteluprosessin vaihe Hanasaaren alueen mahdollisista suunnittelun lähestymistavoista, joista VE03 muodostaa lähtökohdan Hanasaaren tulevaisuuden suunnittelulle

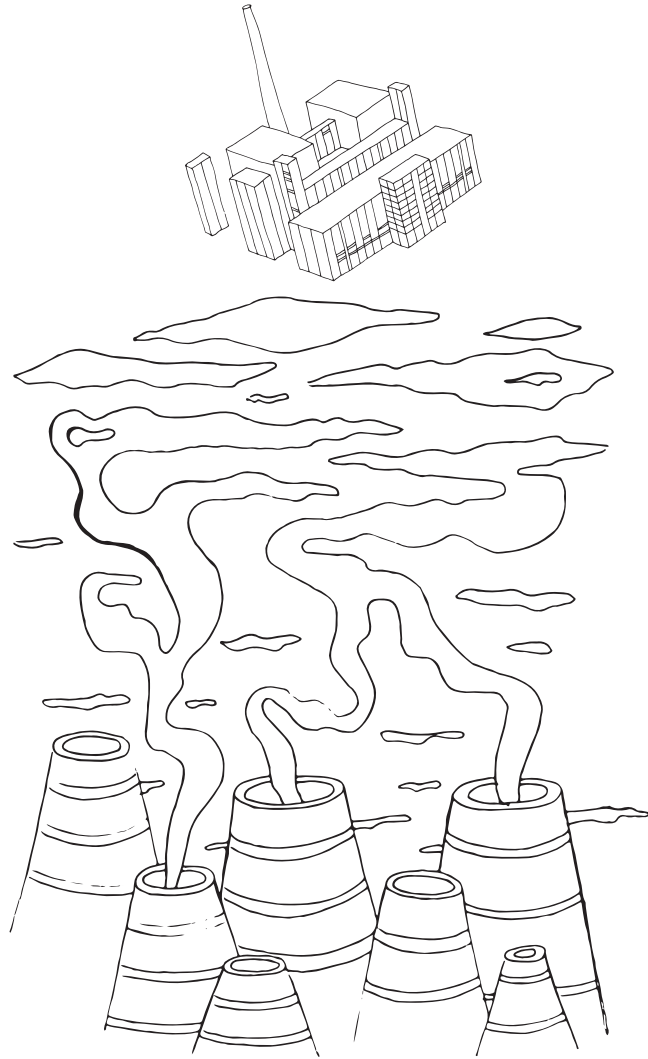
³⁰ Ylitalo 2021, 8.

³¹ Ilonen ym. 2021, 21.

TILAA TULEVALLE

UUTTA HENKEÄ TESTAAMISELLA

Uteliaisuus houkuttelee katsomaan tulevaisuuteen. Mistä ja millä tavalla löydämme vetovoimaisuuden uusissa kaupunginosissa ja paikoissa? Millä tavalla luomme arkkitehtuuria, joka inspiroi uuta kestävän kehityksen mallia. Tulisiko suunnittelussa nähdä uusi suunta, joka ottaa huomioon kaupunkilaisten oman mielenkiinnon sekä läsnäolon? Löytyvätkö ratkaisut ympäristöä ja tapoja tutkimalla?

Kuva 33: Hanasaaren voimalaitos matkalla kohti tulevaisuuden suunnitelmia, jossa se nähdään osana ekosysteemiä

Uusi biogeologinen ajanjakso ja sen vaikutukset ovat täällä. Aika, jolloin ihmisen toiminnalla on maailmanlaajuisesti tuhoisa vaikutus elämään maan päällä - miten kohdata ilmastonmuutos ja hätätila? Kuinka kuvitella muita mahdollisuuksia asua maapallolla? Muutoksella viitataan usein siihen, minkä "ihmisen toiminta on saanut aikaan elonkehässä; ilmastonmuutosta, lajien sukupuuttoja ja muuttuvia olosuhteita niin ihmiselle kuin muullekin elämälle"³². Arkkitehdeillä on valta ja vastuu tulevaisuuden luomisessa sekä samalla vastata ilmastonmuutoksen hallintaan ja estämiseen suunnitteluratkaisuilla. Ympäristö sekä elollisen ja elottoman luonnon kokonaisuus tulee pystyä kokemaan ja tuntemaan tulevaisuuden muutoksissa. Jos muutamme näkemystämme siihen suuntaan, että rakennukset ovat osa luontoa eikä vain rakennettua, elotonta massaa, meidän tulee havaita kohtaamispinnat muiden lajien kanssa; tilanne, jossa rakennukset nähdään osana ekosysteemiämme (Kuva 33).

Miksi arkkitehtuurin pitää tuntua ja edustaa samaa "normaalia" kuin ennen dramaattisesti muuttuvasta maailmasta huolimatta. Ajallisessa mittakaavassa tämä saattaa johtaa paradoksiin, missä rakennus epäonnistuu, jos se ei pysty vastaamaan käyttäjän tarpeiden muutokseen sekä vastaamaan ilmasto- ja resurssitarpeita³³. Vakiintuneiden tapojen noudattaminen on usein helppo ja edullinen tapa rakentaa. Tavoista muodostuu vuosikymmenien, jopa vuosisatojen käytäntö. Ilmastokriisi, luonnonkatastrofit, pandemiat ja muut

vielä tietämättömät haasteet pysäyttävät yhteiskuntamme miettimään - tämä ei ole luonnollista. Käytössämme on tietoa ja teknologiaa, minkä tueksi "tarvitsemme ymmärrystä, jotta voisimme tehdä oikeita valintoja, toteuttaa kestävämpi ympäristöjä ja siten välttää tai pienentää kriiseihin johtavia riskejä."³⁴. Muuttuva ekosysteemi asettaa rakennetun ympäristön laadun ja mukautumiskyvyn uuteen näkökulmaan - rooliin, joka on muodostettava uudestaan, jotta pystymme vastaamaan vielä meille tuntemattomiin haasteisiin. Toisin sanoen tarvitsemme vaihtoehtoja ja kriittistä ajattelua rakennetun ympäristön ja ekosysteemin suunnittelussa, rakentamisessa sekä muuntautumiskyvyssä. Ennakointia ja analysointia on lisättävä, jotta emme päädy luomaan kestämatöntä rakennettua ympäristöä, mikä "on osa ongelmaa eikä sen ratkaisu"³⁵.

Uusi ajatus suunnittelussa sekä rakentamisen kulttuurissa. Jotain mitä meillä ei ole. Osakokonaisuus, josta sekä ekosysteemi, rakennettu ympäristö, kaupunkilaiset, suunnittelijat että ennen kaikkea tulevaisuus saisivat eniten irti. Olen jumissa prosessissa. Yritä muodostaa tekemistäni havainnoista, päätelmistä ja lähtökohdista seuraamuksia. Tuloksetta. Luen itseäni kiinnostavista aihepiireistä ja mietin mitä oikeasti haluan diplomityöllä tavoitella. Mitä yhteiskuntamme kaipaa? Keskustelen asiasta muutaman henkilön kanssa yrittäessäni herättää ja kirkastaa ajatuksiani. Palaan miettimään käydyn keskustelun sisältöä muutaman päivän prosessoinnin jälkeen. Muistan kirkkaasti yhden yksinkertainen

³² Niiranen 2021, 3.

³³ Pelsmakers ym. 2020, 268.

³⁴ Pelsmakers ym. 2021, 11.

³⁵ Pelsmakers ym. 2021, 15.

II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ

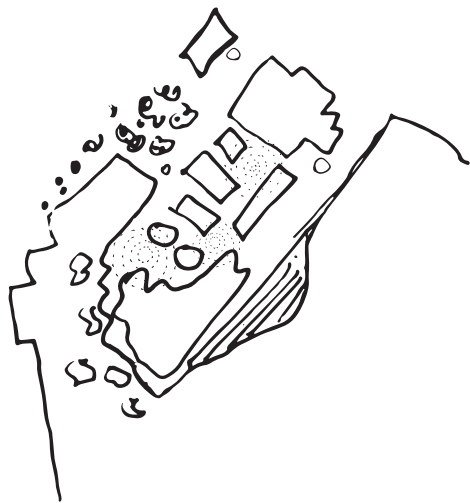
lauseen keskustelusta ”Tanskassa tehdään kaikkea”. Onnistun löytämään ratkaisevan tekijän, joka herättää minussa lisäkysymyksiä. Miksi meillä ei olla valmiita kokeilemaan ja tekemään asioita toisella tavalla? Etsimään tapoja, jotka elvyttävät ilmastonmuutosta, joka on suuri tekijä nyt ja tulevaisuudessa rakentamisen näkökulmasta. Entä missä on meidän arvostuksemme rakennettua ympäristöämme kohtaan, kun suostumme bulkkiin ja samankaltaiseen rakentamiseen, vaikka voisimme kokeilemalla löytää uusia ratkaisuja vastapainoksi? Uskallusta ja rohkeutta tehdä toisin löytyisi varmasti osaavista suomalaisista suunnittelijoista, jos heille annettaisiin alusta sen toteuttamiseen. Olisiko tässä suunnitteluratkaisussa mahdollisuus Helsingille, missä se voisi olla ”edelläkävijä kehittämisessä eikä perässä juoksija samalla tavalla kuin muut”³⁶. Vuoropuhelu prosessin ja suunnittelun välillä on onnistunut. Olen helpottunut.

Seuraavaksi käsitellään diplomityön visiota Hanasaaren kestävästä rakentamisesta puolesta, mikä tarjoaa vaihtoehdoisen lähestymistavan ja näkökulman tulevaisuuden rakentamiselle verrattuna kantakaupungin muihin rakennettuihin alueisiin. Työn vision arkkitehtoniset valinnat ovat sekä seurausta diplomityöprosessin päätelmistä että työn tekijän omista kokemuksista ja painopisteistä; halusta olla yhteydessä ympäristöön mukaan lukien ihmiset ja luonto sekä haastaa ennakkoluuloja ja vakiintuneita tapoja Suomen rakentamisen kulttuurissa. Diplomityössä visiotoimialustana uusille filosofioille ja muuttuvalle maailmalle samalla mahdollistaen näkökulmien muutoksen ja omaksumisen. Työn visio kokoaa yhteen ja tarjoaa uusia rajapintoja siitä mitä ympärillämme tapahtuu samalla arvostaen olemassa olevaa rakennettua ympäristöä ja sen ominaispiirteitä. Tämän takia työn visio

ehdottaa kaikkien käytettävissä olevien resurssien yksityiskohtaista analyysiä, jotta olemassa olevia luonnonresursseja ei hukata eikä edesauteta ilmastonmuutoksen kiihtymistä. Työn visio mahdollistaa tarkastelun kehityksen virroista ja selvittää mitä, miten ja milloin tulee testata, jotta saavutetaan paras mahdollisen lopputulos kestävästä rakentamisesta näkökulmasta. Diplomityön visiossa Hanasaaren alueelle muodostuu niin kutsuttu kiihdyttämö uusille suunnittelun ja rakentamisen ratkaisuille. Toisin sanoen se tuottaa puitteet testaustoiminnalle – aineelliselle ja aineettomalle testaamiselle, mitkä voidaan skaalata, valmistaa ja toteuttaa. Työn visiossa suunnitteluratkaisut ja arkkitehtuuri voivat olla alueella ”kertaluontoista” tai ”ikuista” arkkitehtuuria, minkä tavoitteena on herättää kiinnostus arkkitehtoniseen ajatteluun ja rajojen ylittämiseen rakennetun ympäristön ja rakentamisen kulttuurin asenteissa.

Työn visiossa testaamista tapahtuu useassa eri mittakaavassa unohtamatta ajallista mittakaavaa ja sen vaikutusta. Työn visio rakentuu joustavasti vaiheittain (Kuva 34) jättäen tilaa tulevaisuudelle sekä sen tuomille muutoksille ja haasteille. Diplomityön visiossa vaiheistuksella ja väliaikaisella käytöllä perustellaan voimallisuuden tilojen maksimaalinen käyttö kestävästä rakentamisesta näkökulmasta; vaiheittainen suunnitteluratkaisu, missä tuodaan uutta samanaikaisesti käyttäen tai purkaen vanhaa uuteen käyttöön. Vaikka väliaikainen arkkitehtuuri näyttää tällä hetkellä olevan ristiriidassa kestävästä kehityksen vaatimusten kanssa, on kuitenkin kehittävää käsitellä sen roolia ja arvoa kokeiluvälineenä, suunnittelun edistäjänä sekä sosiaalisena sitojana osana diplomityön visiota.

Diplomityön visio keskittyy lisäksi elävään paikkaan uutena paradigmana, jossa voidaan pohtia uudenlaisia synergiaetuja biologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen ulottuvuuksien välillä. Tämä paradigma saa meidät ajattelemaan yhteisevoluution ja vuorovaikutuksen suhteen sekä osallistavan elinvoiman merkityksen. Vision tarkoituksena on muuttaa Hanasaaren alue eläväksi ja kestäväksi alueeksi, joka mahdollistaa alueen kaupunkikehityksen; tulevaisuuden tilanteen, jossa ympäristö on seurausta ihmisten ja luonnon välisestä pysyvästä vuorovaikutuksesta³⁷. Työn vision tarkoituksena on myös muuttaa ja ottaa käyttöön alue uudella kasvillisuudella ja biologisella monimuotoisuudella, jotta luodaan vihreä ja ilmastonmuutoksen kestävä ympäristö.

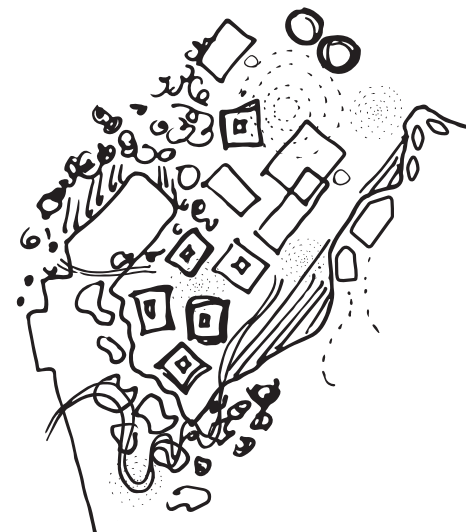

Alkuvaiheen kehityksestä...

...muutoksiin sopeutuvia uusia ratkaisuja...

Kuva 34: Työn vision näkemys Hanasaaren alueen vaiheistetusta tulevaisuuden muodostumisesta, joka sekä jättää tilaa että mahdollistaa mukautumisen tulevaisuuteen

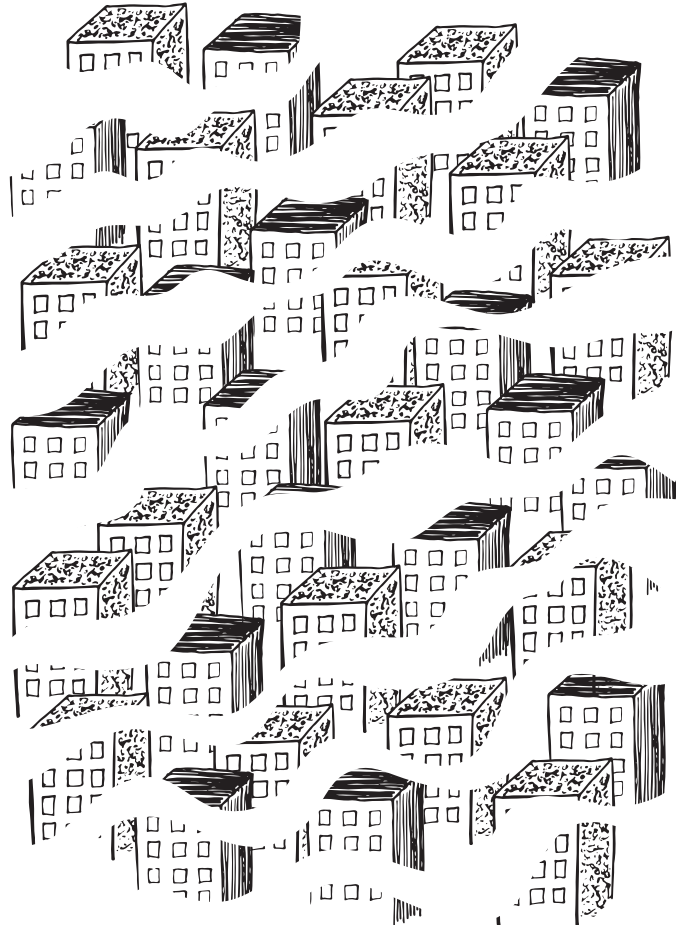
...täydentävinä tekijöinä edesauttamassa tulevaisuuden kehitystä

³⁶ Vesikansa 2021, 54.

³⁷ Jonson 2022.

KAUPUNGISTUMISEN VERKOSTO

Rakennettu ympäristö on aistien kautta koettava abstrakti käsite. Se kuvastaa meille ihmisen luomaa tuotetta, aineellista ja aineetonta. Toisaalta se kattaa kaiken, mitä ihminen on luonnossa havainnut tai muokannut. Yleensä rakennettu ympäristö yhdistetään fyysisiin rakennuksiin sekä niiden väliin muodostuviin tiloihin, kuten aukioihin ja katuihin; tosin sanoen rakennusten väliin muodostavat tilat kertovat rakennetun ympäristön laadusta ihmisille enemmän kuin itse fyysisesti rakennukset. Toisaalta rakennettu ympäristö pitää sisällään loputtoman määrän mittakaavoja aluekokonaisuuksista yksittäisten rakennuksien elementteihin, missä jokaisella on oma paikkansa ja merkityksensä.

Kuva 35: Kaupungistumisen tuulet rakennuksia kasvattamassa

Kaupungit kasvavat, ja ne kasvavat yhtä useammin ylöspäin (Kuva 35). Kaupungistumisella ja kaupunkien tiivistämisellä on yhä tärkeämpi rooli globaalissa ilmastonmuutoksen vaikutusten hallinnassa ja lieventämisessä³⁸. Kuinka kaupungeja tulisi siis rakentaa, jotta ne kestäisivät siihen kohdistuvat haasteet nyt ja tulevaisuudessa? Nopeasti ajateltuna yksinkertainen kysymys paljastuu ärsyttävän haastavaksi. Monissa maissa kamppaillaan erityisesti kaupunkien tiivistämisen tapojen kanssa sillä nykyinen ilmastonmuutos ohjaa meitä ajattelemaan toisin; tämän takia rakentamisen vallitsevassa kulttuurissa tulee astua annettujen rajojen ulkopuolelle, kyseenalaistaa esitettävät rajaehdot, testata toisten sekä omien motiivien lisääntyvää riskinottoa sekä madalta epäonnistumisen pelkoa uusien asioiden äärellä sillä kaupunkien kehittäminen vaikuttaa välittömänä tekijänä lopputulokseen kestävästä tulevaisuudesta.

Seuraavaksi käsitellään diplomityön suunnitteluratkaisujen osatekijöitä ja laajempia kaupunkikehitystä käsitteleviä teemoja. Kaupungistumisen myötä yhä suurempi osuus ihmisistä asuu kaupungeissa. Kaupunkilaisten määrä maapallon väestöstä odotetaan kaksinkertaistuvan yli kuuteen miljardiin vuosien 2010 ja 2050 välillä. Muuttoliikkeeseen vaikuttaa työ, turvallisuus, palvelut, elinympäristö ja ilmastopakolaisuus. Muun maailman rinnalla kaupungistuminen on myös jatkunut ja lisääntynyt Suomessa.³⁹ Keskusteltaessa rakennetun ympäristön kohtaamista haasteista ja käsitteistä

³⁸ Maganga 2022.
³⁹ Tommila ym. 2013, 23; 29.

II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ

tarkastellaan sisäisen kasvun ja tiivistymisen potentiaalia asuntopulan ratkaisemisessa ja kestäväen kehityksen saavuttamisessa. Siksi voidaan havaita paradigman muutos, jossa rakennettu ympäristö ei laajene enää pelkästään ulospäin vaan kasvua tapahtuu myös sisäänpäin – olemme menossa kohti kaupunkien tiivistämisen renessanssia nykyisen täydennysrakentamisen keinoin. Tiivistämiseen perustuvan uuden yleiskaavan myötä myös Helsinki on saanut suuntauksen, missä tiivistäminen saa näkyvyyttä.⁴⁰ Tämän takia tulee miettiä; millaiselta tiivistäminen mahdollisesti tuntuu? Millä tavoilla tiivistäminen voi tukea ja edistää kestäväää kaupungistumista ja biodiversiteetin dynamiikan muutoksia? Tiivistäminen ja tiiviinkaupunkirakenteen kirjo on loputon. Se ei ilmene missään samalaisena vaikkakin samankaltaisia osatekijöitä sille löytyisi esimerkiksi harhakäsityksiä korkeaan rakentamiseen liittyä paljon, kun mietitään korkeuden ja tiiviiden suhdetta. Tässä mieltä virkistää havainnointi ja pohtiminen; miten nämä kaksi asiaa – korkeus ja tiiveys – ei välttämättä ole rinnastettavia.⁴¹ Tiivistämisen potentiaalilla ja sen voimakkaalla kasvulla voidaan onnistuneesti muodostaa tehokasta kaupungistumista. Samanaikaisesti se herättää kysymyksiä – mikä on hyvää tiivistämistä, millainen tiivistäminen sopii kullekin alueelle, miten se vaikuttaa kaupunkimaisemien sopeutumiskykyyn, millaisia sosiaalisia aspekteja ja haasteita se tuo kaupunkitilaan? Miten alueiden liiallinen tiivistäminen vaikuttaa ja liittyy biodiversiteettiin ja luontotilaan? Lisäksi tulee ottaa huomioon ajallinen mittakaava tiivistämisen tavoissa sekä

näkökulma siitä, millaista tiivistäminen on Suomessa verrattuna muuhun maailmaan, ja millaisena näemme tiivistämisen tulevaisuudessa.

Hanasaaren alueen tiivistäminen ja integrointi kaupungin muihin osiin mahdollistaa alueen paremman monimuotoisuuden ja tuottavan toiminnan alueella. Tämä voidaan myös nähdä alueen kestäväenä kehityksenä, mutta millä tavalla tämä tulisi toteuttaa, jotta lopputulos olisi onnistunut? Tämän takia osana diplomityön suunnitteluprosessia on havainnollistaa miltä jokin jo olemassa oleva paikka mahdollisesti näyttäisi Hanasaaren alueella. Toisin sanoen Hanasaaren alueelle sijoitetaan muita alueita maailmalta samassa mittakaavassa, minkä tarkoituksena on havainnollistaa tietynlaisen kaupunkitilan tunnutta meille jo olemassa olevien paikkojen kautta. Diplomityöprosessissa Hanasaaren

Hanasaari, Suomi

Mexico City, Mexico

Siracusa, Italia

Aarhus, Tanska

Kuva 36: Hanasaaren alueelle sijoitettuja muita alueita maailmalta samassa mittakaavassa, mikä havainnollistaa tietynlaisen kaupunkitilan tunnutta olemassa olevien paikkojen kautta

alueelle on sijoitettu (Kuva 36) alueita maailmalta seuraavasti; tiuharuutukaavainen Mexico City, vapaasti muodostunut kapeakujainen Siracusa sekä uusi asuinalue Aarhusin rannikolla. Tämä tapa osana työn suunnitteluprosessia ohjaa pohtimaan, millainen kaupunkirakenne Hanasaaren alueelle mahdollisesti sopisi. Vaikka puhumme usein perus kaupunkirakenteesta niin mitä se todellisuudessa tarkoittaa. Harhakuvitelma johtuu usein juuri siitä, että tiedämme miltä jokin toinen paikka tuntuu ja löydämme yhtäläisyyksiä paikoista. Todellisuudessa jokaisella paikalla on oma rakenne ja verkosto⁴² eikä yksikään paikka ei ole samanlainen, vaikka niin luulemme.

Protestit ovat arkipäivää. Millä tavalla luomme rakentamisen kulttuurissa olosuhteet, jotka mahdollistavat terveellisemmän lähestymistavan vallitseviin ongelmiimme, ja tavan toimia rakentavasti väistämättömissä konfliktitilanteissa? Kysymyksiä, joiden tulee ulottua Suomen nykyiseen, paikoittain jäykkään kaavoitusprosessiin. Perusteluna vastaaville kysymyksille toimii muutoksen mahdollistama konkreettinen tila kaupunkilaisille vaikuttamiseen ja kehittämiseen rakennetussa ympäristössä. Onko kuitenkaan tyytymätön ajattelu pelkästään nykyisen kaavoituksen syytä vai onko haaste itse kaavoitusprosessissa? Positiivisena asiana kaavoitus pitää yllä monia asioita – maankäytöllisiä seikkoja, politiikkaa, juridiikkaa – ja luo tarpeellisia rajehtoja. Toisaalta negatiivisena asiana se ajaa meitä samankaltaiseen monotoniseen rakentamiseen, vaikka

⁴⁰ Kjisik ym. 2018, 6.
⁴¹ Kjisik ym. 2018, 10.

⁴² Viirilä 2013, 6.

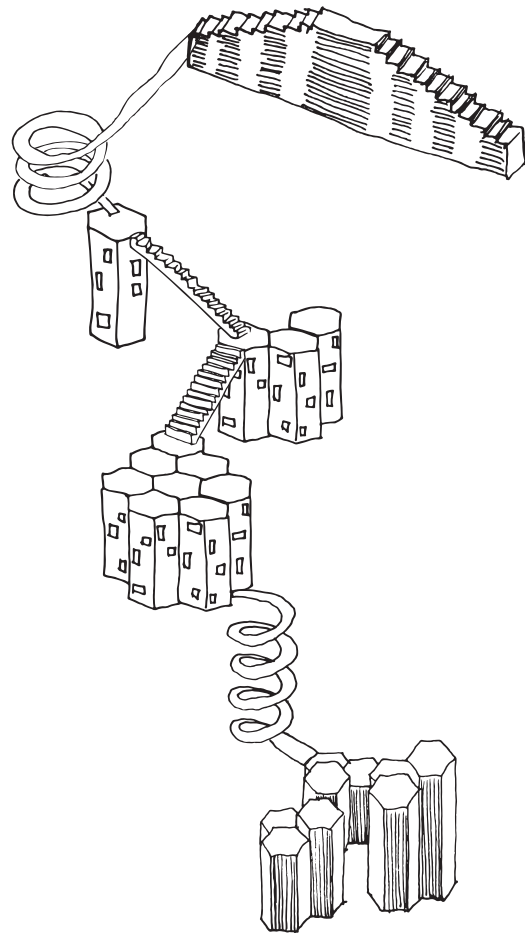
Kuva 36: perustuu Google Earth karttapalvelu 2022.

II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ

haluja ja osaamista olisi muuhun. Kaavoituksen tulisi olla kiistat ja moniäänisyyden tunnustavaa politiikkaa, jossa kaupunkilaiset ovat aktiivisesti läsnä hallinnon lisäksi sen sijaan, että kaavoitus ilmenee pelkästään kaavamaisena toimintapolitiikkana. Tämän takia ihmisten tulee haastaa hallintoa ja poliitikkoja vuoropuheluun – synnyttää muutosliike rakennetun kulttuurin ja hallinnon osa-alueilla, sekä kasvattaa politiikan kunnianhimon tasoa tiedostaen, että todellisuudessa poliittiset päättäjät ja arkkitehdit saattavat kokea tämän uhkana heidän asiantuntija-asemaansa tai valtarakenteita kohtaan. Toisaalta voidaan nähdä, että kontrollista luopuminen lisää kansalaisten kasvavaa valtaa rakennetun ympäristön muodostumisessa.⁴³

Radikalisoitunut ajattelu ei ole poissuljettua vaan voidaan pikemminkin nähdä vastaliikkeenä muun muassa nykyisen kaavoitusprosessin jäykkyydelle ja vakiintuneelle monotoniselle etenemistavalle. Siksi diplomityössä esitetään vaihtoehtoinen kaavaprosessi, jonka tarkoituksena on muodostaa ja kuvata rakentamisen kulttuuriin vapaamuotoisempia suunnittelua ennalta määräämättömässä tulevaisuudessa. Työn vaihtoehtoinen kaavaprosessin tarkoituksena on pohtia ja etsiä keinoja hyväntahtoiseen ihmisanarkiaan Hanasaaren alueella, missä kaupunkilaiset itse omilla toimillaan määrittävät alueille muodostuvan rakennetun ympäristön. Diplomityön hyväntahtoinen ihmisanarkia Hanasaaren alueella tuottaa rajaehdot itsestään samalla korostaen sekä fyysisen että sosiaalisen kokeilun ilmapiiriä.

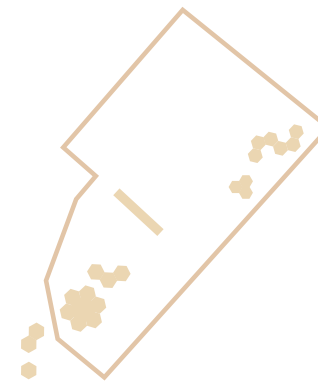
Työn hyväntahtoisessa ihmisanarkiassa Hanasaaren alueella toiminta nähdään toteutuvan enemmänkin muodostuvien rakennusten syy-seuraussuhteen kautta yksittäisten talojen valtaamisena sijaan; tapahtumaketjuna, missä muodostuvat rakennukset vaikuttavat aina seuraavan fyysisen rakennuksen muodostumiseen ja sijaintiin (Kuva 37) samalla luoden rajaehdot itsestään. Työn ihmisanarkian myötä ihmiset muokkaavat rakennettua ympäristöä ja saavat parhaassa tapauksessa aikaan

Kuva 37: Työn vision hyväntahtoisesta ihmisanarkian muodostamasta rakentamista

virallisten säännösten muuttumisen. Näin luova vastarinta elvyttää näennäisen hyväosaisia yhteiskuntia, joita vaivaa nykyisin jossain määrin eksistentiaalinen levottomuus⁴⁴. Työn ihmisanarkian kautta Hanasaaren alue muodostuu asukkaita kunnioittaen, tulevaisuusorientoituneesti sekä itsekorjaavasti että -ohjaavasti. Työn hyväntahtoisessa ihmisanarkiassa asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa ja muodostaa omia sääntöjä alueen toimimiselle, mikä tuottaa ennennäkemättömiä orgaanisia ratkaisuja rakennettuun ympäristöön.

Millaista näkökulmaa diplomityön vaihtoehtoinen kaavaprosessi tuo ajatteluunne? Mitä se mahdollistaa? Millaisia seuraamuksia se synnyttää? Tärkein kysymys diplomityön vaihtoehtoisessa kaavaprosessissa on kuitenkin se, miten itseohjaavaa suunnittelua voitaisiin parhaiten tukea? Ei tule unohtaa, että tarvitsemme ammattilaisia suunnittelussa, jotta lopputulema ei ole sattumanvarainen ja aluetta haaskaava. Diplomityön tarkoituksena on osoittaa, että

Kuva 38: Työn vision esimerkkisijainti ihmisanarkialle Hanasaaren alueella

ammattilaisten – kaupungin lautakunnan jäsenet ja arkkitehdit muun muassa – tulee pystyä luomaan alusta, joka mahdollistaa hyväntahtoisesta ihmisanarkian; avoimen lopputuloksen pysyvien ratkaisun sijaan, mikä tukee vuorovaikutteista kaavaprosessia, missä ammattilaiset toimivat välittäjinä ja kokoavina tekijöinä sen sijaan, että säveltäisivät kaiken kaikkittietävinä mestareina⁴⁵.

Suunnitteluprosessi ja siinä huomioon otettavat asiat ovat monitahoisia. Tämä luo maailmasta kompleksisen, jossa toisiinsa vuorovaikuttavat osat muodostavat haasteellisia kokonaisuuksia käsiteltäväksi. Siksi suunnittelua tulee johtaa monipuolinen tekijäjoukko, minkä seurauksena erilaiset yhteenliittymät kehittyvät omiin suuntiinsa ja päätöksenteko on hajautunutta. Suunnitteluprosessi ja itse suunnittelu ei siis ole vain yhden tietyn ryhmän määrittelemää, minkä seurauksena yksittäisten henkilöiden määräysvalta on heikentynyt maailmassa. Samalla ”yhteiskuntarauha ja usko demokratiaan ovat heikentyneet”⁴⁶ sillä ihmiset ovat yksilöinä yhä enemmän tietoisia suunnitelmista ja hankkeista, muutoksista ja tulevaisuudesta. Tulisiko siis kansalaisten mielipiteet ottaa aikaisemmin huomioon suunnitteluprosessissa, jotta rakentamisen kulttuuri vastaisi enemmän ihmisten toiveita? Millaiseksi tyytymättömyys voi kärjistyä nykyisellä mallilla? Ohjaavatko vallitsevat määräykset liikaa prosesseja ja jättävät kaupunkilaiset niiden ulkopuolelle?

43 Ilmavirta & Schmidt-Thomé 2020, 15; 24; Kjisik ym. 2018, 64.

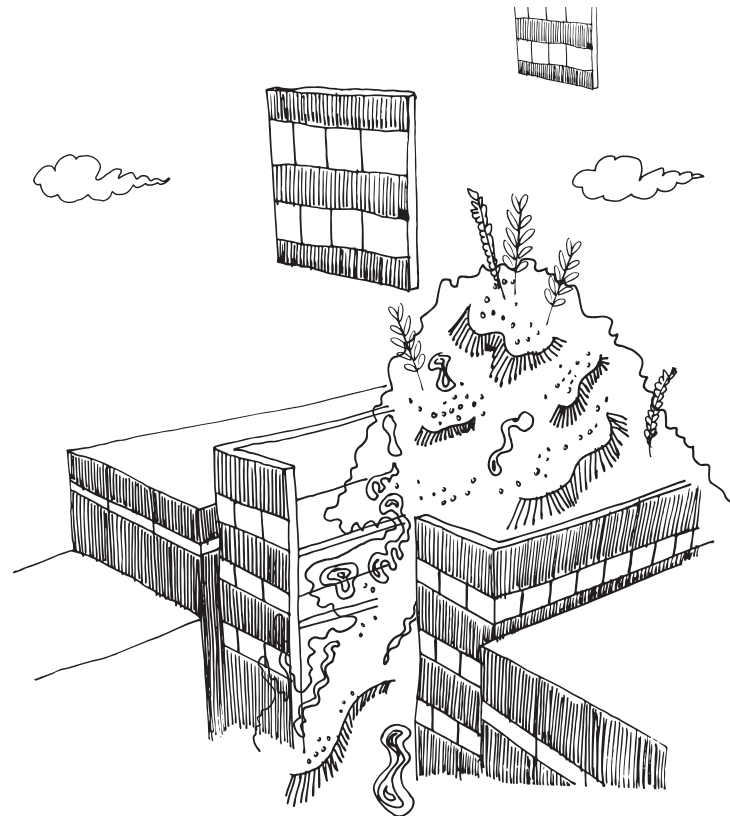
44 Kjisik ym. 2018, 8.

45 Ilmavirta & Schmidt-Thomé 2020, 46-47; Kjisik ym. 2018, 64.

46 Tommila ym. 2013, 30.

MONIULOTTEINEN RAKENTAMINEN

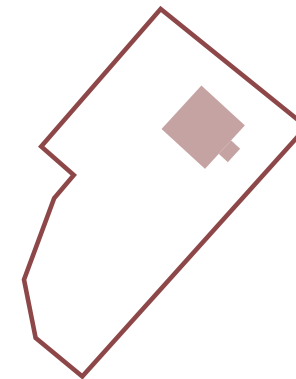
Mitä ja millaista testaaminen on? Voiko rakentamisella testata entä minkälaista rakennettuaympäristösemodostaa? Mitä testaamisella saavutetaan? Testaamisesta on tullut luontainen ja alitajuntainen osa ihmisen elämää. Diplomityössä sanalla testaaminen tarkoitetaan erilaisten ominaisuuksien ja näkökulmien muutosta, joita maailma ei vielä tunne. Työssä testaava arkkitehtuuri tutkii uusia polkuja ja kuvittelee vaihtoehtoisia tapoja vastata ihmisten tarpeisiin ja haasteisiin unohtamatta suhdetta luontoon ja maailmaan. Ei kuitenkaan ole helppoa irrottaa oletuksistamme sitä, millaista arkkitehtuurin pitäisi olla. Vaihtoehtoiset tavat eivät usein näytä alkuun mahdollisilta, ennen kuin näemme ne toiminnassa. Visionäärit arkkitehdit ja muut suunnittelijat luovat abstraktin todellisuudeksi; toisin sanoen arkkitehtuuri, tieto ja teknologia yhdessä muodostavat prototyypit ja ajatusmallit tulevasta. Emme siis vain käsittele vaihtoehtoisia tapoja vaan haluamme mahdollistaa niiden testaamisen todellisessa maailmassa useissa eri mittakaavoissa ja konteksteissa, jotta voidaan mahdollistaa kestäviä rakentamisen keinoja.

Kuva 39: Hanasaaren voimalaitoksen materiaaleja matkalla kohti jätteettömämpää tulevaisuutta

Väliaikaisuus on hedelmällinen pohja ideoiden testaamiseen, paikkojen tutkimiseen, uusien konseptien ja tekniikoiden suosimiseen. Tämän takia diplomityöprosessi on ohjannut pohtimaan; miksi nyt tyhjiällä olevia rakennuksia ei muokata vastaamaan vaadittaviin sen hetkisiin tarpeisiin? Voisiko tyhjä rakennus tarjota käyttöön nykyisellä kunnolla? Nykyisin hankkeiden suunnittelu ja toteutus vie vaihdellen useita vuosia, joten on perusteltua pohtia miten ilman käyttö ja tulevaisuutta jäävät rakennukset voitaisiin käyttää resurssiinsaasti hyödyksi. Voisiko testaamisen kulttuurista olla potentiaalinen haastaja tavanomaiselle rakentamisen kulttuurille ja rakentamisen malleille? Rakentamisen yksi päätavoitteista voi olla jätteiden vähentäminen (Kuva 39), mikä tarkoittaa siirtymistä pois nykyisistä rakennusnormeista. Entä jos kaikki uudet rakennukset valmistettaisiin esimerkiksi vahvasta uusiutuvasta puusta, itsestään parantuvasta betonista, jättemateriaaleista valmistetusta selluloosasta, 3D-painetuista hiekkakivistä, taivutettavasta betonista,

vettä säästelevistä tiilistä tai ilmakehästä hiilidioksidia imevästä sementistä? Siksi diplomityön päätavoitteena on kehittää uusia rakentamiskonsepteja ja -tuotteita rinnakkain manifestin kehittämisen ja rakentamisenpolitiikasta käytävän keskustelun kanssa; tosin sanoen luoda alusta rakentamiselle, mikä keskittyy pohtimaan sekä rakennetun ympäristön tulevaisuudenkuvia että tuomaan esiin ja perustelevaan testaamisen tarpeellisuus yhtenä rakentamisen konseptina. Lisäksi työ kehittää kierrätysmateriaaleja ja arkkitehtonisia fragmentteja sekä historian kokemuksen vahvistamiseksi⁴⁷ että taloudellisista syistä. Työ muodostaa tätä varten testaavan rakentamisen konseptin, joka perustuu tarkoitukseen tarjota vaihtoehtoisia rakentamisenratkaisuja ja niiden kehittämistä kestävä rakentamisen tukemiseksi. Diplomityön visioissa vaihtoehtoisilla rakentamisen konseptilla ja rakennusprojekteilla kyseenalaistetaan Helsingin rakennusteollisuuden rajat nykypäivänä, ja viitataan siihen, miten rahoitus ja sääntely voisivat paremmin tukea muun muassa monipuolisempaa asuntotarjontaa kantakaupungissa. Kaikkien edellä mainittujen tekijöiden kautta diplomityössä Hanasaaren alueella voidaan tulevaisuudessa rakentaa asuintalokokonaisuuksia kierrätetyistä rakennusjätteistä tai uudelleen koottavista ja siirrettävistä puisista pilari-palkkirunkoon tuetuista CLT-seinistä koostuvista rakennuksista⁴⁸ ja kierrätetyistä tiilijulkisivumoduuleista. Työn tavat testata ja kehittää vaihtoehtoinen rakentamisen konsepti tukevat ekologista, että tilallista joustavuutta; tapoja rakentaa, joka

Kuva 40: Työn vision esimerkkisijainti purkumateriaalin keräämiseen Hanasaaren alueella

⁴⁷ Jonson 2022.
⁴⁸ Pelsmakers ym. 2021, 10.

II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ

ottaa huomioon myös purettavien rakennusten positiivisen vaikutuksen. Näin työ antaa uusia mahdollisuuksia laadukkaamman ympäristön muodostamiseen, rakentamisen kulttuuriin ja suunnitteluun, joka antaa tilaa tulevaisuudelle muuttuvassa maailmassa.

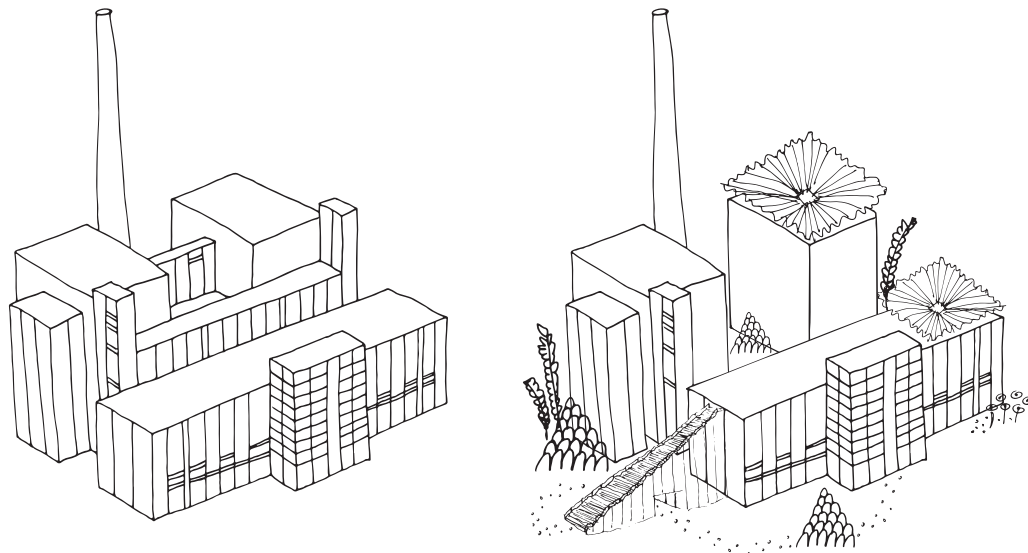
Seuraavaksi avataan diplomityön suunnitteluprosessin aikana heränneitä pohdintoja ja päätelmiä; niin sanottuja seuraamuksia siitä, että Hanasaaren voimalaitosta on haasteellista muuttaa asuin- tai muuhun käyttöön sellaisenaan sen teollisen käyttötarkoituksen ja tilaratkaisujen takia. Työn tavoitteena on mahdollistaa elinkaariajattelu, joka löytää voimalaitokselle uuden elämän erilaisten suunnitteluratkaisujen kautta.

Mahdollisuus rakennusten uusille käyttötarkoituksille tulee nähdä

kaikenkokoisissa ja rakenteellisissa kohteissa. Haasteet ovat mahdollisuus, jotka tuottavat muutosta vallitsevaan systeemiin. Tarttuminen kohteeseen, minkä ajatellaan olevan haasteellinen, voi lopulta onnistuessaan vaikuttaa laaja-alaisesti ja tehokkaasti muutokseen; tapoja muodostaa uusia käytäntöjä ja toimintamalleja sekä uutta suuntaa hallintokulttuuriin sekä säännöstulkintoihin.⁴⁹ Tämän takia diplomityössäni Hanasaaren nykyinen voimalaitos saa uuden elämän väliaikaisten ratkaisujen kautta – rakenteiden ja toimintojen, mitkä tukevat alueen tulevaa suunnittelua ja käyttötarkoitusta (Kuva 41). Työn kiertotalous voimalaitoksen käytössä ja sen vaiheistetussa osittaisessa purussa takaa voimalaitoksen aukeamisen kaupunkilaisten käyttöön myös ajanjaksolle heti tehdastoiminnan lakkauttamaisen jälkeen. Työssä

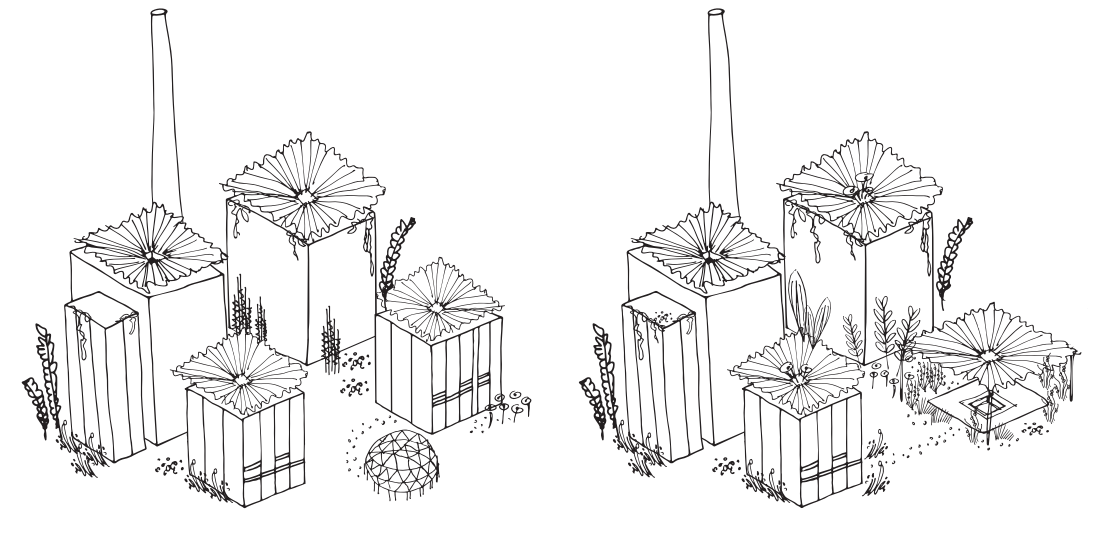
voimalaitoksen tilat avataan hetkellisesti kaupunkilaisille ensikertaa sellaisenaan ennen jatkokehityksen alkamista. Diplomityö perustuu ajatteluun, missä rakennuksen tiloja hyödynnetään tuomalla niiden rinnalle uutta samalla käyttäen hyödyksi olemassa olevaa rakennetta. Jatkuva synerginen käyttö ei aja voimalaitosta huoltamattomaan tilaan, mikä puolestaan mahdollisesti aiheuttaisi muutamien vuosien päästä voimalaitoksen purkamisen rakennuksen huonontuneen kunnan takia. Siksi diplomityö etsii keinoja voimalaitokselle vaiheistuksen kautta, jotta rakennuksen käyttämättömyys ei aiheuttaisi ennemmin tai myöhemmin rakennuksen kunnan lopullista heikkenemistä; tilannetta, jossa poliittisessa ilmastossa haluttaisiin säilyttää rakennus, mutta rakennus on jo välttämättömässä purkukunnossa puutteellisen ylläpidon takia⁵⁰. Diplomityössä voimalaitoksen

aktiivinen muokkaaminen tarjoaa vauhtia alueen toimintojen ja suhteiden uudelleenmiettimiseen; näkemykselle, missä voimalaitos nähdään uutena tulevaisuuden stadionina, joka on integroitu topografiseen maisemaan kutsuen käyttäjät spontaaniin, vapaa-ajan jokapäiväiseen käyttöön alueella. Työn tavoitteena on luoda tulevaisuuden stadion, joka on hybridi luonnon ja virkistykseen välillä. Samanaikaisesti työ muodostaa uudet alueen sisäiset reitit, jotka lisäävät ihmisvirtojen liikettä rakennuksen ympärillä sekä sisällä, joka luo toivottua vertikaalista liikettä alueella. Lisäksi työssä voimalaitoksen korkeimmat tilat ovat tarkoitus järjestää uudelleen niin, että niillä on monimuotoinen vuoropuhelu Redin tornitalojen kanssa.

Kuva 41: Työn vision näkemys Hanasaaren voimalaitoksen uudesta elämästä alueen tulevaisuudessa, mikä muodostuu väliaikaisten rakenteiden ja toimintojen kautta. Samalla suunnitteluratkaisu ottaa huomioon ja tukee kiertotaloutta ja kestävää rakentamista alueella

49 Kjisik ym. 2018, 66.

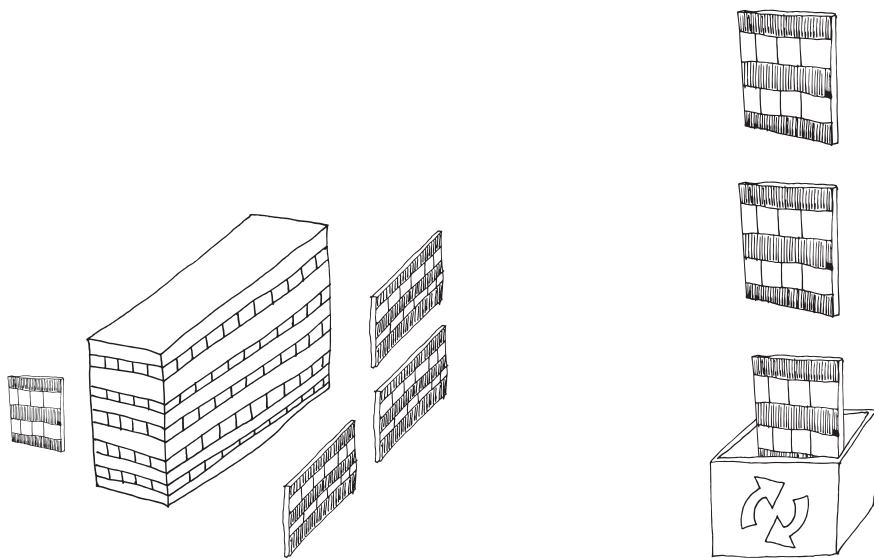
50 Ylitalo 2021, 8.

II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ

Rakennusmateriaalien elinkaari on usein pidempikestoisempi, kuin sykli yhteiskunnallisissa ja sosiaalisissa muutoksissa. Tämän takia olevista resursseista tulee ottaa kaikki irti vallitsevista olosuhteista riippumatta, sillä materiaali-jäte on rakentamisen yksi varjopuolista. Tuhottavat materiaalit ja komponentit edustavat talouteen liittyvää pääomaa, energiaa ja kulttuuria. Nyt ja tulevina vuosina yhä enenevässä määrin rakennusmateriaalit tuotetaan kierrättäen. Kierrätysmateriaalien asema on merkittävä, sillä raaka-aineiden saatavuuden heikkous ja korkea hinta johtavat tehokkaaseen kierrätykseen. Kierrätettävien raaka-aineiden suosion kasvaessa eri käyttökohteet kilpailevat niiden saannista. Muodostuu tilanne missä mitään ei haluta turhaan tuhlaata tai heittää pois⁵¹. Tämän takia diplomityö ehdottaa Hanasaaren tehdasrakennuksia

kunnostettavaksi ja purettavaksi vain juuri sen verran kuin on tarve. Purkumateriaali käytetään tutkimiseen sekä prototyypin rakentamiseen että kertomaan millaisia uusia mahdollisia keinoja purettujen rakennusmateriaalien korkean laadun uudelleenkäyttöön on olemassa. Työssä alkuun eri prototyypit, jotka kehitetään hylätyistä voimalaitoksen rakennusmateriaaleista, tuodaan oikeassa mittakaavassa kaupunkilaisten nähtäville Hanasaaren alueella. Katseltavien ja kosketeltavien prototyyppien esilletuomisen tavoitteena on välittömästi innostaa ja osallistaa kaupunkilaisia, rakennusala ja käyttäjiä tulevaisuuden ympäristön havainnointiin ja jatkokehitykseen konkreettisesti alueellisella tasolla. Työssä havainnollistavat prototyypit lisäävät ihmisten tietoisuutta sekä kestävästä ajattelusta ja havainnoinnista

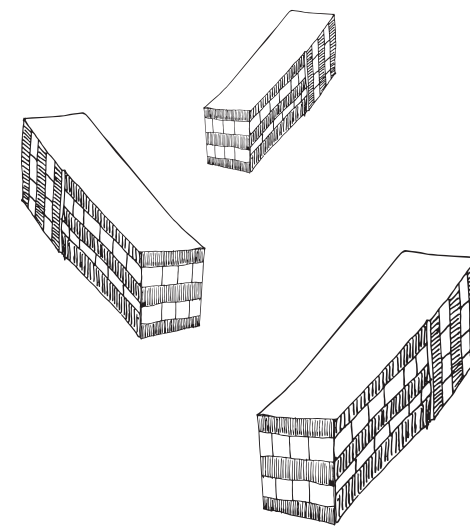
rakentamisen kulttuurissa, että hiilineutraalista ajatusmallista voimalaitoksen rakennusmateriaalien kierrätettävyyden kautta. Esimerkkinä työn prototyypistä (Kuva 42) toimii Hanasaaren voimalaitoksen julkisivut, mistä leikataan irti ja otetaan talteen tiilijulkisivumoduuleja. Näin kierrätetyt ja teräskehysiin asennettavat moduulit voidaan käyttää julkisivuina alueen uusissa rakennuksissa. Tämä mahdollistaa materiaalien uudelleenkäytön sekä mahdollisuuden prototyyppien fyysiseen testaamiseen, että kehittämiseen. Tiilien kierrättämisen lisäksi työn tiilijulkisivumoduulit vähentävät hiilidioksidipäästöjä rakennusvaiheessa, mikä tukee kestävästä ajattelusta rakentamisessa.

Julkisivumateriaalien irrottaminen nykyisistä rakennuksista...

...prototyyppien valmistukseen...

Kuva 42. Työn vision prototyyppien muodostuminen Hanasaaren alueen nykyisten rakennusten julkisivumateriaaleista. Suunnitteluratkaisulla vähennetään alueen hiilidioksidipäästöjä tulevaisuuden rakennusvaiheissa ja pidennetään rakennusmateriaalien elinkaarta

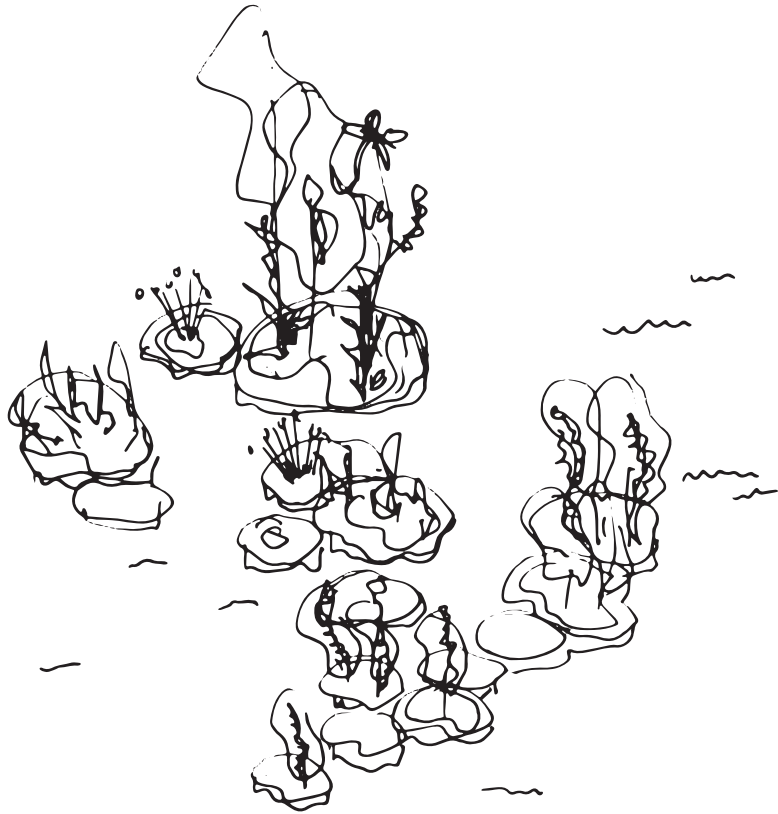

...uusien rakennusten muodostumiseen

⁵¹ Tommila ym. 2013, 30.

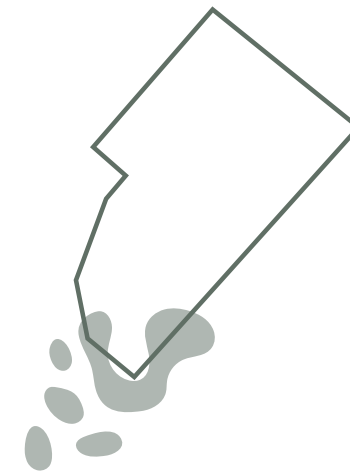
RANTA-ALUEEN PUSKURISAAREKKEET

Hanasaaren ja sitä ympäröivillä alueilla maisemia katsellessa, meri tuntuu olevan joka suunnassa. Se palkitsee kaupunkilaisia olemassaolollaan. Kimalluksen näkeminen on nautinnollista. Ranta-alue kutsuu vaeltamaan sääolosuhteista riippumatta. Hengitän syvään. Rannan purjeveneet kitisevät vienosti. Aistini lepäävät ja mieleni virkistyy. Meri iloitsee kanssani ja tekee kokemuksesta kokonaisvaltaisesti esteettisen.

Kuva 43: Työn tekijän näkemys ranta-alueesta esteettisenä elementtinä

Meren läheisyys on vaikuttanut paljon siihen, minkälaista elämää Helsingissä on eletty ja eletään edelleen. Tämän takia merimaisemaa pidetään yhtenä keskeisimmistä tuntomerkeistä kaupungille. Meri on kiinteä osa Helsingin kaupunkimaisemaa. Samalla se on osoitus voimakkaasta luonnosta esteettisenä elementtinä (Kuva 43), jolla on merkittävä sanomaton vaikutus. Helsingin potentiaali piilee juuri merellisyydessä ja rantaviivoissa sillä se tarjoaa ympäristöesteettiseltä kannalta kantakaupungille voimakkaan jatkuvassa muutoksessa olevan tekijän – rajapinnan, jossa aaltojen liike, vuoden- ja vuorokaudenaika, vallitseva ilmasto ja sen muutos vaikuttavat yhdessä ranta-alueen ja kaupungin havainnointiin. Lisäksi ranta-alue toimii ”mielikuvissa urbaanin tilan katkaisijana, jossa kontrolloitu kohtaa kontrolloimattoman”⁵². Toisin sanoen edessä avautuvan hallitsemattoman meren äärellä kaupunkilainen on vastakkain luonnon kanssa rakennetussa ympäristössä. Kohtaamis-pinta ranta-

Kuva 44: Työn vision esimerkkisijainti ranta-alueen puskurisaarekkeille Hanasaaren alueella

alueen ja mantereen välillä on voimakas, jopa pelottava, mutta samalla erittäin luonnollinen ja loputon.

Seuraavaksi käsitellään diplomyön suunnitteluprosessin osatekijöitä ja laajempia viher- ja siniverkostoa käsitteleviä teemoja. Historiassa on ollut tarve suojella maata viholliselta sekä mantereelta että rannikon puolella. Vihollisen käsite on kuitenkin nykyisin muuttunut. Jäätiköiden sulaminen, lämpöaallot, lisääntyvät rankkasateet ja kuivuuskauDET, kaupunkitulvat niin sisämaassakin rannikolla, merenpinnan nousu sekä monet muut ilmiöt ovat suorista seurauksia ilmastomuutoksesta. Ilmastomuutoksen vaikutukset ja haasteet jatkavat etenemistään. Siksi ilmastomuutos ja sen tuomat haasteet ovat yksi tärkeimmistä asioista mistä meidän tulee ottaa vastuu rakentamisen kulttuurissa, koska sen haittavaikutukset korostuvat rakennetussa ympäristössä.

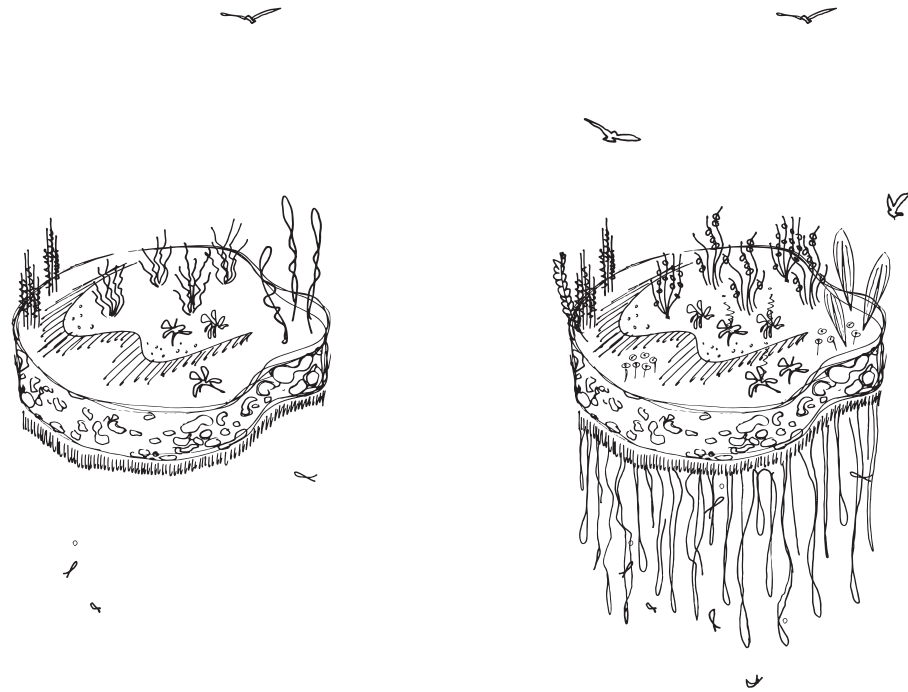
Rannikkokaupungit ovat erityisen alttiita rajuille lämpöaallojen aiheuttamille sääilmiöille verrattuna sisämaahan. Nykyinen merenpinta nousee tulevina vuosikymmeninä vielä useita metrejä, jos otetaan huomioon, että ”maapallon keskilämpötilan arvioidaan nousevan noin 4 astetta vuosisadan loppuun mennessä”⁵³. Helsingissä mietitään keinoja estää merenpinnan nousun tuottamia haasteita tulevaisuudessa sillä kaupunki ei pysty korjaamaan itse itseään ulos ongelmista. Lisäksi rannikkoalueilla meri valtaa maanpäällistä pinta-alaa rannoilta, minkä takia tarvitsemme uusia keinoja lisätä maankäytöllistä pinta-alaa. Voidaan ajatella, että tarvitsemme uudenajan linnoituksen,

⁵² Viirilä 2013, 52.
⁵³ Tommila ym. 2013, 5.

II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ

puskurin, joka suojelee rakennettua ympäristöä ilmastonmuutokselta samalla torjuen sitä. Tämän takia diplomityön puskurisaarekkeet (Kuva 45) tuovat vaihetoisen tavan rakentaa suojajärjestelmää Hanasaaren ranta-alueelle, mikä ympäröi ja suojaa aluetta vedenpinnan nousulta ja sen vaikutuksilta. Työn tarkoituksena on muodostaa tulvasuoja puskurisaarekkeilla, jotka hallitsevat sekä väliaikaisia, korkeita että pysyviä vedenpinnan korkeuden vaihteluja. Työn toteuttamiskelpoinen tapa suojelee haavoittuvaa Hanasaaren aluetta,

mikä on sijaintinsa puolesta tärkeä osa kantakaupungin tulevaisuutta. Diplomityön puskurisaarekkeet perustuvat vaihtoehtoiseen tapaan täydentää ja lisätä maankäyttöä pinta-alaa alueella, mikä on saanut vaikutteita alueen historiassa olleista saarista. Työn puskurisaarekkeiden tarkoituksena ei ole vain suojata aluetta tulvilta ja hulevesiltä; se tarjoaa yhteisölle sosiaalisia ja ympäristöllisiä etuja, ja edistää muutokseen mukautuvaa, helposti vaiheistettavaa ja integroitavaa osakokonaisuutta Hanasaaren ranta-alueella.

Kuva 45: Työn vision näkemys Hanasaaren ranta-alueen puskurisaarekkeiden kehityksestä, mitkä ympäröivät ja suojaavat aluetta vedenpinnan nousulta ja sen vaikutukselta. Suunnitteluratkaisu muodostaa tulevaisuudessa isompia saarekekokonaisuuksia, joiden maapinta-alaa voidaan tulevaisuudessa käyttää rakentamiseen

Työn puskurisaarekkeet vastaavat samalla kantakaupunkia koettelevan toisen haasteeseen; Helsinki tarvitsee lisää asuntoja, mutta pinta-ala on kortilla. Työn puskurisaarekkeiden tarkoituksena on muodostaa tulevaisuudessa isompia saarekekokonaisuuksia, ja mahdollistaa uusien muodostuneiden maa-alueiden talteenotto. Työn lähestymistapa tarjoaa loistavan mahdollisuuden testata ja kehittää tapoja tiivistämiselle luontolähtöisin perustein; tavoilla, joilla ei luo seinää rakennetun ympäristön ja veden välille vaan pikemminkin muodostaa symbioosin niiden välillä.

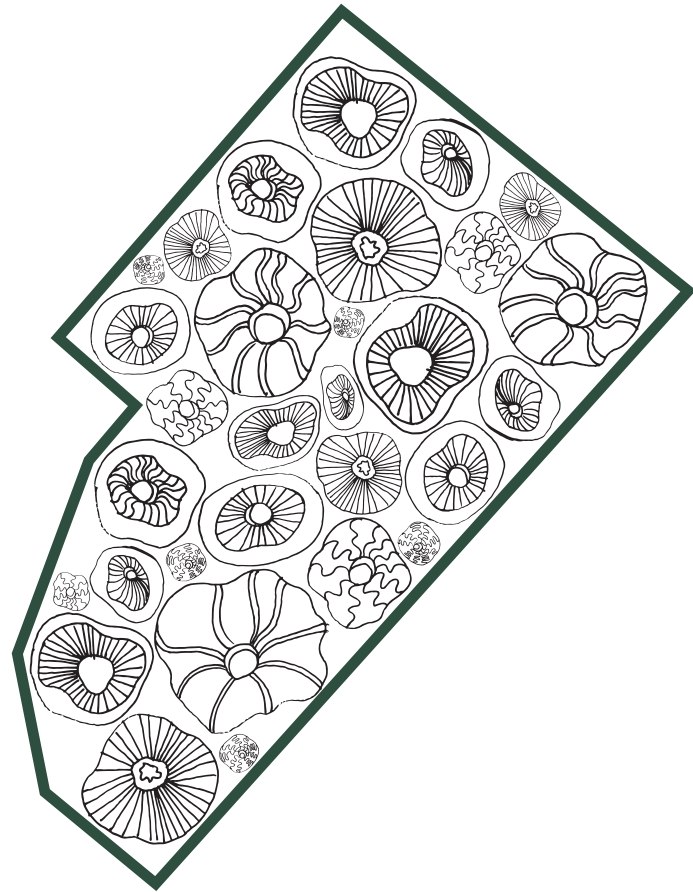
54 Hilburg 2022.

55 Tommila ym. 2013, 13.

Ilmaston lämpeneminen vaikuttaa myös ihmisille tärkeisiin merten ekosysteemeihin ja yhteiskuntiin. Merenpinnan hetyvätön nousu ja korkeat aallokot aiheuttavat eroosiota ja maaperän suolaantumista tuhoisin seurauksin. Rannikoiden ekosysteemit ovat ilmiön myötä vaarassa tuhoutua, mikä samalla tarkoittaa meren ja mantereiden välillä toimivan suojavyöhykkeen katoamista. Vesistö ei myöskään ole immuuni maaperästä läpivaluvien ravinteiden – joka aiheuttavat muun muassa vesistöjä vaivaavia leväkukintoja⁵⁴ – eikä pilaantumisen suhteen. Siksi diplomityön puskurisaarekkeet puhdistavat alueen vesistöjä ja sitovat hiiltä itseensä elvyttämällä vesieläinten olosuhteita, koska ilmastonmuutos vaikuttaa maanpäällisen elämän lisäksi meren elämään; elinympäristön muuttuessa kalakantojen terveys muun muassa heikkenee, kun merivesi lämmitessään happamoituu ja sitoo aiempaa enemmän hiilidioksidia.⁵⁵ Lisäksi työn puskurisaarekkeiden tarkoituksena on tuoda uudenlainen luontokokemus kantakaupunkiin, jolla on erityinen paikallinen luonne sekä maan ylä- että alapuolella. Näin diplomityö muodostaa Hanasaaren rannikkomaiseman, joka näyttää vuosi vuodelta vihreämmältä alueen istutuksien myötä. Lisäksi työn puskurisaarekkeet muodostavat vuosien aikana esteettisen sinivihreän verkoston, joka toimii luonnollisena pohjana kevyenliikenteen reiteille alueella; saarekekokonaisuuden, joka muodostaa aktiivista keskustelua alueen vastarantojen välillä.

URBAANI VIHREYS

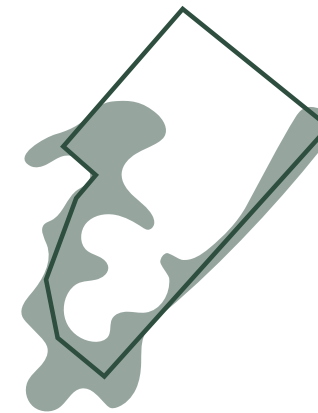
Valtaosalle ihmisistä lähiluonto on välttämätön. Koivu, joka näkyy ikkunasta. Niittymäiset alueet, mitkä hehkuvat kasvien monimuotoisuutta ja väriloistoa. Kukkia, jotka kukkivat kevästä myöhäiseen syksyyn sateenkaaren omaisesti. Nurmikoita, joita ei ole siistitty. Kasvit, jotka rehottavat rennosti korttelinkulmassa. Heinikkotupsuja heilumassa tuulen mukana. Talojen julkisivuja pitkin kasvaa kasvillisuutta. Maksaruohokattoja.

Kuva 46: Hanasaaren alueen nykyiset kovat pintamateriaalit korvattuna monimuotoisella kasvillisuudella

Ihmisen toiminnalla on yhä kielteisempi vaikutus ympäristöön nykypäivänä, mikä vaikuttaa suoraan kaupunkilaisten hyvinvointiin. Tiiviissä kaupunkimiljöössä viherympäristön merkitys korostuu sillä kasvit ja puut tuovat jokapäiväisen ilon elämäämme ympäröivässä rakennetussa ympäristössä. Ilman hidastumisen merkkejä tapahtuva lämpötilan nouseminen ympäri maailmaa aiheuttaa tulevaisuuden viheralueille haasteita; kuivuus, tulvat, rankaiseva lämpö sekä runsas lumisade – joka on seurasta siitä, että lämpimämpi ilma pystyy pitämään enemmän kosteutta kuin kylmempi ilma⁵⁶. Näistä syistä tulevaisuuden maailma on kosteampi ja villimpi. Siksi tulee miettiä entistä tarkemmin millaisia puistoja ja viheralueita tarvitsemme tulevaisuudessa, jotka pystyvät mukautumaan ja vastaamaan ilmastomuutokseen haasteisiin? Miten kaupunkipuistot voivat ”kovettaa itsensä” tulevina vuosikymmeninä?

Seuraavaksi suunnitteluratkaisujen käsittelyä osatekijöitä

Kuva 47: Työn vision esimerkkisijainti urbaanille vihreydelle Hanasaaren alueella

⁵⁶ Hilburg 2022.
⁵⁷ Tommila ym. 2013, 23.

ja laajempia viher- ja siniverkostoa käsitteleviä teemoja. Yksi merkittävä tekijä kaupungeissa on lisääntyneen jäähdyttämisen tarve ilmaston lämpenemisen seurauksena⁵⁷. Vastaava lämpeneminen tapahtuu Hanasaaren voimalaitoksen ympärillä olevilla nykyisillä kovilla maan pintamateriaaleilla. Asfaltilla on esimerkiksi hyvin alhainen luontoarvo alueella, sillä se lisää lämpötilan nousemista entisestään, mikä edelleen heikentää luonnon monimuotoisuutta. Tämän takia vihreän kerrostuman näkökulmasta diplomityö perustuu kaupunkien viheralueiden lisäämiseen (Kuva 46), minkä avulla sopeudutaan ja hallitaan ilmastonmuutosta. Työn tarkoituksena on luoda tällä hetkellä puuttuva läheinen yhteys luontoon Hanasaaren alueella. Työssä viheralueiden muodostaminen perustuu tutkimiseen ja testaamiseen; uuteen aikakauteen, mikä antaa mahdollisuuden puistojen parempaan kehitykseen ja tutkimiseen ilmastonmuutoksen torjumiseksi. Työn viheralueiden tarkoituksena on tukia ja vastata siihen, miten ilmastonmuutos voidaan kohdata tavalla, jossa emme näe uusia olosuhteita vain ”negatiivisina” asiana, vaan mobilisoimme muutokset potentiaaleina ja resursseina. Lisäksi työ antaa vaihtoehtoisen suunnitteluratkaisun kaupunkipuistoille eri puolilla Suomea, jotta vihreät ratkaisut ja niiden tarjoama hyöty voidaan maksimoida suunnittelussa. Diplomityössä Hanasaaren alueen nykyinen asfaltointi ja erittäin maltillinen kasvillisuus saavat uusista viheralueista vastaiskun; tarkoituksena on luoda urbaani vihreä kaupunkimetsä, joka toimii alueellisena

II: VAIHTOEHTOISUUDEN ÄÄRELLÄ

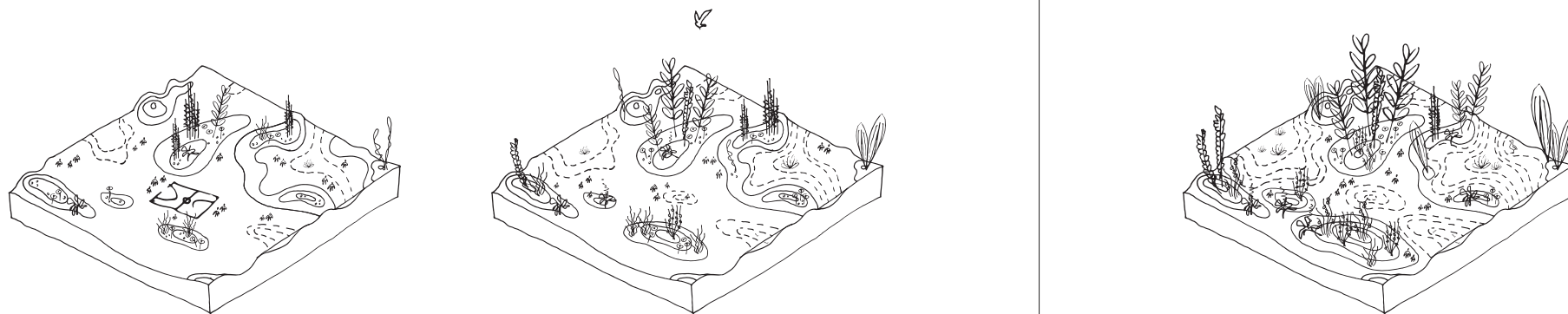
viherkerrostumana. Työ integroi eri kasvilajien ominaisuudet rakennetun ympäristön kaupunkimaisemaan luomalla runsaasti erilaisia arkkitehtonisia- ja kaupunkikuvallisia kokemuksia – vehreyttä, joka omaksuu eikä välttele villiä, luonnollista luontoa. Diplomityön urbaani kaupunkimetsä muodostuvaa johdonmukaisen kokemuksen viheralueista biologisen monimuotoisuuden ja siitä syntyvän kestävyuden keinoin. Urbaani kaupunkimetsä kasvillisuuden tarkoituksena on kompensoida lämmön vaikutusta, suodattaa ilmaa ja tuottaa ympäristöön happea. Samalla työn urbaanin kaupunkimetsän kasvillisuus muodostaa sekä varjoa ja peitettä kesällä että tuulensuojaa syksyllä ja talvella; toisin sanoen kasvillisuudella luodaan aluetta suojeleva viherpeitto.

Alueiden kykyä selvitä ilmastonmuutoksen aiheuttamista seurauksista vaihtelee

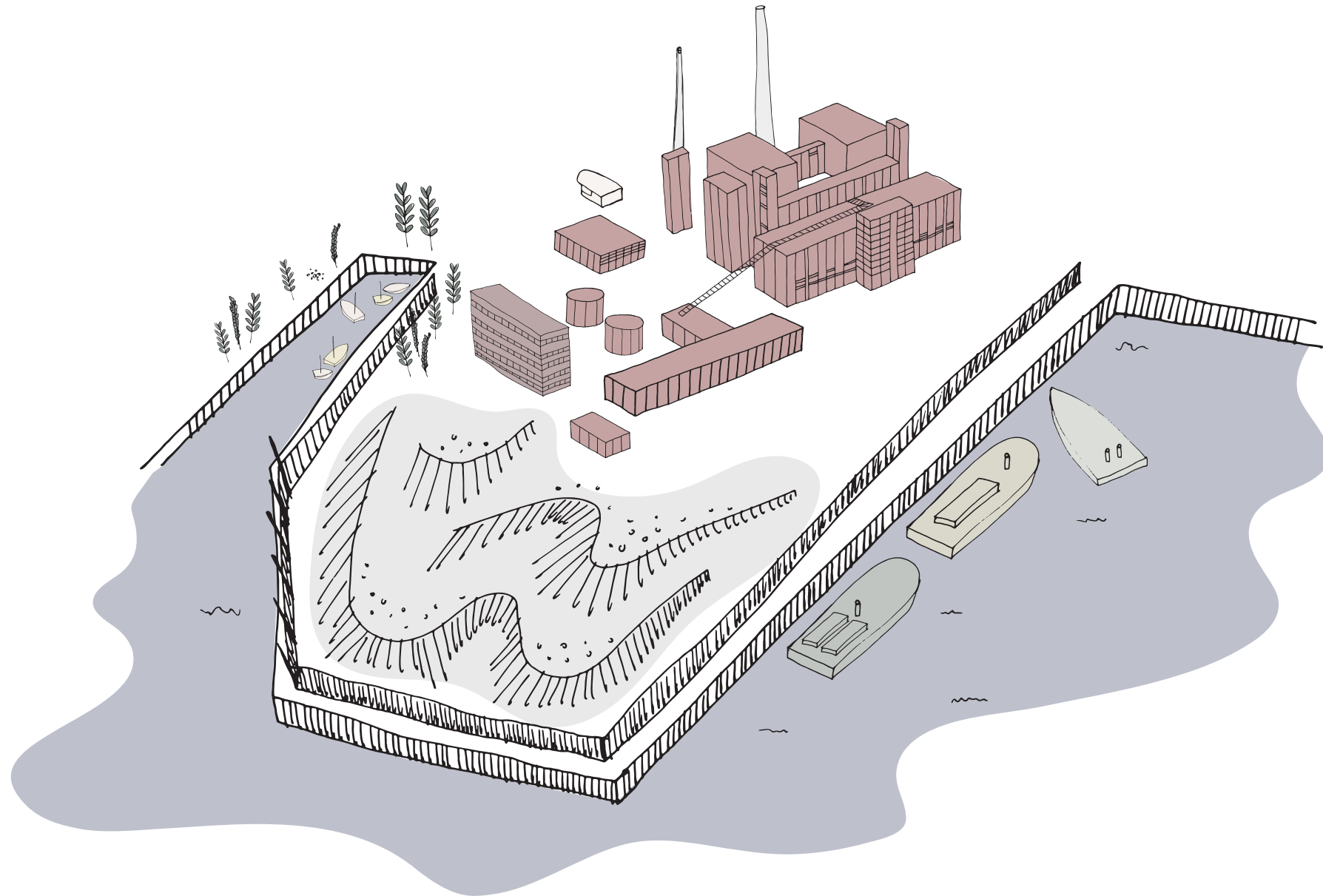
merkittävästi, sillä esimerkiksi alueilla, missä on vettä läpäisemättömiä kovia maan pintamateriaaleilla tulvivat enemmän. Lämpötilan nousu vaikuttaa merkittävästi myös esimerkiksi itse kasvillisuuteen. Kasvukausi on pidentynyt, mutta samalla tuholaitten määrä on lisääntynyt talvipakkasten heikennyttyä. Lumettomat talvet ovat yleistyneet etelässä, mikä on puolestaan vaikuttanut kasvien talvehtimiseen. Talvipakkasten viivästyminen puolestaan tarkoittaa, että myös meren ja sisävesien jääpeitteinen aika on lyhentynyt ja kokonaan jäättömät talvet ovat yleistyneet Suomenlahdella. Jotta voimme elää luonnon kanssa paikallisessa mittakaavassa meidän on löydettävä tapoja toimia, joilla voimme vähentää ympäristövaikutuksiamme paikallisesti, että maailmanlaajuisesti. Tämän takia diplomityö muodostaa Hanasaaren alueelle kaupunkiallaskokonaisuuden, joka vastaanottaa suuria määriä

vettä sekä muodostaa uusia vihreitä kaupunkitiloja. Pystysuora urbaani vihreä kaupunkimetsä saa diplomityössä rinnalleen horisontaalisesti toimivan allaskokonaisuuden, joka mukautuu jatkuvassa muutoksessa olevaan ympäristöön, ilmastoon ja vuodenaikaan (Kuva 48). Työssä orgaanisen muotoiset kaupunkialtaat reagoivat vedenpinnan nousuun samalla mahdollistaen alueen jatkuvan käytön. Vedenpinnan korkeuden vaihdellessa työn kaupunkialtaat muodostavat saaria, pieniä vesialueita, luistelukentän talvella, tapahtumatilaa virkistäytymiseen, hulevesialueita ja monimuotoisia vihervyöhykkeitä Hanasaaren alueella ennalta määräämättömiin paikkoihin. Työn kaupunkialtaat perustuvat ajatukseen, missä tulvista ja runsaista sateista muodostuu alueellinen resurssi; kohtaamispaikka kaupunkilaisille, jossa ylimääräinen vesi ohjaa muodostuvia kaupunkitiloja ja ihmisten liikkeitä sekä

samalla kastelee alueen viherkerrosta. Kaikki edellä mainitut asiat edistävät alueen biologista monimuotoisuutta sekä ottaa vastuun ilmastonmuutoksen hallitsemisesta. Diplomityön kaupunkialtaat ei ehdota ainoastaan ratkaisuja siihen, miten käsittelemme kahta suurinta ilmastonmuutoksen aiheuttamaa haastetta - äärimmäistä lämpöä ja sadetta - vaan osoittaa myös, kuinka haasteilla voidaan nopeuttaa kokonaisvaltaisten ratkaisujen luomista; kaupunkialueita, jotka tasapainottavat rakennetun ympäristön ja luonnon välistä suhdetta ihmisten mittakaava huomioiden.

Kuva 48: Työn vision näkemys Hanasaaren kaupunkialtaiden ja niitä ympäröivien alueiden muodostumisesta ja mukautumisesta ympäristöön. Suunnitteluratkaisu muodostaa monimuotoisia kaupunkitiloja ja mahdollistaa alueen käytön riippumatta ilmastonmuutoksen aiheuttamista runsaista sateista ja tulvista

Kuva 49: Työn tekijän näkemys nykyisestä Hanasaaren alueesta

VUOROVAIKUTUSTA UUSISSA VESISSÄ

PROSESSI

Prosessi ja lopputulos ovat aina sidottuja toisiinsa. Miksi on päädytty ja mitä on saatu irti? Diplomityön tekoprosessi ei ole ollut helppo pala nieltäväksi; kunnianhimon tuska, omien rajojen testaaminen, epämukavuusalueelle siirtyminen, ajalliset haasteet, ulkoinen paine. Samalla työn omakohtainen lähestymistapa sekä vaihtoehtoinen prosessi itsessään ovat kannatelleet ja ohjanneet tarttumaan löydöksiin, jotka ovat muodostaneet lopulta diplomityöprosessin kokonaisuuden ja työn vision.

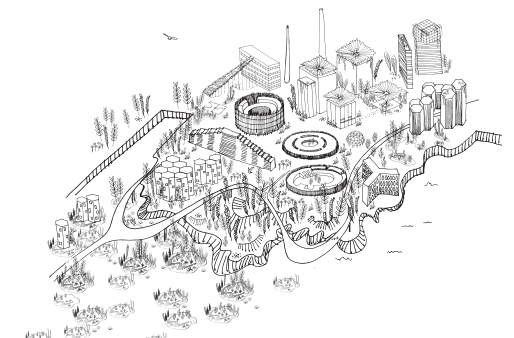
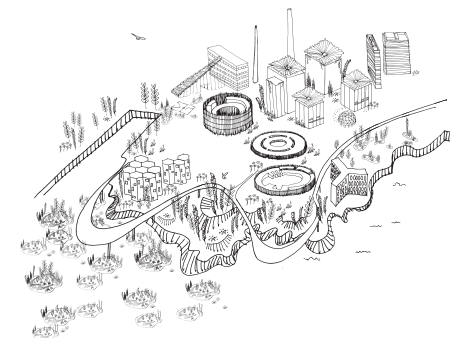
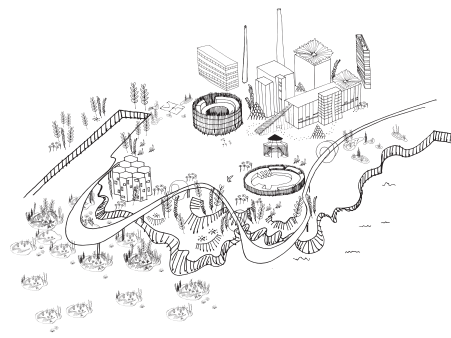
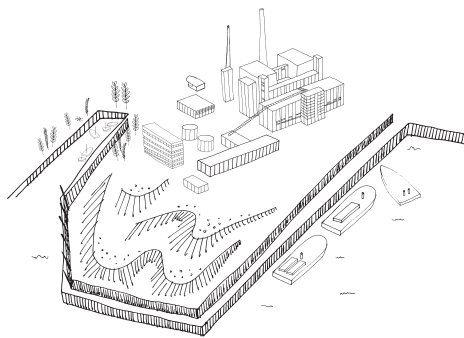
Globaali kestävyyskriisi, mikä käsittää ilmastokriisin, luonnonvarojen ylikäytön ja ekosysteemien heikentyneen toimintakyvyn, pakottaa meidät ajattelemaan uudelleen nykyiset talous- ja hyvinvointikäsitteet. Merkittävien luonnonvarojen tuottavien ekosysteemien toimintakyvyn jatkuvuuden turvaaminen on osa elämänmuutoksen hillitsemistä ja sopeuttamista⁵⁸. Onko siksi edes utopistista ajatella, että ”alamme hahmottamaan rakennuksia ekosysteemiin kuuluvina organismeina sen sijaan, että ne ovat irrallaan siitä”⁵⁹? Tämän takia on muutettava ja siirrettävä käsityksemme vain meille tehdystä maailmasta toisiinsa liittyvään elämisen verkostoon. Toisin sanoin paikkoihin, jotka eivät ole yksiulotteisia, missä luonnon, kulttuurin

ja rakennetun ympäristön erottaminen asettaa esineet keinotekoisiksi luonnollisessa ympäristössä. Lisäksi rakentamisen kulttuurin tulee oppia luonnosta; tekijöistä, jotka yrittävät pitää elämisen verkoston toiminnassa⁶⁰. Vaikka vuorovaikutusta elollisen ja elottoman elämän välillä tapahtuu jatkuvasti ohjaa nykyinen rakentamisen kulttuuri silti pohtimaan; millainen suunnitteluprosessin tulee olla, jotta se muodostaa rakennuksia, jotka ovat paremmin valmistautuneita absorboimaan kriisejä ja elpymään niistä.

Arvaamattomat tapahtumat häiritsevät mitä tahansa prosessia, minkä takia nykyisin kuulee usein puhuttavan rakennuksien sietokyvystä; keinosta, joka ylläpitää ekosysteemejä ja sen

yhteyksiä sekä toimintaa rasiusten jälkeen. Tämän takia diplomityön suunnitteluprosessin lähtökohtana toimii halu tuottaa kokonaisvaltainen kuva muutokseen sopeutuvasta suunnittelusta, missä aistihavainnointi, vaihtoehtoinen lähestymistapa ja luontolähtöinen suunnittelu yhdessä voivat ratkaista nykyiset haasteet rakentamisen kulttuurissa. Lisäksi työn vaihtoehtoisen suunnitteluprosessin tarkoituksena on luoda luonnollisia tiloja, jotka ovat merkityksellisiä ihmisille ja myötävaikuttavat biologiseen monimuotoisuuteen. Työn vaihtoehtoinen suunnitteluprosessi on vuorovaikutteisesti ohjannut työn tekijää pohtimaan rakentamisen kulttuurista puuttuvia suunnitteluratkaisuja; osakokonaisuuksia, jotka muodostavat moniulotteisen ja vaihtoehtoisen rakennetun ympäristön luonnonpuolesta. Lisäksi työn suunnitteluprosessin aikana työn tekijä on löytänyt itselleen tärkeitä suunnittelun osakokonaisuuksia, jotka tukevat luonnon kykyä palauttaa itsensä. Työn itseohjaava suunnitteluprosessi on puolestaan muodostanut suunnitteluratkaisuja, jotka edistävät ihmisten onnellisuutta sekä muodostavat kestäväää elämää rakennetussa ympäristössä.

Työn suunnitteluprosessi voidaan nähdä olevan täynnä aistihavaintoja ja utopiaa, vaikka samalla prosessi on ohjannut työn tekijää esittämään yksityiskohtaista ja täsmällistä kuvausta rakentamisen kulttuurista sekä rakennetusta ympäristöstä. Työn suunnitteluprosessi yhdessä työn tekijän pohdintojen ja suunnitteluratkaisujen kanssa muodostaa työn visiosta (Kuva 50) elastisen, tulevaisuudelle tilaa jättävän suunnitelman tiukan aluesuunnitelman sijaan. Työn suunnitteluprosessin kautta muodostunut ajatus vaihtoehtoisesta tavasta suunnitella ja rakentaa osoittaa, miten yksittäiset alueet tulisi havainnoida korkean arkkitehtonisen laadun varmistamiseksi. Samalla suunnitteluprosessin kautta muodostuneet suunnitteluratkaisut osoittavat ihmisille tarvetta muuttaa käyttäytymistä resurssien ja ympäristön suhteen, jotta tulevaisuus olisi kestävämpi. Lisäksi työn suunnitteluprosessin ja -ratkaisujen vuorovaikutteiset päätelmät havainnollistavat ihmisille vaihtoehtoista kaupunkimaisemaa tulevaisuudesta; näkökulman, minkä parempi käsittäminen hyödyttäisi koko yhteiskuntaa merkittäväällä ja yllättävillä tavoilla.

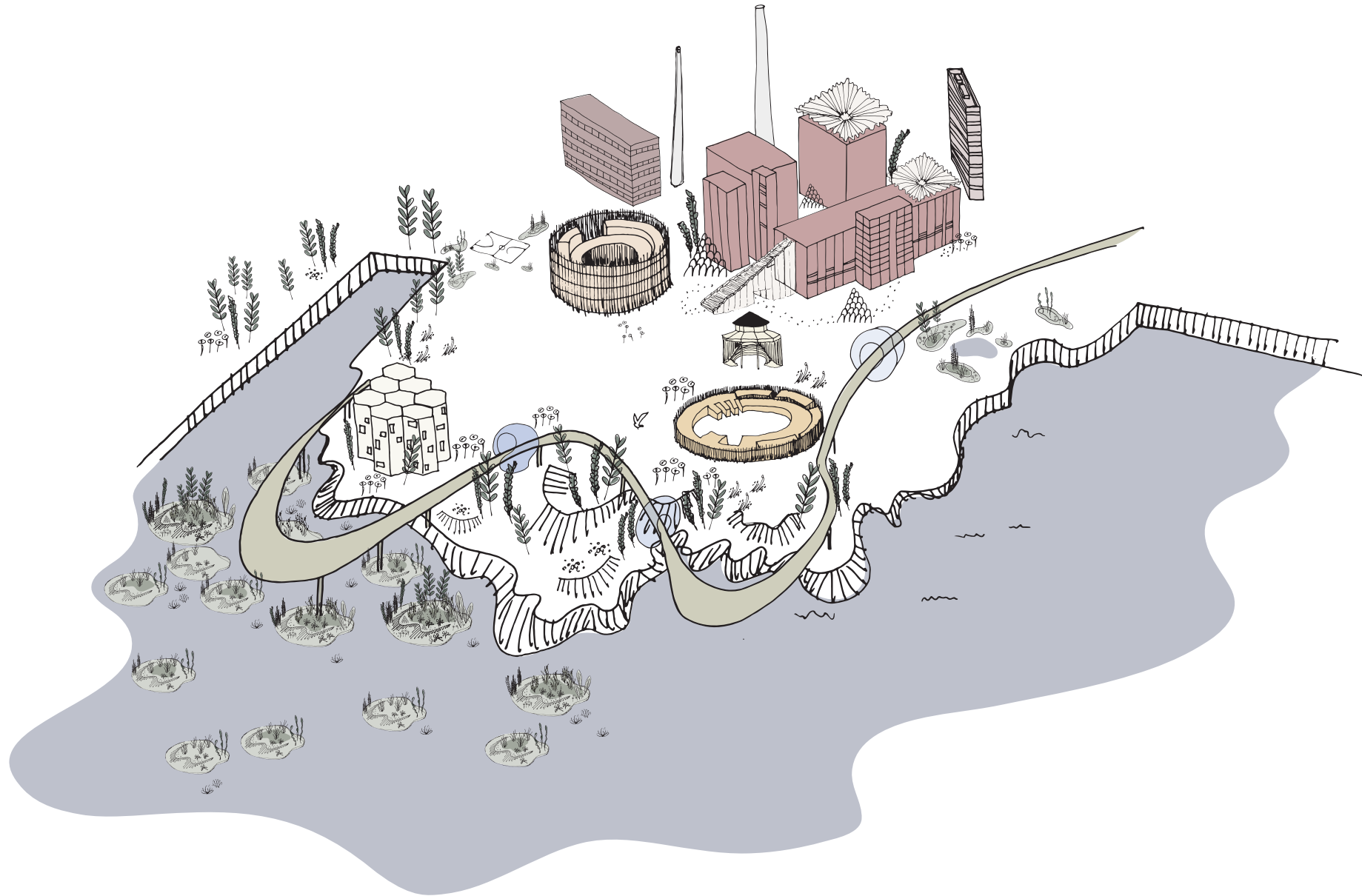

Kuva 50: Työn vaihtoehtoisen suunnitteluprosessin sekä työn tekijän pohdintojen ja suunnitteluratkaisujen vuorovaikutuksen muodostama visio Hanasaaren alueen mukautuvasta tulevaisuudesta tiukan aluesuunnitelman sijaan.

58 Järvinen ym. 2017, 5.

59 Gadanho 2021, 20.

60 Brajovic 2020.

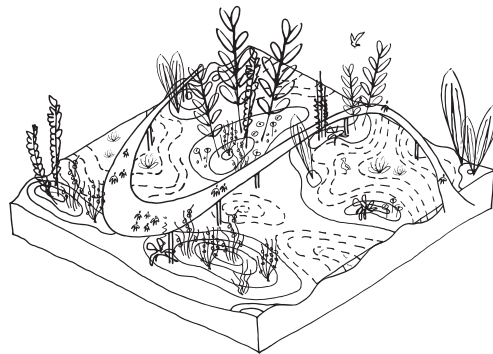

Kuva 51: Työn visio Hanasaaren tulevaisuuden alkuvaiheesta, jossa alueelle on tuotu kevyenliikenteen siltarakenne mahdollistamaan muuten keskeneräisellä maapinta-alalla kulkeminen. Lisäksi voimalaitos on avattu ihmisille väliaikaisten ratkaisujen tukemana

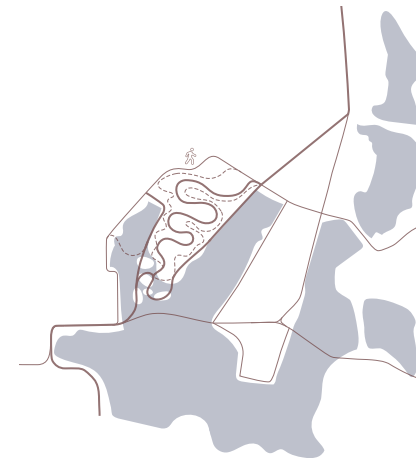
KULKIJAN KAUPUNKI

Kuvittelen itseni jonnekin miellyttävään katutilaan. Kapeat kujat, bulevardit, pienet sivukadut, urbaani rantapromenadi, pyöräbaanat, maisemalliset sillat, mutkittelevat polut. Palaan nykyiseen Hanasaareen. Vain yksi reitti ohi voimalaitoksen, mikä on väliaikainen asfalttitie, jossa verkkoaita ohjaa kulkijaa. On selvää, että alueelle tulee muodostaa kulkijan vapaus; liikkumisen verkosto, joka mukautuu alueen tulevaan käyttöön sekä huomio alueella nykyisin olevat fyysisesti rakennukset.

Kaupunki ja sen muodostamat tilat ovat monirakenteisen vallan, kulttuurin ja sosiaalisen elämän estradi sekä kohtaamispaikka. Kaupungeille on ominaista laaja kerroksellisuus eri verkostojen välillä, missä saavutettavuus sekä mahdollisuus sujuvalle liikkumiselle tulee olla tehokasta ilman, että se dominoi kokemustamme katutilassa. Lisäksi on tärkeää, että katutila palvelee monia eri kohderyhmiä ja kulkumuotoja. Tämän takia diplomityön visio Hanasaaren kulkemisenverkostosta koostuu tilasarjasta, joka muodostuu – yhdenlaisen katutilan sijaan – kulkijan omaa havainnointia ja käyttöä mukailevasta katutilasta unohtamatta ajan tuomaa mittakaavaa. Työn vision tarkoituksena on muodostaa alueelle kulkemisen kokonaistaideteos; verkosto, joka muuttuu käytössä sellaiseksi kuin kaupunkilaiset sen parhaimmaksi näkevät ja kokevat. Diplomityön vision tarkoituksena on, että kulkijat tekevät toisin sanoen paikasta oman, mikä puolestaan tekee alueesta tunnistettavan kohteen sekä tukee kestävää tulevaisuutta mukautumiskyvyllään. Työn vision tarkoituksena on muodostaa alueelle kokonaistilanne, jossa

Kuva 52: Työn vision kevyenliikenteen siltarakenne, joka muodostaa kohtaamisen paikkoja sekä urbaanin siirtymän kohti Hanasaaren rakennettua luonnetta

Kävely

Pyöräily

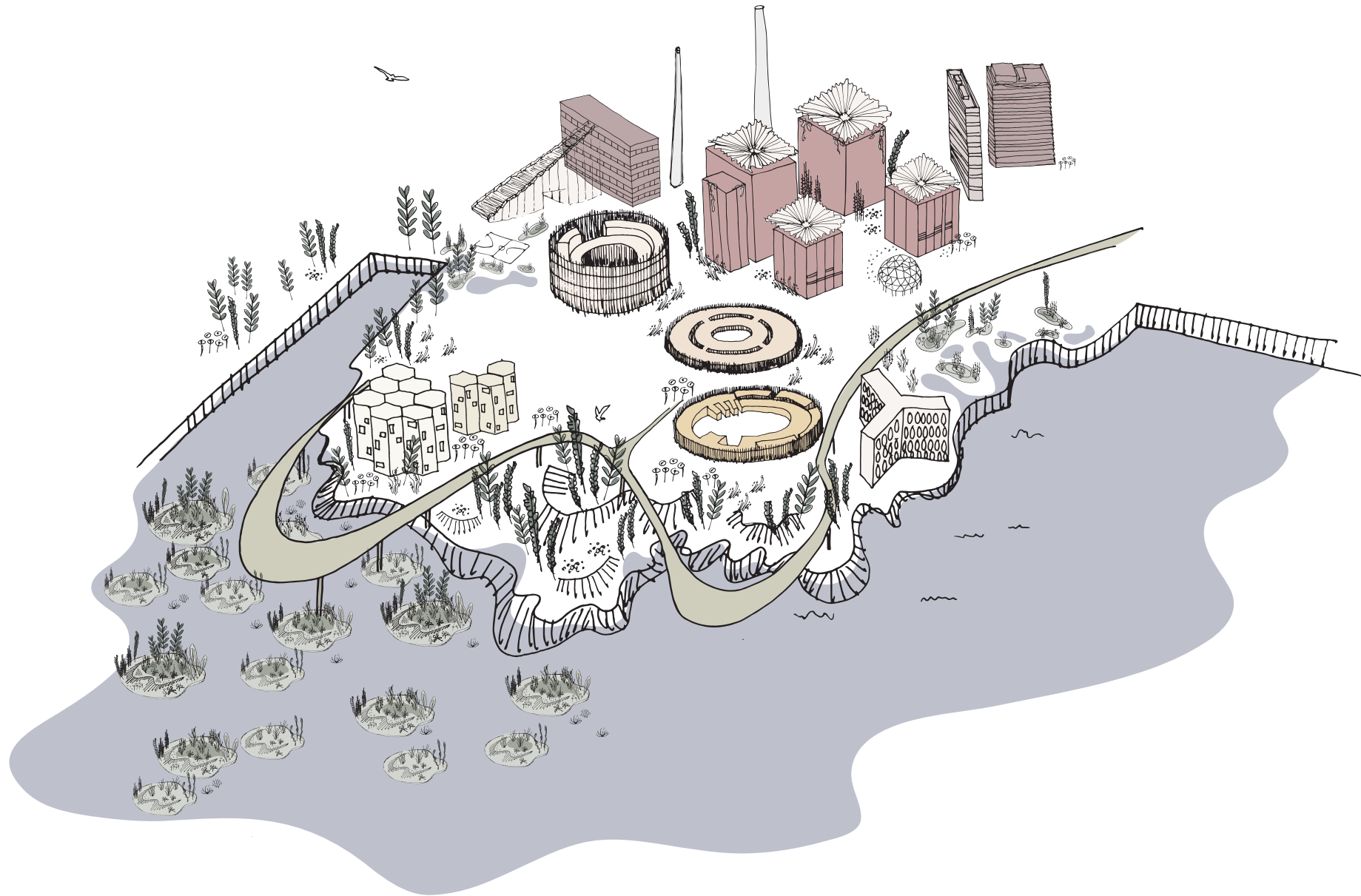
Autoilu (katkoviiva: välttämätön ajo)

Kuva 53: Työn vision liikkumisen verkosto Hanasaaren alueella

Kuva 53: perustuu Helsingin kaupunki 2015, 2022.

ympäristöllä on välitön yhteys kulkijoihin sekä kyky vastata heidän tarpeisiinsa. Toisin sanoen työn visiossa kulkijat eivät tunne itseään ulkopuoliseksi, irralliseksi tekijöiksi rakennetun ympäristön kanssa, koska kulkijat luovat yhdessä alueen fyysisten rakennusten ja kulkijoiden tarpeiden kanssa omia ennalta määräämättömiä reittejä.

Diplomityön visiossa alueen liikkumisen verkosto (Kuva 53) muodostuu vain kevyenliikenteen kulkumuodoista; aluetta ei ole luoto autoille, koska se on tarpeetonta Hanasaaren alueen keskeisen sijainnin ja kattavan julkisen liikenneteen takia. Saavutettavuutta ja vaihtoehtoisten reittien muodostumista lisää työn vision heti alkuvaiheessa tuotava siltarakenne; elementti, joka mahdollistaa alueella kulkemisen, vaikka maankäytöllisesti alue ei olisi vielä rakentunut. Työn siltarakenne (Kuva 52) on sekoitus arkkitehtuuria, infrastruktuuria ja maisemaa, missä yhdistyvät kasvillisuus, väliaikaiset installaatiot sekä orgaaniset muodot. Työssä sillan tarkoituksena on muodostaa kohtaamisen paikkoja sekä urbaanin siirtymän kohti alueen rakennettua luonnetta. Työn siltarakenteen tarkoituksena on kytkeä Hanasaaren alue mereen sekä mahdollistaa alueen saavutettavuus vastarannoilta että mereltä lähestyttäessä. Lisäksi työn siltarakenne sopeutuu vedenpinnan nousuun sekä kasvillisuuden rehevöitymiseen tulevaisuudessa; toisin sanoen silta luo kerroksellisuutta alueen kulkemiseen, missä aika yhdessä fyysisen elementin kanssa muodostaa jatkuvia uusia kulkemisentiloja.

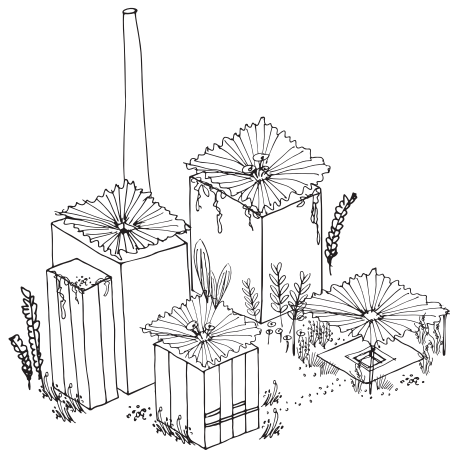

Kuva 54: Työn visio Hanasaaren tulevaisuuden vaiheesta, joka sopeutuu muutoksiin ja löytää uusia ratkaisuja itseohjaavasti samalla ottaen huomioon alueen sen hetkiset resurssit. Alueelle on muodostunut lisäksi uusia rakennuksia ihmisten vaikutuksesta

IDENTITEETTI

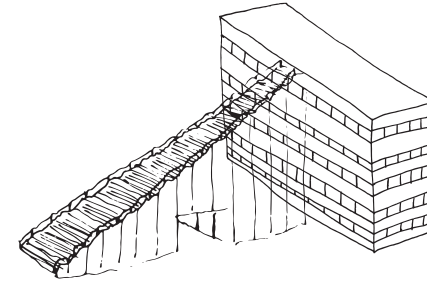
Parhaimmillaan paikat lennättävät meidät liitton. Vaaputtavat mielikuvituksemme, ajatuksemme ja uteliaisuutemme nähdä, tuntea ja kokea. Millainen rakennettu ympäristö saa meistä otteen? Millaisena identiteetti nähdään meihin voimakkaasti vaikuttavissa paikoissa? Minkä kaiken symbioosi se on; tunnelman, arvojen jatkumon, ajallisen kerrostuman, kulttuurin, elintapojen, fyysisen muodon – tiedostamattomien tekijöiden, jotka muistuttavat meitä menneestä⁶¹. Samalla paikan identiteetin muodostumiseen liittyy merkittävästi ajallisen ja paikallisen ulottuvuuden lisäksi kyky selvittää muutoksista sekä synnyttää uutta identiteettiä. Osaammeko kuitenkin arvostaa rakennettua ympäristöä tarpeeksi vai keskitymmekö liikaa negatiivisiin puoliin emmekä anna mahdollisuutta uusien identiteettien muodostumiseen? Tuleeko meidän päästää irti vanhasta ja lähestyä rakennettua ympäristöä uusin silmin, missä ihmiset ja heidän tahtotilansa ratkaisevat identiteetin muodostumisen?

Käsite paikkojen suunnittelusta on enemmän kuin fyysisen tilan rakentamista. Se on yhtä lailla yhteyden luomista ihmisten sekä ihmisten ja heidän ympäristönsä välillä⁶², missä aika muokkaa identiteettiä alati muuttuvassa maailmassa; toisin sanoen se havainnollistaa meille käsityksen suunnittelun vaikutuksesta identiteettiin ja sen synnyttämään tilakokemukseen. Tämän takia diplomityön visio ei määritä Hanasaaren alueen tulevaisuuden identiteettiä etukäteen vaan synnyttää kuvia utopistiselle identiteetille; ajatukselle, missä urbaanin kaupungistumisen myötä Hanasaari toimii paikkana, jossa luonnollinen ympäristö testaamisen kanssa nousee

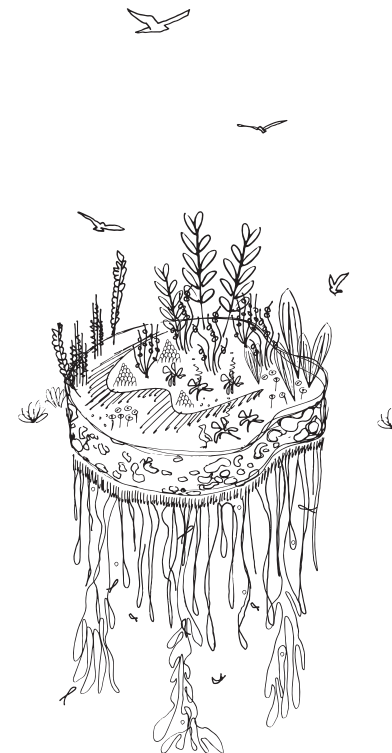

Kuva 55: Työn vision tarkoituksena on arvostaa Hanasaaren olemassa olevaa rakennettua ympäristöä kestävä rakentamisen keinoin

61 Kjisik ym. 2018, 136;
62 Jonson 2022.

Kuva 56: Työn visio osoittaa väliaikaisuuden ja vaiheistuksen potentiaalisen rakentamisen kulttuurissa

Kuva 57: Työn visiossa suunnitteluratkaisuna sini- ja viherkerros nostetaan keskiöön Hanasaaren alueella ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi

63 Kjisik ym. 2018, 136;

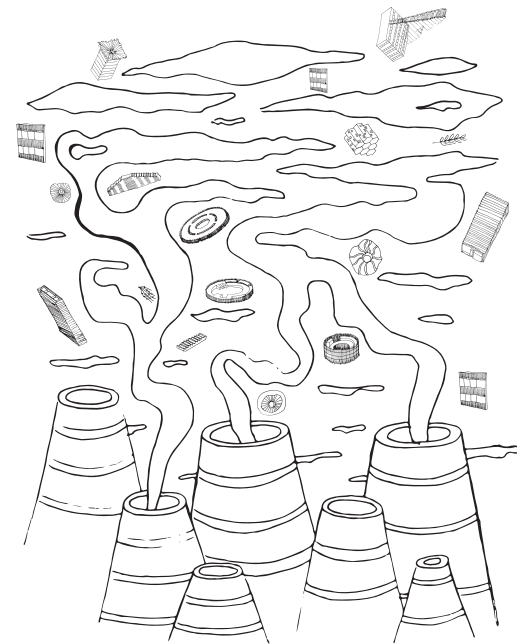
etualalle identiteetin muodostumisessa. Työn vision tarkoituksena on osoittaa, että urbanismi antaa ennakkoluulottomasti tilaa luovuudelle ja tavalle elää, missä ei kuljeta trendien ja kaupallisten kulissien keskellä. Työn vision tarkoituksena on mahdollistaa edellytykset identiteetille, jossa tulevaisuuden suunta löytyy kokeilun ja syy-seuraussuhteiden kautta. Työn visio perustuu ajatukseseen luoda mukautuva ja vapaa identiteetti kokeilun, vaiheistuksen ja väliaikaisuuden kautta (Kuva 55 ja 56), missä jokaisella yksityiskohdalla – jotka ovat seurausta suunnitteluprosessista ja työn tekijän omista pohdintoista – on johdonmukainen vaikutus Hanasaaren alueen identiteetin muodostumisessa. Siksi diplomityön visiossa ennalta määrätty rajaehdot eivät ole yksiulotteiset eikä työn visiossa osoiteta yhtä ainuttä identiteettiä alueelle. Diplomityön visiossa Hanasaaren alueella kiinnitetään tulevaisuudessa huomiota merkittävästi myös siihen, miten luonto ja vihreys (Kuva 57) kehystävät arkeamme ja kannustavat kulkijoita jäämään ja palaamaan alueelle sen kehityksen jokaisessa vaiheessa; tekijöihin, jotka myötävaikuttavat identiteetin muodostumiseen ja kehitykseen alueella. Lisäksi työn visio perustuu ajatusmalliin, jossa identiteetti antaa vapauden olla poikkeava ja rohkea. Se ei muodosta vangittua tai tukahdutettua oloa ”suunnittelun alistamana”⁶³ vaan hyväksyy väliaikaisuuden tekijät omakseen mahdollistaen joustavan ja empaattisen identiteetin alustan nykyajan lisääntyvän teknologian rinnalle; kuvitelman, jossa identiteetin rooli nähdään osana jatkuvuutta suunnittelun ”ei suunnittelulle”.

Kuva 58: Työn visio Hanasaaren tulevaisuuden, joka jatkaa mukautumistaan ennalta määräämättömiin tilanteisiin täydentyen ja mukautuen. Suunnitteluratkaisut tukevat kehitystä ja ilmastonmuutosta, mikä johtaa alueen pidempään käyttöikään

III: TULEMA

Seuraavassa kappaleessa keskustellaan diplomityössä käsiteltyjen aihekokonaisuuksien kautta syntyneitä päätelmiä rakentamisen kulttuurista ja sen vaikutuksesta yleisellä tasolla. Lisäksi kappaleessa esitetään työn tekijän pohdintoja tulevaisuuden rakennetusta ympäristöstä. Kappaleen tarkoituksena on osoittaa, että tarvitsemme maailman muutokseen mukautuvaa vaihtoehtoista suunnittelua – muutoksen symbioosin, jossa ilmastonmuutoksen vaikutukset ja sen ehkäiseminen sekä ihmisten tarpeet otetaan huomioon.

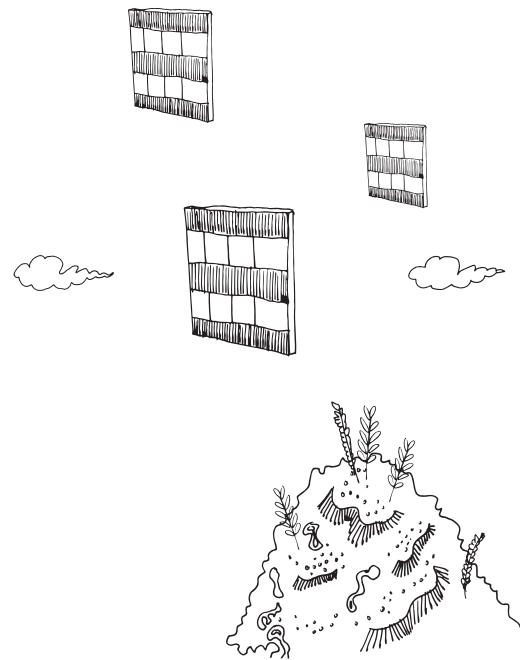

POHDISKELUN JA YMMÄRRYKSEN SYNERGIA

Rajat – todellisia, kuvitteellisia, koettuja

Mikä on alueen oikeus elää omaa elämää vapaana ennalta määritetyistä normeista? Miten tulevat fyysiset rakennukset käyttäytyvät suhteessa olevaan rakennettuun ympäristöön? Tuleeko valita purkamisen ja uuden väliltä vai voisiko ne toteutua samanaikaisesti? Mikä on paikan muodostuva rooli eri mittakaavoissa tarkasteltuna – huomioiva, mukautuva vai erottuva? Rakennettu ympäristö on jatkuvasti muuttuva organismi, missä tapahtuu muutosta päivittäin eikä se ole koskaan valmis. Sitä ohjaavat monenlaiset voimat, milloin mihinkin suuntaan. Liike muokkaa rakennetun ympäristön ulkonäköä ja olemusta jatkuvasti, vaikka kuvittelemme ikään kuin lopputulokseksi jotain pysyvää ja muuttumatonta. Ei tule olettaa ja ennakoita minkälaiseksi rakennettu ympäristö muokkaantuu tai millaista elämää niissä esiintyy. Lukittujen ratkaisujen sijaan tulee huolehtia, että muutos sietää kehityksen nopeutta; suunnitelmia, jotka sopeutuvat osaksi vanhaa rakennettua ympäristöä sekä sallivat nykyajan kehityksen vaihtelevan temmon sekä innovaatiot.⁶⁴

Rakennusten purkaminen, ilman ja veden saastuminen ja kaikki väkivalta, jota koemme suhteessa maapalloon, ovat syitä kriiseille elollisen ja elottoman vuorovaikutuksessa (Kuva 59). Miten sitten onnistumme säästämään luonnon resursseja ja yhteisiä materiaaleja, lisäämään kierrätysprosesseja sekä pidentämään rakennetun ympäristön elinkaarta? Globaaleja hyökkäyksiä, pandemiaa tai ilmaston muutosta ei voida ratkaista, jos emme rauhoita ekologista keskinäistä suhdettamme⁶⁵. Ympäristöongelmien ratkaiseminen on ihmishistorian ehkä suurin ja vaikein haaste. Ilmastokriisi, elinympäristöjen tuhoutuminen, biodiversiteetin heikentyminen, luonnonvarojen ehtyminen sekä saasteet ovat ongelmia, joiden seuraukset eivät tule helpottumaan ilman todellisia muutoksia

Kuva 59: Ympäristötuhoja pakenevat rakennusmateriaalit

ja tekoja. Ihmiset käyttävät energiaa ja materiaaleja luonnosta elääkseen ja toimiakseen, minkä jälkeen syntyneet jätteet palaavat takaisin luontoon. Tämä tapahtumaketju yksinkertaistetusti antaa vastauksen edellä mainittuihin haasteisiin. Jos haluamme kohdata nämä sosiaaliset ja ympäristölliset hätätapaukset, tulee käsitellä uutta luovaa ja vastuullista muutostavoitetta; ulottuvuutta, joka yhdistyy uudelleen elävän luonnon sykleihin ja rytmeihin rakennetussa ympäristössä. Tämän takia tulee löytää uudelleen läheisyys luonnonmateriaaleihin, joita voidaan käyttää rakentamisessa "kantajina"; tekijöinä, jotka takaavat puhdasta hengitettävää ilmaa rakennettuun ympäristöön. Lisäksi tarvitsemme keskustelua, kysymyksiä ja uteliaan haastavaa mieltä nähdä asioita, koska uusi ja erilainen kohdataan usein etäisenä. Toisin sanoen muutosta ei oteta aina positiivisesti vastaan, jolloin negatiivinen lähestyminen estää mahdollisuuden potentiaalisten tekijöiden löytämiseen.

Kuva 60: Dystooppinen tulevaisuus nopeasti kasvien rakennusten maailmasta, jossa ei käytetä hyödyksi olemassa olevia resursseja rakennetusta ympäristöstä

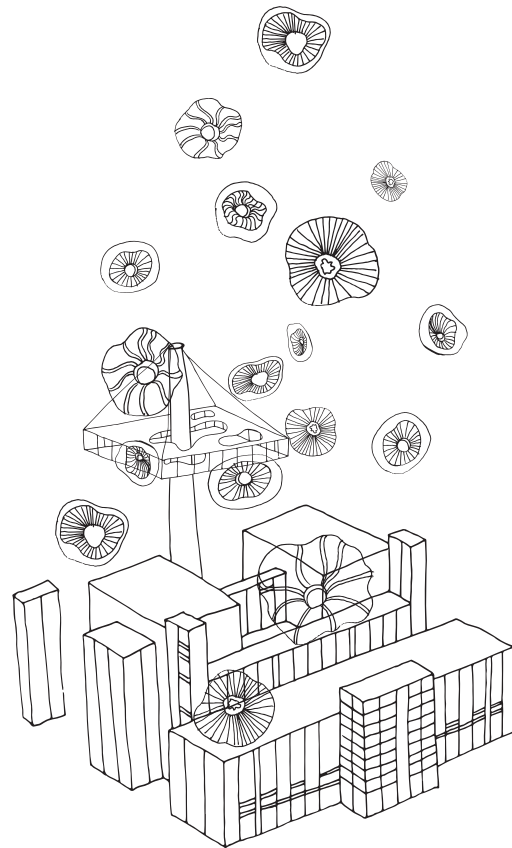
Havittelemme talouskasvua. Rakennuksia nousee nykyisin muutamassa kuukaudessa jatkuvasti kehittyvän teknologian ja projektinhallintajärjestelmien tukemana. On yltiöpaistä olettaa, että vauhdilla kasatut rakennukset kestäisivät aikaa (Kuva 60). Tämän takia ennen kuin rakennamme uusia tehdastuotantomaisesti rakennettavia rakennuksia, tulee työskennellä jo olemassa olevien rakennusten ja materiaalien kanssa, jotta edistääksemme kestävästä rakentamisesta. Lisäksi työstämällä rakennettua, olemassa olevaa ympäristöä, voidaan luonto ottaa vahvasti osaksi kaupunkikokemuksesta ja suunnittelua. Usein sanotaankin, että paras resurssi on resurssi, jota et käytä. Kestävän rakentamisen näkökulmasta meidän on muutettava rakentamisen kulttuurin rinnalla käsitystä siitä, mitä eläminen tarkoittaa erityisesti kaupungissa. Siksi tulevaisuudessa kaupunkien tulisi olla paikkoja, jotka suhtautuvat ilmastonmuutokseen vakavasti; keinoilla, missä hyödynnetään kaikkia käytettävissä olevia resursseja parhaalla mahdollisella tavalla. Kaupunkien tulee perustua ajatukseen, että jätettä ei ole olemassa ja kaikkia alueita, rakennuksia, materiaaleja, ja ihmisiä pidetään arvoa säilyttävinä resursseina. Tällä ajattelutavalla on potentiaali tuottaa taloudellista, ympäristöllistä ja sosiaalista arvoa ajan myötä; toisin sanoen kyky muodostaa matka kohti "biomimeettistä vallankumousta", jota pidetään merkittävänä kestävästä rakennetun ympäristön tekijänä – näkemyksenä, missä rakennukset oppivat luonnosta eikä vain poimi elementtejä siitä.

⁶⁴ Kjisik ym. 2018, 6; 60; 138; Viirilä 2013, 4, 75-76.
⁶⁵ Brajovic 2020.

III: TULEMA

Tulevaisuus ilman visiota, mutta tulevaisuus, joka voisi luonnollisesti synnyttää muita tulevaisuuksia (Kuva 61). Ennennäkemättömyyttä, joka haastaa, mutta samalla kiehtoo mieltä herättäen ajatuksen lopputulemasta. Moni tekijä ehtii kuitenkin horjuttamaan tulevaisuuden muodostumista. Tulevaisuutta ei tule tämän takia muodostaa jonkun antamana. Se tulee olla etsimässä ja tekemässä itse. Tulevaisuuden tekeminen vaatii mielikuvitusta, olemassa olevan haastamista ja uuden säveltämistä; rohkeutta ajatella toisin sekä kyseenalaistaa valtavirtaa ja oletuksia rakentamisen kulttuurissa. Tulevaisuuden muodostaminen herättää pohtimaan ”miten antaa positiivisia impulsseja ja ohjata kehitystä toivottuun suuntaan pidemmällä tähtäimellä”⁶⁶ sillä mitä laadukkaampaa ja inspiroivampaa rakennettua ympäristöä onnistutaan luomaan, sitä suurempi hyötysuhde. Keskustelu tulevaisuuden suunnitteluratkaisuista vaatii tuekseen fyysisen alustan, joka ymmärtää tulevia päätelmiä ilman rajaehdoja. Toisin sanoen paikan haasteiden ja virheiden korjaamiseen, missä voimme oppia häviöistä ja voitoista sekä omaksua kehityksen tuotokset osaksi arkea. Vastaavanlainen ajatusmalli on enemmän kuin suotava kokonaisuus Suomen rakentamiskulttuuriin. Suunnittelijoiden näkökulmasta se tarjoaa tilaa osaamiselle, mahdollisuuden uusiin tulkintoihin ja lopputulemiin leikkikentän keinoin, minkä seurauksena suunnitteluratkaisut ja rakentamistavat rikastuttavat ja tuottavat inhimillisempää lähestymistä rakentamiskulttuuriin. Samalla kokeellisuus ja testaaminen

ohjaavat innovatiivisiin ratkaisuihin, uusien materiaalien löytämiseen ja vaihtoehtoisin tapoihin suunnitella arkkitehtuuria ja kaupunkitilaa, mikä samalla vastaa nykyisiin ympäristöhätätilanteen haasteisiin. Edellä mainitun ajatusmallina kautta muodostetaan tulemia, jotka puolestaan muodostavat lähtökohtia rakennetulle ympäristölle; suunnittelua, jossa arkkitehtuuri kohtaa vastuunsa ja tietoisuutensa vallitsevista hätätilanteista ja sitoutuu kamppailemaan niitä vastaan.

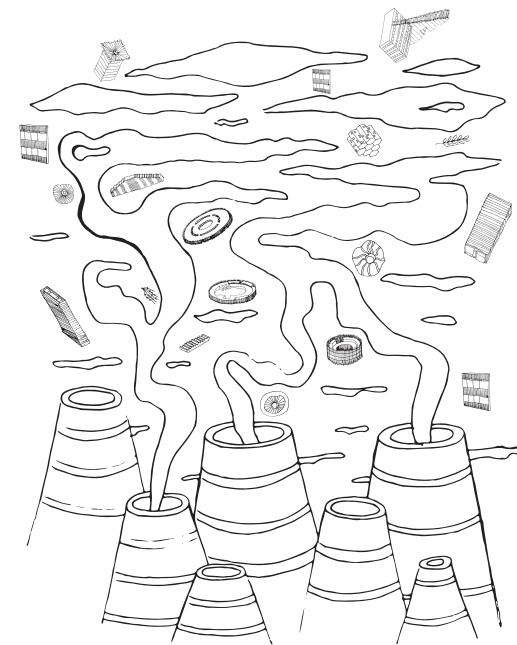

Kuva 61: Tulevaisuuteen mukautuvaa vaihtoehtoista suunnittelua, joka luonnollisesti synnyttää uusia tulevaisuuksia

66 Imavirta & Schmidt-Thomé 2020, 84.

Yhteiskuntamme on tänä päivänä rakentunut monikerroksisten verkostojen päälle, mikä aiheuttaa haasteita ymmärtää yhteiskuntaa nyt ja tulevaisuudessa. Vaikka tilanne huolettaa, on kyse kuitenkin vain vaiheesta. Ajasta, joka muuttuu ja tasoittuu. Elämme nykyään ainutlaatuisessa käsitysmuutoksessa – kriittisessä, mutta samaan aikaan etuoikeutetussa hetkessä ihmiskunnan historiassa, missä meillä on mahdollisuus ekologiseen tietoisuuteen ja evoluutioon. Romahtavaa maailmaa, kestäväntöntä

elämisen mallia tai globalisoitunutta taloutta ei tarvitse pelastaa, mutta meidän on ohjattava lajimme ekologista kehitystä rinnakkain kaikkien muiden lajien kanssa paremman tulevaisuuden puolesta.⁶⁷ Kaupungistumiselle, luonnolle ja biologiselle monimuotoisuudelle on annettava oikeudenmukainen paikka kestävässä järjestelmässä, koska se, mitä meillä on nyt, ei ole kestävä. Yhdessä havainnoimme, testaamme ja tutkimme kuinka voimme edistää tulevaa rakennettua ympäristöämme, missä kollektiivinen omistus, identiteetti ja luonto kukoistavat vaikka ilmastonmuutos, saasteet ja eriarvoisuus haastavat ekosysteemiämme. Samalla muodostuu uusia teknologioita ja innovaatioita, mitkä muuttavat radikaalisti yhteiskuntaa ja asettavat evoluution jälleen tasapainoon. Toisin sanoen luomme pohjaa suvaitsevalle maailmalle, jossa mobilisoimme muutokset potentiaaleina ja resursseina; muutoksen symbioosissa (Kuva 62), jossa ilmastonmuutoksen vaikutukset ja sen ehkäiseminen sekä ihmisten tarpeet otetaan huomioon. Näin muodostuneessa synergiassa saavutetaan kestävää rakennettua ympäristöä, missä kehitys jatkuu tasavertoisemmassa ilmapiirissä mukaan lukien taloudellinen ja poliittinen näkökulma.⁶⁸

Kuva 62: Muutoksen symbioosi, jossa ilmastonmuutoksen vaikutukset ja sen ehkäiseminen sekä ihmisten tarpeet huomioidaan

67 Brajovic 2020.

68 Kjisik ym. 2018, 54; 208.

EPILOGI

Turhuus ja juurtuneet tavat rakentamisen kulttuurissa viskotaan nurkkiin kauniin katalan maailman muuttuessa. Kukaan ei pääse irti teoistaan eikä vältty kohtaan seurauksiaan.

Tulevaisuuden kuvat ovat lopulta vielä yllättävämpiä olemalla todellisia - eri tavalla kuin luulimme olevan todellista, jota ei enää ole. Elämme kestäättömän olemassaolon mallia rakennetussa ympäristössä, missä huolet ovat suuret ja maisema on välillä nopeaa. Asiat eivät mene aina niin kuin luulemme, mutta voiko se tuoda ja antaa meille voimaa ja onnea mukanaan suunnitteluun, joka on sittenkin vain harjoitus ja testaamisen paikka.

Vaihtoehtoisuus puhalttaa uusia tuulia Hanasaaren olemukselle olla. Tulevaisuudelle, joka ei ole katastrofaalinen dystopia, vaan rikottu sokeus; näkymä, missä kumotaan tuhoisat suhteet, jotka olemme luoneet itsemme ja kaikkien muiden lajien kanssa rakennetussa ympäristössä. Olemalla valmis omaksumaan tulevan muutoksen symbioosin, jossa mahdollisesti näet prosessit ja suunnittelun eri silmin herättäen kunnioitusta itsestään selvästä asiasta, joka se on.

Kiitos kaikille diplomityöprosessissa mukana olleille - *ennen, sen aikana ja jälkeen*.
Ilman teidän vaikutustanne ja läsnäoloanne työ ei olisi näköisensä.

Erityiskiitokset työtä ohjanneille
Ilmari Lahdelmalle, Jenni Poutaselle ja Ted Schaumanille.

LÄHTEET

Arkkitehtitoimisto ALA. 2022. Hanasaaren asuinalue. Saatavilla: <https://ala.fi/fi/work/hanasaari-residential-area/> [Viitattu 29.1.2022].

Arkkitehtuurimuseo. 2022. Timo Penttilä. Saatavilla: <https://www.mfa.fi/kokoelmat/arkkitehdit/timo-penttila/> [Viitattu 20.12.2021].

Brillembourg, A. & Klumpner, H., 2012. *Torre David: Informal Vertical Communities*. Sveitsi:Lars Müller Publishers

Brajovic, M., 2020. How Will We Live Together With All Other Species?. ArchDaily. Saatavilla: <https://www.archdaily.com/937776/how-will-we-live-together-with-all-other-species> [Viitattu 2.1.2022].

Chudoba, M., 2011. Kaupunkia etsimässä - Eliel Saarinen Amerikassa 1923-1950. Väitöskirja. Tampereen teknillinen yliopisto. Arkkitehtuurin laitos. Julkaisu 6. Tampere:Juvenes Print

Cutieru, A., 2021. Does Urban Development Drive Gentrification?. ArchDaily. Saatavilla: <https://www.archdaily.com/971016/does-urban-development-drive-gentrification> [Viitattu 22.12.2021].

Finna. 2022. Voimalaitos Hanasaari B; Parrukatu 1-3; Helsinki. Saatavilla: <https://www.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005:km0000pb2k> [Viitattu 20.12.2021].

Gadanh, P., 2021. Architectures of Transition. Bildmuseet. Issuu. Saatavilla: https://issuu.com/bildmuseet/docs/aot_eng [Viitattu 15.1.2022].

Helen. 2021. Helsinki sulkee Hanasaaren voimalaitoksen lähes kaksi vuotta etuajassa – hiilivarasto poistuu katukuvasta. Helen uutiset. Saatavilla: <https://www.helen.fi/uutiset/2021/helsinki-sulkee-hanasaaren-voimalaitoksen-lahes-kaksi-vuotta-etuajassa> [Viitattu 22.1.2022].

Helsingin karttapalvelu. 2022. Saatavilla: https://kartta.hel.fi/?setlanguage=fi&e=25496825&n=6673044&r=4&w=*&l=Karttasarja%2Ckaavahak&o=100%2C100&swtab=tab_defaude# [Viitattu 29.1.2022].

Helsingin kaupunki. 2017. Kalasatama - historia. Uutta Helsinkiä -sivusto. Saatavilla: <https://www.uuttahelsinki.fi/fi/kalasatama/asuminen/historia> [Viitattu 16.12.2021].

Helsingin kaupunki. 2020. Yleiskaava 2016. Saatavilla: <https://www.hel.fi/helsinki/fi/asuminen-ja-ymparisto/kaavoitus/ajankohtaiset-suunnitelmat/yleiskaava-2016>

Helsingin kaupunki. 2022. Kruunusillat -sivusto. Saatavilla: <https://kruunusillat.fi/>

Hilburg, J., 2022. Central Park Will Become a Hub for Climate Research. ArchDaily. Saatavilla: <https://www.archdaily.com/975685/central-park-will-become-a-hub-for-climate-research> [Viitattu 25.1.2022].

Holmila, P., 2021. "Täydennysrakentamisessa tarvitaan tahdikkuutta", arkkitehti Tore Tallqvist sanoo ja ihmettelee, miksi asiantuntijoiden kannat sivuutetaan. Helsingin Sanomat. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kulttuuri/art-200008456554.html?share=050ebb1e2c6913293d7d44d3f624d920> [Viitattu 22.12.2021].

Ilmavirta, T. & Schmidt-Thomé, K. (toim.), 2020. Alankomaiden urbaani arki. Maailman parhaat kaupungit – neljännen kurssin raportti. Urbanismisäätiö. Saatavilla: <https://kuntasaatio.fi/wp-content/uploads/2020/08/MPK-Hollanti-sivuittain.pdf> [Viitattu 22.12.2021].

Ilonen, J., Lehtinen, S., Lindroos, A. & Vesikansa, K., 2021. Kuinka vanhaa pitäisi täydentää?. Arkkitehti 5/2021. Helsinki:SAFA.

Jokinen, J., 2019. Helsingin rantaviivaan suunnitellaan hulppeaa uutta asuinaluetta. Helsingin Sanomat. Saatavilla: <https://www.hs.fi/kaupunki/art-2000006063963.html> [Viitattu 19.12.2021].

Joson, J., 2022. The Future of Urbanization in Taiwan: How Can Architecture Transform a Place?. ArchDaily. Saatavilla: <https://www.archdaily.com/975352/the-future-of-urbanization-in-taiwan-how-can-architecture-transform-a-place> [Viitattu 25.1.2022].

Järvinen, L., Kahra, M., Kaufmann, D., Laine, S., Mattila, H., Mänty, A., Pantsar, M., Peljo, J. & Sorasahi, H., 2017. Uhri, sopeutuja vai ratkaisujen tarjoaja? Suomen mahdolliset roolit globaalissa kestävyyskriisissä. Sitra muistio. Saatavilla: <https://media.sitra.fi/2017/11/23054820/uhrisopeutujavairatkaisujentarjoaja.pdf> [Viitattu 27.12.2021].

Kallionpää, K., 2018. Lämmönvaihtelu haurastuttaa Hanasaaren voimalaa, eikä uuden käyttötarkoituksen löytäminen ole helppoa – Jatkuuko teollisen Helsingin purkaminen?. Rakennuslehti. Saatavilla: <https://www.rakennuslehti.fi/2018/08/lammonvaihtelu-haurastuttaa-hanasaaren-voimalaa-eika-uuden-kayttotarkoituksen-loytaminen-ole-helppoa-jatkuuko-teollisen-helsingin-purkaminen/> [Viitattu 20.12.2021].

Karhu, O., & Valtanen, T., 2021. Helsinki sulkee Hanasaaren voimalan etuajassa – kaupunki pohtii rakennukselle uutta käyttöä: "Turbiinihalli voisi soveltua palloiluun". Yle-uutiset. Saatavilla: <https://yle.fi/uutiset/3-11993140> [Viitattu 19.12.2021].

Kjisik, H., Nyholm, C. & de Vocht, S., 2018. Donitseista muffineiksi – 30 vuotta kaupunkisuunnittelua. Harris-Kjisik Architects. Helsinki:Rakennustieto Oy.

Laaksonen, E., 2021. High-techin sijaan Lo-TEK. Arkkitehti-uutiset 8/2021. Helsinki:SAFA.

Maganga, M., 2022. Improvisational Architectures: The High-Rise Scenario. ArchDaily. Saatavilla: <https://www.archdaily.com/975385/improvisational-architectures-the-high-rise-scenario> [Viitattu 25.1.2022].

Niiranen, S., 2021. Arkkitehtuuri muutoksessa – ja muutoksen arkkitehtuuria. Arkkitehti-uutiset 8/2021. Helsinki:SAFA.

Pallasmaa, J., 2016. Ihon silmät - arkkitehtuuri ja aistit. Helsinki:ntamo.

Pelsmakers, S. & Newman, N. (toim.), 2021. *Design Studio Vol. 1: Everything Needs to Change: Architecture and the Climate Emergency*. London: RIBA Publishing

Pelsmakers, S., Poutanen, J., & Saarimaa, S. 2020. (Hybrid) architecture in and over time. Julkaisussa M Pedersen Zari, P Connolly & M Southcombe (toim.). *Ecologies Design: Transforming Architecture, Landscape, and Urbanism*. Routledge Research in Sustainable Urbanism. Routledge, sivut 268-275. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202102091992> [Viitattu 25.1.2022].

Pelsmakers, S., Poutanen, J., Saarimaa, S., Maunonaho, K. & Toivonen, S., 2021. *Crises Never Come Alone*. Arkkitehti 1/2021. Helsinki:SAFA.

Tommila, P., Vanhanen, J., Halonen, M. & Rinne, P., 2013. Miten Suomi selviää yli 4 astetta lämpimämmässä maailmassa?. Sitran selvityksiä 74. Saatavilla: https://media.sitra.fi/2017/02/23225045/Selvityksia74_151213-1.pdf [Viitattu 31.12.2021].

Vesikansa, K., 2021. Kenen ehdoilla kaupunkia tehdään?. Arkkitehti 1/2021. Helsinki:SAFA.

Viirilä, P., 2013. Helsingin Ympäristöesteettiset merkitykset muistitietoaineistossa. Pro gradu – tutkielma. Helsingin yliopisto. Filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimuksen laitos/Folkloristiiikka. Saatavilla: <https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/40316/helsingi.pdf?sequence=1&isAllowed=y> [Viitattu 25.11.2021].

Westö, K., 2010. Helsingin sielu. Teoksessa M Kauppinen (toim.). Helsingin arkkitehtuuri nyt! Helsingin arkkitehtuuripoliittinen ohjelma. Saatavilla: <https://www.hel.fi/static/helsinki/paatosasiakirjat/Kh2009/Esityslista6/Liitteet/Helsingin%20arkkitehtuuri%20nyt%20!%20-raportti.pdf?Action=sd&id=%7BAB1DA89E-5DE4-47E3-8E06-3FB9625A22F8%7D> [Viitattu 22.12.2021].

Ylitalo, S., 2021. Kestävää kaupunkia kehittämässä. Arkkitehti uutiset 5/2021. Helsinki:SAFA.

Kaikki diagrammit, piirrokset ja illustraatiot ovat työn tekijän tekemiä, ellei toisin mainita.
Kaikki valokuvat ovat työn tekijän ottamia, ellei toisin mainita.

Kuva 1: Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen: Helsingin kaupunki. 2015. Helsingin yleiskaava. Kaupunkikaava - Helsingin uusi yleiskaava. Ehdotus. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2015. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2015-7.pdf [Viitattu 22.10.2021]

Kuva 2: Pietilä, M., 1940-1950. Hanasaari sellaisen kuin se oli 1940- ja 1950-luvulla. [valokuva] Saatavilla: <https://www.sailsandsea.fi/helsingin-veneveistamoita-ja-tel/hanaholmens-batbyggeri/> [Viitattu 29.1.2022]

Kuva 3: Helsingin kaupungin museo. 1920-1929. Sörnäinen. Lisenssi CC BY 4.0. [valokuva] Saatavilla: <https://helsinginkaupunginmuseo.finna.fi/Record/hkm.HKMS000005:km0000mbpb> [Viitattu 23.1.2022]

Kuva 4: Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen: Helsingin kaupunki. 2014. Helsingin yleiskaava. Meri-Helsinki yleiskaavassa. Rannikko, saaristo, meri ja satamatoiminnot. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2014. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-15.pdf [Viitattu 22.10.2021]

Kuva 5: Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen: Helsingin kaupunki. 2014. Helsingin yleiskaava. Meri-Helsinki yleiskaavassa. Rannikko, saaristo, meri ja satamatoiminnot. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2014. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-15.pdf [Viitattu 22.10.2021]

Kuva 6: Helsinki kuvia. 1999. Sörnäinen, Hanasaari. Lisenssi CC BY 4.0. [valokuva] Saatavilla: https://www.helsinkikuvia.fi/search/details/?image_id=hkm.HKMS000005:km002mk2 [Viitattu 23.1.2022]

Kuva 7: Helsinki kuvia. 1994. Sompasaari ja Sörnäisten satamaa ilmasta. Lisenssi CC BY 4.0. [valokuva] Saatavilla: https://www.helsinkikuvia.fi/search/details/?image_id=hkm.HKMS000005:km003c0o [Viitattu 25.1.2022]

Kuva 8: Taka, P., 1980-1990. Hanasaaren voimalaitos. [valokuva]

Kuva 9: Taka, P., 1980-1990. Hanasaaren voimalaitos. [valokuva]

Kuva 16: Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen: Helsingin kaupunki. 2015. Helsingin yleiskaava. Kaupunkikaava - Helsingin uusi yleiskaava. Ehdotus. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2015. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2015-7.pdf [Viitattu 22.10.2021]

Kuva 17: Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen: Helsingin kaupunki. 2015. Helsingin yleiskaava. Kaupunkikaava - Helsingin uusi yleiskaava. Ehdotus. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2015. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2015-7.pdf [Viitattu 22.10.2021]

Kuva 18: Tekijän tekemä, perustuu lähteisiin: Helsingin kaupunki. 2015. Helsingin yleiskaava. Kaupunkikaava - Helsingin uusi yleiskaava. Ehdotus. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2015. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2015-7.pdf [Viitattu 22.10.2021]

Helsingin kaupunki. 2022. Kruunusillat -sivusto. Saatavilla: <https://kruunusillat.fi/>

Kuva 19: Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen: Helsingin kaupunki. 2022. Kalasatama - rakentaminen. Uutta Helsinkiä -sivusto. Saatavilla: <https://www.uuttahelsinki.fi/fi/kalasatama/rakentaminen> [Viitattu 28.1.2022]

Kuva 21: Tekijän tekemä, perustuu lähteisiin: Helsingin kaupunki. 2014. Helsingin yleiskaava. Meri-Helsinki yleiskaavassa. Rannikko, saaristo, meri ja satamatoiminnot. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2014. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-15.pdf [Viitattu 22.10.2021]

Helsingin kaupunki. 2015. Helsingin yleiskaava. Kaupunkikaava - Helsingin uusi yleiskaava. Ehdotus. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2015. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2015-7.pdf [Viitattu 22.10.2021]

Helsingin kaupunki. 2022. Kruunusillat -sivusto. Saatavilla: <https://kruunusillat.fi/>

Kuva 36: Tekijän tekemä, perustuu lähteeseen: Google Earth karttapalvelu. 2022. Saatavilla: <https://earth.google.com/web/@60.16841138,24.93839397,30.35217404a,12490.32300141d,35y,0h,0t,0r> [Viitattu 25.10.2021]

Kuva 53: Tekijän tekemä, perustuu lähteisiin: Helsingin kaupunki. 2015. Helsingin yleiskaava. Kaupunkikaava - Helsingin uusi yleiskaava. Ehdotus. Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2015. Saatavilla: https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2015-7.pdf [Viitattu 22.10.2021]

Helsingin kaupunki. 2022. Kruunusillat -sivusto. Saatavilla: <https://kruunusillat.fi/>